

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**ЕЛЕКТРОННИЙ
УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК-РОЗМОВНИК
З НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

КИЇВ – 2014

Укладачі:

Терміни українською мовою:

- Корольов Б.І.
- Невмержицький О.А.
- Прохур Ю.З.
- Скиба Ю.А.
- Тітаренко Н.Ю.
- Ярошенко О.Г.

Переклад англійською мовою - Прохур Ю.З.

Електронний українсько-англійський словник-розмовник з науково-дослідницької діяльності / Укладачі: Б.І. Корольов, О.А. Невмержицький, Ю. З. Прохур, Ю.А. Скиба, Н.Ю. Тітаренко, О.Г. Ярошенко; за заг. ред. Ю. З. Прохура. – К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2014. – 114 с.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. КОРОТКИЙ ДОВІДНИК З АНГЛІЙСЬКОЇ ГРАМАТИКИ (ПРОХУР Ю.З.)	5
Іменник.....	5
Артикль.....	6
Прикметник.....	7
Числівник.....	7
Прислівник	8
Дієслово	8
Часи дієслова	9
Доконано-тривалі часи	11
Пасивний стан дієслова	12
Неособові форми дієслова	13
Дієприкметник	14
Будова англійського простого поширеного речення.....	15
Складні речення.....	17
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНОНАУКОВА ЛЕКСИКА З НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	18
(ТІТАРЕНКО Н.Ю.)	18
Проблема дослідження	18
Конкретизація проблеми.....	21
Теорія. Експеримент	24
Метод. Методика.....	26
Модель.....	28
Наукова стаття	29
Остаточна редакція.....	31
Доповідь.....	33
Дискусія	35
Запитання.....	38
Зауваження	40
РОЗДІЛ 3. НАУКОВА ЛЕКСИКА В ГАЛУЗІ ДЕРЖАВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ.....	41
(ЯРОШЕНКО О.Г.).....	41
Інструкції	45
РОЗДІЛ 4. НАУКОВА ЛЕКСИКА З ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	50
(КОРОЛЬОВ Б.І., ЯРОШЕНКО О.Г.).....	50
Педагогіка.....	50
Види педагогіки	52
Дидактика	53
Теоретичні основи навчального процесу.....	53
Знання	54
Гуманізація і гуманітаризація освіти	54
Види навчання	55
Форми навчального процесу	56
Курси	57
Урок	57
Лекція	58
Переваги лекції як методу викладання.....	59
Аргументи проти лекцій як методу викладання	59

Практичне заняття. Семінар	60
Практика	60
Позакласна/Позааудиторна робота	60
Курсовий/Дипломний проект.....	61
Методи і засоби навчання	61
Класифікація методів навчання	61
Функції методів навчання	63
РОЗДІЛ 5. НАУКОВА ЛЕКСИКА З ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТЕМАТИКИ (ПРОХУР Ю.З.).....	66
РОЗДІЛ 6. НАУКОВА ЛЕКСИКА З ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ (НЕВМЕРЖИЦЬКИЙ О.А.)	94
Виховання.....	94
Виховання: процес і діяльність	96
Методи і засоби виховання	97
Національне і патріотичне виховання	99
Громадянське виховання.....	100
Виховання відповідальності особистості	101
Особливості формування відповідальності	101
Наукові підходи до основ виховання	103
Виховання на засадах свідомості	104
Самовиховання особистості	104
Перевиховання.....	105
Особистість у системі колективних відносин	105
Попередження та подолання конфліктів	106
Родинне виховання.....	107
РОЗДІЛ 7. НАУКОВА ЛЕКСИКА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ (КОРОЛЬОВ Б.І.).....	108
РОЗДІЛ 8. НАУКОВА ЛЕКСИКА З ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ (СКИБА Ю.А.).....	112
Теоретична екологія	112
Розмовні моделі.....	112
Методи екологічних досліджень.....	113
Розмовні моделі.....	113
Екологічні проблеми.....	113

РОЗДІЛ 1. КОРОТКИЙ ДОВІДНИК З АНГЛІЙСЬКОЇ ГРАМАТИКИ (ПРОХУР Ю.З.)

Іменник

Іменники в англійській мові можуть бути власними і загальними. В свою чергу, загальні іменники поділяються на злічувані і незлічувані. Перші означають предмети, які можна полічити, другі – це назви багатьох абстрактних понять (information, knowledge, progress тощо) або речовин (chalk), які полічити не можна. Злічувані іменники вживаються в однині і множині. Незлічувані іменники множини не мають.

Утворення множини іменників. Множина іменників утворюється додаванням до форми однини закінчення -s. Закінчення -es додається, якщо іменник в однині закінчується:

- на -ss (dress – dresses), -sh (dish - dishes), -ch (match - matches), -x (box - boxes);
- на -y з попередньою приголосною, при цьому y замінюється на і (city - cities);
- на -o з попередньою приголосною (hero - heroes).

В англійській науковій літературі часто зустрічаються слова грецького і латинського походження з закінченнями -is, -ies, ics, -us в однині. Більшість таких слів зберегли форму множини мов свого походження, але багато з них мають паралельну форму множини, утворену за нормами сучасної англійської мови (symposia, symposiums).

Іменники means, series, species, works можуть означати як однину, так і множину. Назви наук, що закінчуються на -s, вживаються лише в однині (linguistics, phonetics).

Відмінки іменників. В англійській мові іменники мають лише два відмінки – загальний і присвійний.

Загальний відмінок не має спеціальних закінчень і з різними прийменниками виражає відношення, які в українській мові передаються непрямыми відмінками. Іменник у загальному відмінку з прийменником of здебільшого відповідає іменнику в родовому відмінку, з прийменниками to або for може відповідати українському іменнику в давальному відмінку, з прийменниками by, with – українському іменнику в орудному відмінку.

Присвійний відмінок утворюється додаванням до іменника в однині апострофа і закінчення -s або додаванням лише апострофа до іменника у множині, що вже має закінчення -s (the baby's arms; my parents' room). Для іменників однини, що закінчуються на -s або -x, застосовуються обидва способи утворення присвійного відмінку. В англійській науковій літературі присвійний відмінок в основному використовується з іменниками, що означають час і відстань, а також автора відкриття, методу тощо. Імена авторів також використовуються як означення у загальному відмінку, причому перед ними часто ставиться означений артикль.

Іменник у функції означення. Поряд з іменником у присвійному відмінку в англійській мові вживається іменник у загальному відмінку з прийменником of (the teacher's question = the question of the teacher).

Означенням до іменника може бути інший іменник у загальному відмінку, наприклад: об'єкт моделювання simulation object. З двох іменників, що стоять поряд, головним є другий, а перший є означенням до нього (вечірня школа – evening school, шкільний вечір – school evening).

Досить часто іменнику передує два і більше іменників у загальному відмінку у функції означення. В українській мові такі означення є прикметниками або іменниками у непрямому відмінку з прийменником чи без нього, а іноді підрядним означальним реченням.

При перекладі з української мови необхідно знати, що іменники у функції означення не завжди відповідають на питання – кого? чого?, властиві для родового відмінку в українській мові. Дуже часто іменник у функції означення відповідає на питання – ким? чим?, тобто вказує на суб'єкта процесу, а також на питання – де?

Артикль

В англійській мові перед іменниками вживається службове слово – артикль. Питання про вживання артиклів спричиняє чи не найбільші труднощі при перекладі іменників з української мови на англійську.

Існує два типи артикля – неозначений і означений.

Неозначений артикль. Цей артикль має дві форми – а (вживається перед словами, що починаються з приголосного звука) і an (вживається перед словами, що починаються з голосного звука). Неозначений артикль походить від давньоанглійського числівника an (один) і вживається лише перед злічуваними іменниками в однині.

Неозначений артикль вживається, якщо особа чи предмет згадуються вперше, в тому числі після звороту there is (there was, there will be).

За наявності перед іменником простого чи складного означення граматична функція неозначеного артикля переходить на означення, тобто артикль ставиться перед означенням. Але артикль може ставитися між означенням і іменником, якщо йому передують підсилювальні частки або прийменники типу: what, such, many, quite, so, too. (Проблема не є такою простою, як здається. It is not so simple a problem as it seems).

Неозначений артикль може зберігати своє лексичне значення “один” (Цей факт є відомим більше одного століття The fact has been known for over a century).

Неозначений артикль в значенні “одиниця” використовується перед числівниками dozen, hundred, thousand, million.

Неозначений артикль вживається у сполученнях half an hour, half a degree, a quarter.

Означений артикль. Артикль the походить від вказівного займенника that. Тому часто він зберігає своє лексичне значення вказівного займенника “цей”, “ця”, “ці” тощо. Означений артикль вживається перед іменниками в однині і множині. Він має одну графічну форму, яка вимовляється по-різному перед словами, що починаються з приголосного чи з голосного звуку (the test [ðə test]; the evening [ði 'i:vnɪŋ]).

Іменник вживається з означеним артиклем, якщо зрозуміло, про який саме предмет йдеться. За своєю граматичною функцією означений артикль виділяє один об'єкт з цілого класу йому подібних (Чи сподобалася вам ця книга? How did you like the book?). Означений артикль ставиться також перед іменниками, що означають предмети, єдині у своєму роді (the sun, the moon), або предмети, єдині у певній ситуації.

За наявності у іменника означення означений артикль модифікує всю групу іменника у цілому.

В англійській науковій літературі часто вживаються іменники з означеним артиклем, якщо за ними стоїть означення, що вводиться прийменником of (Такого роду роботу здійснював проф. Н. This is the type of work carried out by prof. N). Означений артикль вживається і перед іменниками, за якими стоїть означення, що вводиться й іншими прийменниками, а також дієприкметниками або смисловою частиною іменного складеного присудку (Листи, які тут у мене є, потрапили до мене випадково. The letters that I have here have come to me by accident).

Відсутність артикля. Артикль не ставиться перед іменником в однині, якщо іменник виражає дане поняття у найбільш загальному вигляді, поза класифікацією і індивідуалізацією, ніби узагальнює це поняття. У науковій літературі відсутність артикля є характерною для іменників, які:

- виражають абстрактні поняття, за умови, що ці іменники не вимагають артикля залежно від контексту;
- виступають у функції обставини після прийменників і прийменникових сполук before, at, in, after, following, on, regarding, due to, on the basis of, by means of.

Відсутність артикля є також звичайною для наукових термінів.

Без артикля, як правило, також вживаються власні імена, назви днів тижня, місяців і пір року, географічні назви (крім тих, що стосуються назви океанів, морів, річок, заток, проток, каналів та озер, а також гірських масивів, пустель, островів та архіпелагів).

Прикметник

В англійській мові прикметники не змінюються ні за числами, ні за родами, ні за відмінками. Якісні прикметники мають основну форму, вищий і найвищий ступені порівняння. Вищий і найвищий ступені формуються двома шляхами:

- додаванням закінчення -er (вищий ступінь) і -est (найвищий ступінь) (new – newer – the newest; easy – easier – the easiest; polite – politer – the politest);
- додаванням до основної форми прикметника more (вищий ступінь) і most (найвищий ступінь) (interesting – more interesting – most interesting; tired – more tired – most tired).

Перший з цих способів вживається до всіх односкладових прикметників, двоскладових прикметників, що закінчуються на -y, -er, -le, -ow, двоскладових прикметників з наголосом на другому складі.

Другий спосіб застосовується до всіх прикметників з кількістю складів більше двох, а також до двоскладових прикметників з наголосом на першому складі, крім тих, що закінчуються на -y, -er, -le, -ow.

Правила правопису простих форм ступенів порівняння прикметників:

- якщо прикметник закінчується німим -e, то перед закінченнями -er, -est воно випадає (pale – paler – palest);
- якщо односкладовий прикметник закінчується однією приголосною з попереднім коротким голосним звуком, то кінцева приголосна перед закінченнями подвоюється (big – bigger – the biggest).

Числівник

В англійській мові існують числівники двох типів – кількісні і порядкові.

Кількісні числівники поділяються на прості, похідні і складені. Простими є кількісні числівники від 1 до 12, а також 100, 1000, 1000000.

Похідними називаються числівники, утворені за допомогою суфіксів. Це числівники від 13 до 19 і назви десятків. Числівники від 13 до 19 утворюються додаванням суфікса -teen до відповідних числівників першого десятка і у трьох випадках зазнають змін у написанні і вимові (thirteen, fifteen, eighteen). Назви десятків утворюються додаванням суфікса -ty до відповідних числівників першого десятка. Для деяких з них написання і вимова змінюються (twenty, thirty, forty, fifty, eighty).

Числівники, що позначають інші числа, є складеними. У них між десятками і наступними за ними одиницями ставиться дефіс (twenty-one). У складених числівниках перед десятками і наступними за ними одиницями (а якщо десятків нема, то перед одиницями) вживається слово and, яке вимовляється як /n/ (three thousand and forty-one, two hundred and three). Числівник one перед словами hundred, thousand, million часто замінюється неозначеним артиклем. Числівники hundred, thousand, million у множині не мають закінчення -s, якщо перед ними стоїть інший числівник.

Порядкові числівники, крім трьох перших (one – first, two – second, three – third), утворюються з відповідних кількісних числівників додаванням суфікса -th. Числівники, похідні від five, eight, nine і twelve, утворюються особливим чином (fifth, eighth, ninth, twelfth).

Якщо порядковий числівник є означенням іменника, то останній вживається з означеним артиклем. Артикль вживається з порядковим числівником і тоді, коли іменник опускається.

В англійській мові номери сторінок, параграфів, томів книг позначаються, як правило, кількісними числівниками. Іменник у таких випадках вживається без артикля.

Дробові числа. Простий дріб має чисельником кількісний числівник, а знаменником – порядковий. Якщо чисельник більший за одиницю, то знаменник має закінчення -s. При читанні мішаних чисел між цілою і дробовою частинами вживається сполучник and. Після дробового числівника іменник вживається в однині з прийменником of; після мішаних чисел іменник вживається в множині.

Прислівник

За формою прислівники в англійській мові поділяються на п'ять груп: 1) часу (today, now, soon, early, then, before тощо); 2) місця (here, there, near, above тощо); 3) повторюваності і частотності (ever, never, often, sometimes, usually тощо); 4) ступеня (little, much, quite, too, very тощо); 5) способу дії (badly, easily, quickly, slowly тощо).

Прислівники часу в англійській мові, як правило, ставляться перед смисловим дієсловом в Present і Past Indefinite, після дієслова-зв'язки to be, а у складених дієслівних формах після першого допоміжного або модального дієслова. Але в науковій літературі часто прислівники часу розміщуються після другого і навіть після третього дієслова у складених дієслівних формах.

Прислівники способу дії, що надають якісну характеристику дієслову, як і прислівники часу, не мають певного місця у реченні. Прислівники, що характеризують наукові процеси (quantitatively, qualitatively тощо), здебільшого стоять після дієслова, яке вони характеризують.

Прислівники, що характеризують все речення (finally, fortunately, obviously, undoubtedly тощо), як правило, є вставними словами і ставляться на початку речення. Але якщо вони мають незначний логічний наголос, то зустрічаються і в середині речення.

Прислівники, що характеризують відношення автора до висловлювань, іноді вживаються замість безособових речень з дієсловом характеристикою (it is admitted – admittedly, it is apparent – apparently, it is supposed – supposedly тощо) та їхніх еквівалентів у звороті “підмет з інфінітивом” (These interpretations are admittedly conjectural).

Дуже важливу роль в науковій літературі відіграють прислівники типу: again, also, alternatively, conversely, however, in fact, nevertheless, now, on the other hand, therefore. Вони зв'язують окремі ланки міркувань і за безпечують логічний зв'язок між реченнями. В українській мові такі прислівники найчастіше стоять на початку речення, а в англійській вони часто ставляться в середині речення, а за наявності складеного присудка – після допоміжного дієслова чи дієслова-зв'язки. Тим не менш, нерідко вставні слова ставляться і на початку речення (Now that we know everything we can act).

Дієслово

В англійській мові дієслово – частина мови, що означає дію, стан, відчуття, процеси мислення, має найбільшу кількість форм.

Особові і неособові форми дієслова. Форми дієслова поділяються на особові і неособові. До особових форм відносяться форми дієслова активного і пасивного стану дійсного і умовного способу. У реченні такі дієслова є присудками, що узгоджуються в особі і числі з підметом. Неособові форми дієслова (герундій (the Gerund), інфінітив (the Infinitive), дієприкметник (the Participle)) на відміну від особових форм виражають дію без вказівки на особу, число і спосіб. Вони не можуть бути у реченні присудками, а виконують інші функції.

Основні форми дієслова. Англійське дієслово має три основні форми: інфінітив (the Infinitive), минулий невизначений час (Past Indefinite) і дієприслівник минулого часу (Past Participle). Вони використовуються для утворення всіх інших форм дієслова.

За способом утворення Past Indefinite і Past Participle дієслова поділяються на правильні і неправильні. Past Indefinite і Past Participle правильних дієслів утворюється додаванням до інфінітива без частки to закінчення -ed. Правила орфографії при утворенні Past Indefinite:

- дієслова, що закінчуються в інфінітиві німим -e, втрачають цю голосну (hope – hoped);
- дієслова, що закінчуються в інфінітиві на -y з попередньою приголосною, змінюють y на i (study – studied);
- якщо односкладове дієслово і інфінітиві закінчується на один приголосний, що стоїть після одного голосного, то кінцевий приголосний подвоюється (stop – stopped); у дієсловах, що мають більше складів, подвоєння відбувається лише тоді, коли наголос падає на останній склад (refer – referred, але order – ordered); якщо дієслово закінчується на l, то англійський правопис вимагає подвоєння завжди (travel – travelled, compel – compelled), а правопис США лише у випадку, коли наголос падає на останній склад (traveled, compelled).

Неправильні дієслова утворюють Past Indefinite і Past Participle іншими способами. Кількість таких слів є порівняно невеликою, але до них належать більшість найчастіше вживаних. Основні форми неправильних дієслів рекомендується заучувати (див. таблицю на стор.).

Часи дієслова

Існує чотири групи часових форм дієслова: Indefinite Tenses (неозначені часи), Continuous Tenses (тривалі часи), Perfect Tenses (доконані часи) і Perfect Continuous Tenses (доконано-тривалі часи). У кожній групі, крім теперішнього, минулого і майбутнього часу, є форма Future-in-the-Past, що виражає майбутню дію відносно минулого часу.

Неозначені часи. Indefinite Tenses вживаються лише для констатування факту здійснення дії без вказівки на її тривалість, закінченість і безвідносно до будь-якої іншої дії.

Present Indefinite вживається для вираження регулярної дії, що відбувається в теперішньому часі (I often glance over this manual). Стверджувальна форма дієслова в Present Indefinite в усіх особах однини і множини, крім третьої особи однини, збігається з інфінітивом без частки to. У третій особі однини до дієслова додається закінчення -s або -es (help – he helps, teach – he teaches). Закінчення -es додається, коли основа дієслова закінчується на -s, -ss, -sh -ch, -tch, -x або на -y з попередньою приголосною. При цьому буква y змінюється на i (study – studies).

Питальна форма утворюється з допоміжного слова do в Present Indefinite та інфінітива основного дієслова без частки to. Допоміжне слово ставиться перед підметом (Do you study the problem?).

Заперечна форма утворюється з допоміжного слова do в Present Indefinite, заперечної частки not та інфінітива основного дієслова без частки to (I don't study the problem).

Past Indefinite вживається для вираження одноразової чи постійної дії, що відбувалася чи відбулася у минулому, і перекладається на українську мову минулим часом дієслова як доконаного, так і недоконаного виду. Past Indefinite правильних дієслів утворюється додаванням до інфінітива без частки to закінчення -ed (She painted this picture last week). Утворення Past Indefinite неправильних дієслів див. у таблиці неправильних дієслів.

Питальна форма утворюється з допоміжного слова do в Past Indefinite (did) та інфінітива основного дієслова без частки to. Допоміжне слово ставиться перед групою підмета (Did she paint this picture last week?).

Заперечна форма утворюється з допоміжного слова *do* в Past Indefinite (*did*), заперечної частки *not* та інфінітива основного дієслова без частки *to*. Допоміжне слово ставиться перед групою підмета (*She didn't paint this picture last week*).

Future Indefinite вживається для вираження одноразової, постійної або повторюваної дії, яка відбудеться чи відбуватиметься у майбутньому. Future Indefinite утворюється з допоміжних дієслів *shall* (для першої особи однини і множини) і *will* (для другої і третьої особи однини і множини) та інфінітива основного дієслова без частки *to* (*Mary will learn German next year*).

У питальній формі допоміжне дієслово ставиться перед підметом (*Will Mary learn German next year?*). В заперечній формі після допоміжного дієслова вживається частка *not* (*Mary will not learn German next year*).

У підрядних реченнях часу і умови майбутній час в англійській мові не вживається. Для вираження майбутньої дії в таких реченнях вживається Present Indefinite (*As soon as I write the letter I shall post it immediately*).

Тривалі часи. Continuous Tenses виражають дію як процес, що відбувається в момент мовлення або в теперішній період часу (Present Continuous), дію, що тривала в якийсь момент чи період часу в минулому (Past Continuous), триватиме в певний момент чи період часу в майбутньому (Future Continuous).

Present Continuous формується з допоміжного дієслова *be* в Present Indefinite та дієприкметника теперішнього часу (Present Participle) основного дієслова, який утворюється додаванням закінчення *-ing* до інфінітива основного дієслова без частки *to* (*study + ing = studying*) (*I am preparing for an examination now, don't bother me*).

Past Continuous формується з допоміжного дієслова *be* в Past Indefinite та дієприкметника теперішнього часу (Present Participle) основного дієслова (*He was preparing for an examination when I entered the room*).

Future Continuous формується з допоміжного дієслова *be* в Future Indefinite та дієприкметника теперішнього часу (Present Participle) основного дієслова (*He will be writing a letter when I come*).

В науковій мові тривалі часи в основному застосовуються для вказівки на те, що дія відбувається у даний час, зараз, чи що процес здійснюється під час здійснення іншого процесу. У першому випадку час іноді передається не лише граматичною формою, але, одночасно, й словами *to day*, *presently* (Definite proof to that fact is presently lacking); у другому випадку вказівка на час впливає з слів типу *while*, *when*, *as*.

Доконані часи. Perfect Tenses виражають дію, що закінчилася до певного моменту у теперішньому, минулому чи майбутньому часі, коли нас цікавить не стільки сама дія, як її результат чи співвідносність з іншими діями. Перфектом виражається дія, яка відбулася раніше.

Present Perfect утворюється з допоміжного дієслова *have* в Present Indefinite та дієприкметника минулого часу (Past Participle) основного дієслова. Утворення Past Participle правильних дієслів не відрізняється від утворення Past Indefinite (див. вище), а Past Participle неправильних дієслів наведено у таблиці неправильних дієслів.

Present Perfect описує дію, що відбулася до моменту мовлення (Ці цікаві теми є майже не дослідженими – *These interesting topics have been little investigated*).

Цю форму часто вживають з прислівниками неозначеного часу типу *recently*, *just*, *already*, *never*, *long*, *to date* тощо. Нерідко такі прислівники, як “вже”, “досі”, “ще не”, що є присутніми в українських реченнях, на англійську мову не перекладаються, позаяк вони мають на увазі у самій формі Present Perfect (Вже опубліковано докладне обговорення різних результатів, одержаних у попередніх роботах – *A thorough discussion of the various results obtained in the preceding work has been published*).

Present Perfect також застосовується для написання короткої анотації, що передує статті (Abstract), і коротких висновків наприкінці статті (Summary), де цю форму мають дієслова, які вказують на конкретний результат, одержаний авторами. У ввідній частині статті (Introduction) використання Present Perfect вказує на те, що вже зроблено іншими раніше.

Past Perfect утворюється з допоміжного дієслова have в Past Indefinite та дієприкметника минулого часу (Past Participle) основного дієслова.

Past Perfect вживається для вираження дії, що відбулася раніше певного моменту у минулому або іншої минулої дії, позначеної дієсловом у Past Indefinite (Yesterday by 7 o'clock I had prepared for an examination).

Future Perfect утворюється з допоміжного дієслова have в Future Indefinite та дієприкметника минулого часу (Past Participle) основного дієслова.

Future Perfect вживається для вираження майбутньої дії, що закінчиться до певного моменту або до початку іншої дії в майбутньому (I shall have written the article before you return).

Доконано-тривалі часи

Часи групи Perfect Continuous виражають дію, що почалася до моменту мовлення (Present Perfect Continuous Tense) або до моменту мовлення у минулому чи майбутньому (Past Perfect Continuous Tense і Future Perfect Continuous Tense) і триває аж до цього моменту. Як і всі часи групи Continuous, часи групи Perfect Continuous виражають дію в її розвитку, як процес.

Present Perfect Continuous виражає дію, що тривала протягом певного часу до моменту мовлення. Утворюється ця форма з допоміжного дієслова be в Present Perfect та дієприкметника теперішнього часу основного дієслова.

Present Perfect Continuous може вживатися без вказівки на тривалість дії (Що ви робили? – What have you been working?). На період тривалості часу здебільшого вказують обставини часу, часто з прийменником for (For the last year we have been investigating this theme). На початок періоду, протягом якого відбувалася дія, виражена формою Present Perfect Continuous, вказує слово since, яке в реченні може бути прийменником (Він викладає математику з 1971 року – He has been teaching mathematics since 1971), прислівником (Відтоді він викладає математику в нашій школі – He has been teaching mathematics at our school since), сполучником (Що ви робили з того часу, як перестали працювати в університеті? – What have you been doing since you left the university).

Past Perfect Continuous застосовується для вираження тривалої минулої дії, яка почалася раніше іншої минулої дії, вираженої Past Indefinite, і або продовжувалася, або закінчилася безпосередньо перед нею. Утворюється ця форма з допоміжного дієслова be в Past Perfect (had been) та дієприкметника теперішнього часу основного дієслова (When I began to teach at the University the students in my group had been already studing English for two years).

Future Perfect Continuous виражає тривалу майбутню дію, яка почнеться раніше іншої майбутньої дії і буде ще тривати в момент її початку. Утворюється ця форма з допоміжного дієслова be в Future Perfect (shall/will have been) та дієприкметника теперішнього часу основного дієслова (I will have been working at this problem for three years by 2015).

Співставлення українських і англійських часів дійсного способу. В українській мові дієслова недоконаного виду мають три часи: теперішній, минулий і майбутній (я читаю, я читав, я читатиму (буду читати)). Дієслова доконаного виду мають два часи: минулий і майбутній (я прочитав, я прочитаю). Кожен з цих часів виражає різні нюанси значення і передається в англійській мові кількома часами дієслів. При перекладі українських часів на

англійську мову слід визначити, в якому значенні даний час вживається в українському реченні.

Український майбутній час в підрядних реченнях часу й умовних реченнях в англійській мові виражається формами теперішнього часу (Після того як я прочитаю цю статтю, я дам її вам – After I have read this article, I shall give it to you).

Узгодження часів. В українській мові дієслово-присудок підрядного речення може вживатися у будь-якому часі залежно від змісту. В англійській мові це можливо лише тоді, коли дієслово-присудок головного речення виражає дію стосовно теперішнього або майбутнього часу. Якщо ж присудок головного речення виражений дієсловом в одному з минулих часів або в Present Perfect, то в підрядному додатковому реченні дієслово-присудок має бути в одному з минулих часів.

Якщо в головному реченні дієслово-присудок виражає минулу дію, а дія підрядного речення відбулася раніше дії головного, то в підрядному реченні вживається Past Perfect. Якщо в підрядному реченні точно зазначено час виконання дії, то ця дія виражається за допомогою Past Indefinite або Past Continuous (He answered that one of his articles had already been published, two more were being published and he hoped that they would have been published by the end of the year).

Якщо підрядне речення підпорядковане не головному, а іншому підрядному реченню, то час дієслова підрядного речення узгоджується з часом того речення, якому воно безпосередньо підпорядковане.

Правило послідовності часів не застосовується в підрядних реченнях, які виражають загальновідомі факти. Тому в сучасній англійській мові, особливо науковій, спостерігається нехтування цим правилом, і все, що може певною мірою сприйматися як загальновідома істина, часто ставиться в Present Indefinite I Future Indefinite, а не в минулих часах, як вимагає правило.

Пасивний стан дієслова

Стан – це категорія дієслова, яка характеризує відношення суб'єкта чи об'єкта до дії, вираженої дієсловом. В англійській мові дієслова вживаються в активному стані (The Active Voice) і пасивному стані (The Passive Voice). Якщо підметом речення є суб'єкт дії, то дієслово-присудок вживається в активному стані, якщо ж підметом речення є об'єкт дії, то дієслово-присудок вживається в пасивному стані.

Усі часові форми пасивного стану в англійській мові утворюються з відповідних часів допоміжного дієслова be та Past Participle основного дієслова. У пасивному стані вживаються часові форми груп Indefinite, Continuous і Perfect, крім групи Perfect Continuous. Часові форми пасивного стану вживаються за тими ж правилами, що й відповідні часові форми активного стану.

В англійській мові речення у пасивному стані вживаються значно частіше, ніж в українській, позаяк у пасивному стані можуть використовуватися не лише перехідні (що можуть мати прямий додаток), а й неперехідні (які не можуть мати прямого додатка) дієслова. Підметом речення пасивного стану в англійській мові може прямий, непрямий або приїменниковий додаток речення активного стану. В науковій літературі пасивний стан є дуже розповсюдженим, що зумовлено такими причинами: по-перше, в науковій літературі практично не описується дія від першої особи; по-друге, більшість використовуваних дієслів є перехідними; по-третє, наукові публікації вимагають дуже стислого викладу матеріалу.

При перекладі з української мови на англійську часто є логічною заміна активного стану пасивним (Цю теорію висунув X у минулому столітті – This theory was advanced by X in the last century).

Суб'єкт дії вводиться в пасивну конструкцію прийменниками *with* або *by*, які передають відношення, що виражаються в українській мові орудним відмінком (*Many classes are equipped with computers. This was done by many scientists*). Якщо в реченні вказано і суб'єкт, і засіб дії, то суб'єкт, незалежно від того, є він істотою чи неістотою, вводиться прийменником *by*, а засіб дії – прийменником *with*. До іменників, які вживаються в науковій літературі з прийменником, відносяться слова типу “метод”, “методика”, “процес” тощо.

Неособові форми дієслова

В англійській мові, як і в українській, крім особових форм дієслова є також неособові форми, тобто такі, що не вживаються в ролі присудка, але можуть входити до його складу. Неособові форми дієслова не мають граматичних ознак особи, числа і способу, не виражають часу дії, а лише вказують на співвіднесеність у часі з дією присудка.

Інфінітив (*The Infinitive*) – це неособова форма дієслова, яка лише називає дію і відповідає на запитання *що робити?* Інфінітив може вживатися у всіх основних формах дієслова.

У формі *Indefinite* інфінітив вживається, якщо дія, яку він виражає, є одночасною з дією, вираженою дієсловом-присудком (*It will be interesting to read these books*), а також з дієсловами, що виражають намір, надію, бажання (*I want to make a report*). *Continuous Infinitive* виражає тривалу дію, що відбувається одночасно з дією, вираженою дієсловом-присудком. *Perfect Infinitive* виражає дію, що передує дії, вираженій дієсловом-присудком. *Perfect Continuous Infinitive* виражає тривалу дію, що відбувалася протягом певного часу перед дією, вираженою дієсловом-присудком.

В англійському реченні інфінітив може бути підметом, доповненням, обставиною, означенням або смисловою частиною складеного присудка.

При перекладі з української мови на англійську інфінітив може бути підметом замість іменника (*Дійшли висновку, що проведення цього заходу є недоцільним – To carry out this action was found unnecessary*).

Перед інфінітивом можуть вживатися займенники *what, whom, whose, which*, прислівники *where, when, how, why* і сполучники *whether, if*. Такі інфінітивні групи вживаються найчастіше у функції додатка (*Я не знаю, як це зробити – I don't know how to do it*).

При перекладі на англійську мову інфінітива у функції обставини не потрібен лексичний аналог сполучника “щоб” (*Для того щоб звести до мінімуму втрату часу .. – To minimize losses of time..*) і прийменника “для” (*Ми вжили особливих заходів для забезпечення точності експерименту – We have taken extraordinary steps to ensure the precision of experiment*). Після означення зі словами *enough* або *too* інфінітив у функції обставини набуває модального відтінку (*Ці факти є надто загальними, щоб являти якусь цінність – The facts are too general to be of value*). В англійській науковій літературі інфінітив часто виконує функцію обставини наслідку, якій в українській мові відповідає дієприкметник (*to form, to produce – утворюючи*). Інфінітив у функції обставини часто вживається тоді, коли виражені ним дія має не менше змістове навантаження, ніж дія, виражена присудком головного речення. У цих випадках в українській мові вживається сурядне речення.

Інфінітив у функції означення стоїть після іменника, який він означає, і може бути розгорнутий в означальне підрядне речення (*Очікуваний результат є важливим для нашого дослідження – The result to be expected is important for our investigation*. Результат, який слід очікувати, є важливим для нашого дослідження – *The result that is to be expected is important for our investigation*). Інфінітив у функції означення нерідко вживається для вказівки на дію у майбутньому (*З інших причин, що будуть незабаром обговорені .. – For other reasons soon to be discussed..*).

Модальні дієслова у сполученні з Perfect Infinitive змінюють своє значення: must означає ймовірність, а may, can – можливість здійснення у минулому дії, позначеної Perfect Infinitive, і відповідає українським словам “можливо”, “ймовірно” або безособовим реченням.

Дієприкметник

(The Participle) – це не особова форма дієслова, яка має властивості дієслова, прикметника і прислівника. В англійській мові є дієприкметники теперішнього часу (Present Participle або Participle I) і дієприкметники минулого часу (Past Participle або Participle II). Present Participle утворюється за допомогою закінчення -ing, яке додається до інфінітива дієслова без частки to; Past Participle правильних дієслів – за допомогою -ed, що закінчення додається до інфінітива дієслова без частки to. Правила утворення Past Participle неправильних дієслів див. у таблиці неправильних дієслів на стор.

Present Participle Active вживається в реченні у двох функціях: означення і обставини (The students working in our camp came from Kyiv. Knowing English well, he translated the article easily). Present Participle Passive здебільшого вживається у функції обставини, іноді у функції означення (Being invited to a meeting he couldn't go to the theatre).

Past Participle у реченні найчастіше буває означенням. Якщо означення виражається лише одним словом, то у більшості випадків воно передує означуваному слову. Якщо ж означення виражається групою слів, то воно звичайно ставиться після означуваного іменника (Books published for children are usually well illustrated).

Past Participle вживається також у ролі обставини із сполучниками when, as if, as though, though.

Герундій (The Gerund) – це неособова форма дієслова із закінченням -ing, що має властивості дієслова й іменника. В українській мові не має аналогу, йому відповідають іменники (читання – reading, слухання – listening), інфінітиви, дієприкметники і дієслова в особовій формі. Герундій є невід'ємним граматичним елементом при перекладі з української мови на англійську.

В англійській науковій літературі герундій найчастіше зустрічається після прийменників. Герундію після прийменників after, before, in, on, upon, prior to відповідають сполуки “прийменник + іменник” або “сполучник + дієслово” (Перш ніж приступити до розгляду цих теорій.. – Before proceeding to deal with these theories..). Крім того, герундій у сполученнях з цими прийменниками вживається як еквівалент українських дієприкметників.

Сполуки герундія з прийменниками by, by means of відповідають в українській мові: сполукам “з допомогою”, “шляхом” + іменник; іменнику в орудному відмінку; особовій формі дієслова у підрядному реченні, яке вводиться словами “тим, що”; дієприкметнику.

Після прийменників і прийменникових конструкцій типу: apart from, besides, beyond, except, in addition to, instead of, in preference to, together with герундій відповідає в українській мові: іменнику з прийменником; особовій формі дієслова у підрядному реченні, що починається з конструкцій “крім того, що”, “поряд з тим, що”, “замість того, щоб” тощо (Крім того, що ця методика є дуже складною, вона вимагає великих витрат – Besides being very involved this procedure is very costly).

Герундій після прийменників і прийменникових конструкцій типу: for, on account of, because of, due to, through, owing to, thanks to, with a view to, for the purpose of відповідає в українській мові сполуці “для”, “через”, “з метою” + іменник; особовій формі дієслова у підрядному реченні, яке вводиться словами “завдяки тому, що”, “внаслідок того, що”, “для того, щоб” тощо.

Після прийменників *in case of*, *in the event of*, *subject to* герундій відповідає в українській мові: сполукам “у випадку”, “за умови” + *іменник*; особовій формі дієслова у підрядному реченні, яке вводиться словами “у випадку, якщо”, “за умови, що”.

В англійській мові існує дуже велика кількість дієслів, прикметників і дієприкметників, після яких найчастіше вживається герундій: *to depend (up)on*; *to object to*; *to insist (up)on*; *to rely up(on)*; *to prevent from*; *to succeed in*; *to result in*; *to think of*; *to hear of*; *to know of/about*; *to accuse of*; *to approve/disapprove of*; *to inform of*; *to persist in*; *to aid in*; *to aim at*; *to account for*; *to give up*; *to go on*; *to keep on/from*; *to put off*; *to result from*; *to be surprised of*; *to be engaged in*; *to be interesting in*; *to be capable/incapable of*; *to be proud of*; *to be astonished at*; *to be responsible for*; *to get used to*; *to be successful in*; *to be consistent with* тощо.

Герундій у функції означення вживається з багатьма іменниками, що мають головно абстрактне значення (*problem*, *task*, *art* тощо), багато з них є похідними від дієслів (*feeling*, *intention*) чи прикметників (*difficulty*, *necessity*). В українській мові герундію у функції означення, як правило, відповідають: іменник у родовому відмінку; іменник з прийменником; інфінітив; особова форма дієслова (*У нас є заперечення проти введення цієї норми – We have objections to introducing this norm. Йшло обговорення того, як слід розв’язувати цю проблему – A discussion of solving this problem was under way*).

При перекладі з української мови на англійську не слід плутати герундій з віддієслівним іменником, який утворюється від дієслова за допомогою закінчення *-ing*. На відміну від герундія віддієслівний іменник не має властивостей дієслова, а лише властивості іменника, а саме: він може вживатися з артиклем і вказівними займенниками, має форму множини (засідання комісії – *the sittings of the commission*); віддієслівний іменник, утворений від перехідних дієслів, не вживається з прямим додатком, він використовує додаток з прийменником (*the raising of living standard*); віддієслівний іменник означається прикметником, а не прислівником, як герундій та інші дієслівні форми (*I like rapid reading*).

Будова англійського простого поширеного речення

Англійська мова належить до групи аналітичних мов, тому провідну роль в англійському реченні відіграє правило твердого порядку розташування членів речення, а саме: основу речення утворюють розташовані строго один за одним підмет, присудок і доповнення. Означення розташовується поряд з тим членом речення, якого воно стосується. Обставини, як правило, розміщуються перед чи після основи речення. Цей порядок є типовим для англійського розповідного речення і його необхідно дотримуватися при перекладі з української мови на англійську.

Головні члени речення

Підмет. Підмет в англійській мові найчастіше виражається іменником або особовим займенником. Його також можна виразити іншими частинами мови, вжитими в значенні іменника, словосполученнями і підрядними реченнями.

Якщо підмет виражається інфінітивом, герундієм або підрядним реченням, то його, як правило, ставлять після присудка, а перед присудком вживають займенник *it*, що є формальним підметом.

Якщо підметом речення є особа, предмет чи явище, наявність якого стверджується у певному місці або у певний час, то речення найчастіше починається словом *there*, яке не має лексичного значення. Після цього ставиться присудок, а потім підмет.

Присудок. В англійській мові присудок може бути простим чи складеним дієслівним або складеним іменним.

Простий дієслівний присудок виражається особовою формою дієслова в будь-якому часі, стані і способі.

Складений дієслівний присудок може бути:

- модальним дієсловом у сполученні з інфінітивом;
- дієсловом з модальним значенням у сполученні з інфінітивом чи герундієм;
- дієсловом, що описує початок, тривання чи закінчення дії у сполученні з інфінітивом чи герундієм.

Іменний складений присудок утворюється дієсловом-сполучником та предикативом (іменною частиною). Дієсловом-сполучником найчастіше є *be* у відповідній формі, а також дієслова *become, get, keep, seem, turn* та інші. Як предикатив найчастіше вживаються іменники та прикметники. Ним може бути також займенник, прислівник, числівник або не особова форма дієслова.

Другорядні члени речення

Додаток. В англійській мові є три основні види додатків – прямий, непрямий і прийменниковий. Крім них є ще складний додаток, який може бути прийменниковим і безприйменниковим. Зауважимо, що прямий додаток англійського речення може бути в українській мові як прямим, так і непрямим.

Прямий додаток означає особу чи предмет, на які спрямовано дію, виражену присудком. Він виражається іменником у загальному відмінку, особовим займенником в об'єктному відмінку або іншими частинами мови, вжитими у значенні іменника. Як правило, прямий додаток розташовується безпосередньо після дієслова, з яким він пов'язаний.

Непрямий додаток означає особу, до якої звернено дію, виражену дієсловом-присудком. Він здебільшого стоїть між присудком і прямим додатком. Якщо непрямий додаток треба поставити після прямого, він вживається з прийменником *to* або *for*. Після деяких дієслів, наприклад, *announce, dictate, explain, repeat*, непрямий додаток вживається з прийменником:

I want to explain to you my reasons. Я хочу пояснити вам свої міркування.

Прийменниковий додаток формується з іменника, займенника або іншої частини мови з прийменником.

Складний додаток утворюється з двох частин. Першою частиною є іменник або займенник, другою – інфінітив, герундій або дієприкметник, що описує дію стосовно першої частини додатка, а також іменник або прикметник, що є предикативом до першої частини додатка (об'єктним предикативом). Складний додаток може бути прийменниковим і безприйменниковим.

Додаток може відноситися, крім дієслова, і до прикметника чи віддієслівного іменника.

Означення. В англійській мові означення, як правило, відноситься до іменника. Існують препозитивні і постпозитивні означення. Перші стоять перед означуваним словом, другі – після нього.

Препозитивне означення може виражатися прикметником (*I have bought an interesting book*), дієприкметником, займенником, числівником (*I've read only the first chapter*), іменником у присвійному відмінку чи у загальному відмінку без прийменника (*Here is the town library*), герундієм без прийменника.

Постпозитивне означення може бути виражене іменником у загальному відмінку з прийменником (*The library of our university is very good*), прислівником, інфінітивом (*He had a great desire to work*), герундієм з прийменником (*They discussed different methods of teaching*), дієприслівниковим зворотом, кількісним чисельником, вжитим у значенні порядкового, прикметником з залежними від нього словами.

Обставина. За звичай обставина відноситься до дієслова і можуть означати: час, місце, причину, мету, спосіб дії, супровідні дії, наслідок, умови, допустовість дії. Обставина може бути виражена іменником з прийменником і без нього, прислівником, дієприкметником,

інфінітивом, герундієм з прийменником, а також комплексами, що складаються з герундія, інфінітива та дієприкметника.

Складні речення

В англійській мові, як і в українській, складні речення поділяються на складносурядні (The Compound Sentences) і складнопідрядні (The Complex Sentences).

Складносурядне речення складається з принаймні двох не підпорядкованих одне одному речень, які об'єднуються за допомогою сполучників сурядності: єднальних (and), розділових (or), протиставних (but). Складносурядні речення можуть також бути безсполучниковими.

Складнопідрядне речення складається з головного речення і одного або кількох підрядних. Підрядні речення граматично залежать від головного, виконуючи в ньому функцію одного з членів речення. Залежно від цього вони можуть бути підметовими, присудковими, додатковими, означальними і обставинними. В свою чергу підрядні обставинні речення поділяються на підрядні речення часу, місця, причини, наслідку, мети, способу дії та порівняння, а також умовні та допустові речення.

В складнопідрядних реченнях з підрядними обставинними часто вживається умовний спосіб дієслова (The Subjunctive Mood), який, у свою чергу, поділяється на the Conditional Mood, the Suppositional Mood, Subjunctive I, Subjunctive II. В англійській мові умовний спосіб головним чином вживається у трьох випадках:

- після дієслів, що виражають вимогу, наполягання, побажання, та після безособових речень, що мають таке ж значення: “необхідно”, “бажано”, “доцільно”;
- за наявності слів, що вказують на певний ступінь нереальності висловлювання;
- в умовних реченнях.

У першому випадку найбільш розповсюдженими дієсловами і безособовими реченнями є: to advise, to demand, to desire, to insist, to order, to propose, to recommend, to request, to require, to suggest, to want, to wish, it is desirable, it is essential, it is important, it is necessary, it is required (Необхідно, щоб вони це зробили – It is necessary that they should do it. Бажано, щоб роботу було закінчено – It is advisable that the work be finished).

Умовний спосіб вживається зі словами, що характеризують певну міру нереальності, а саме: іменниками типу assumption, hope, suggestion, supposition, thought; дієсловами типу to anticipate, to assume, to doubt, to hope, to suggest; прислівниками типу perhaps, possibly, probably; безособовими реченнями типу it is likely, it is probably.

В англійській мові існує три типи умовних речень:

- речення, що вказують на реальну умову і будуються за формулою: if + Present Indefinite ... Future Indefinite;
- речення, що вказують на малоімовірну чи нереальну умову. Будуються такі речення if + Past Indefinite ... should/would + Infinitive Indefinite;
- речення, що вказують на нереальну умову, яка стосується минулого. Формула побудови: if + Past Perfect ... should/would + Perfect Indefinite.

**РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНОНАУКОВА ЛЕКСИКА З НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
(ТІТАРЕНКО Н.Ю.)**

Проблема дослідження	
Ви математик [хімік, педагог]?	Are you a mathematician [chemist, educational specialist]?
У якій галузі ви працюєте?	What field are you working in?
Я спеціалізуюся у галузі обчислювальної математики [органічної хімії; вікової психології].	I am specialized in numerical mathematics [organic chemistry; developmental psychology].
Займатися науково-дослідною роботою.	Be engaged in research work.
Я займаюся ...	I am concerning with...
Я працюю над цією проблемою з 2005 року.	I have been working at this problem since 2005.
Вас цікавить проблема чогось?	Are you interesting in <i>smth</i> ?
Наша група вивчає аналогічну проблему.	Our group is studying a similar problem.
Я цікавлюся проблемою чогось.	I take an interest in <i>smth</i> .
Цільова комплексна програма.	Target comprehensive program(me).
Проблема далека від вирішення.	The problem is far from being sold.
Загальнонаукове поняття.	General scientific notion.
З п'яти пунктів ми зосередили свою увагу на другому.	Of the five items we have concentrated on the second one.
Найбільший інтерес для мене становить щось.	I am most interested in <i>smth</i> .
Це не така проста проблема, як здається.	It is not so simple a problem as it seems.
Ми наштовхуємося на численні проблеми у нашій роботі.	We encounter so many problems in our work.
Перспективні наукові дослідження.	Advanced research.
Підвищення ефективності наукових досліджень.	Raising the efficiency of scientific researches.
Тематика дослідження.	Area of research.
Фундаментальні дослідження.	Basic [theoretical] research.
Звіт про наукову роботу.	Report on the scientific work.
Проміжний звіт.	Interim [intermediary] report.
Повний/щорічний звіт.	Full/annual record.
За звітний період.	For the period under review.
Докладно звітувати про щось.	Give a detailed account of <i>smth</i> .
Ці результати є далекими від переконливих.	The results are far from being conclusive.
Це дуже цікава проблема.	The problem is very interesting.
Але над цією проблемою треба ще дуже багато працювати.	Further work on this problem is, however, badly needed.
Здається, це припущення не є виправданим.	This assumption appears to be unsound.
Кардинальне розв'язання проблеми.	Cardinal solution of a problem.
Незабаром виявилось, що цю проблему розуміли по-різному.	It soon transpired that there were the several conceptions of this problem.
Чи багато ви працювали над розв'язанням цієї проблеми?	Have you worked very hard to solve this problem?
Ми вивчаємо ці проблеми вже багато років.	We have dealt with these problems for many

	years.
Проблема, легка для вирішення.	An easy problem to solve.
Легко вирішити проблему.	Solve a problem simply.
Роботу було закінчено на початку 2012 року.	The work was completed early in 2012 year.
Це величезний крок у розвитку науки.	This is a great step in the development of science.
Ці теми достатньо добре розроблено.	These themes are sufficiently developed.
Наука досягла високого ступеня розвитку.	Science has reached a high degree of development.
Важливі наукові досягнення.	Scientific breakthroughs.
Коли ви почали працювати над цією проблемою?	When did you begin working on this problem?
Необхідно закінчити роботу вчасно.	It is necessary to finish the work on time.
Кілька проблем лишилося нерозв'язаними.	Several problems remain unresolved.
Втілити теоретичні міркування в певну конкретну схему.	Embody a theoretical opinion into a definite scheme.
Скільки років ви вже працюєте?	How long have you already been working?
Я працюю під керівництвом професора Н.	I work under the guidance of Prof. N.
Ця робота перебуває в початковій стадії.	This work is in a preliminary stage.
Вирішувати проблему з допомогою нового підходу.	Tackle a problem again using a new pitch.
Ця робота вимагає терпіння.	This job requires patience.
Ви збираєтеся продовжувати цю роботу?	Are you going to continue this work?
Ми ясно бачимо мету виконуваної роботи.	We see clearly the purpose of what we are doing.
Я не знаю, я повинен подумати.	I don't know, I have to think about it.
Робота продовжується.	The work is in progress.
Було зроблено спробу здійснити формальний аналіз цієї системи.	A formal analysis of the system was attempted.
Роботу було виконано погано.	The work was badly done.
Скільки часу вимагає ця робота?	How long does the work take?
Термін початку і кінця виконання роботи.	Commencement and completion deadlines for performance of work.
Нагальна проблема.	Acute [pressing] problem.
Актуальна тематика.	Topics of current interest.
Сучасна тематика.	Contemporary topics [subjects].
Роботи [дослідження] ведуться з наголосом на практичний вихід.	Research is being conducted with an emphasis [stress] on practical value.
Ймовірно, йому вдасться розв'язати цю проблему.	He is apt to succeed in solving this problem.
Наукова проблема навчально-виховного характеру.	Scientific problem of teaching and educating character.
Комплексний підхід до розв'язання проблеми.	A multipronged attack on the problem.
Це складна проблема, але ми відшукаємо шлях її розв'язання.	It's a difficult problem but we'll find a way of solving it.
Такого роду роботу проводив професор Н.	This is the type of work carried out by prof. N.
Якщо ніщо не завадить, то ми закінчимо	. If nothing interferes we'll be through with our

свою роботу наприкінці листопада.	work towards the end of November.
Крім усіх інших міркувань, потрібно врахувати й фактор часу.	Apart from other considerations time is a factor.
Повідомте, будь ласка, про результати вашої роботи.	Please, inform us about the results of your work.
Очікувана дата завершення.	Estimated completion date.
За підсумками кожного звітного періоду.	On the basis of the results of each accounting period.
Інтенсивно працювати над якоюсь проблемою.	Work intensively on <i>some</i> problem.
Ця робота вимагає багато часу.	The work takes much time.
Завершувати роботу/програму згідно з графіком.	Meet the operation/program schedule.
Ця проблема завдала мені багато клопоту.	The problem caused me a lot of trouble.
Тому здається доцільним показати можливості подальшої роботи у цьому напрямі.	It therefore seems appropriate to indicate the possibilities for continued work along these lines.
Цим доцільно зайнятися.	It is rational to do it.
Загальновизнаний метод/принцип.	Recognized method/principle.
Впровадження результатів наукових досліджень і розробок.	Implementation of the outputs of scientific research and development.
Ми представили досить докладний звіт про роботу.	We have presented rather detailed account of the work.
У фундаментальних дослідженнях застосовуються в основному теоретичні методи спостереження та експеримент.	Theoretical methods of observation and experiment are mainly used in fundamental investigations.
Ми виконуємо цю роботу у співробітництві з іншими вченими.	We perform the work in cooperation with other scientists.
Робота має практичний характер.	The work is practical in nature.
Чи знайомі ви з останніми роботами Н.?	Do you know anything about the recent works of N.?
Так, я знайомий з роботами Н.	Yes, I am familiar with N's works.
Так, я чув багато відгуків про ці роботи.	Yes, I have heard a lot of opinions about these works.
Ні, я не знайомий з роботами Н.	No, I am not familiar with N's works.
Ми не маємо чіткого уявлення про щось.	We possess no clear conception of the <i>smth</i> .
Надалі ми повинні відмовитися від цих допущень.	Further we are to give up these assumptions.
Один з можливих розв'язків цієї проблеми полягає в тому, щоб використати щось.	One possible solution of the problem is to use the <i>smth</i> .
Найбільш широким дослідженням було дослідження Н.	The most extensive investigation was that of N.
Широкий погляд на проблему.	Spacious approach to a problem.
Розбіжність є надто великою, щоб її можна було пояснити чимось.	The discrepancy is too large to be accounted for by <i>smth</i> .
Ми ніяк не могли знайти причину цього.	We never managed to discover the cause of it.
Ми повинні визначити проблеми, які необхідно обговорити.	We have to identify the problems to be discussed.

Пілотне дослідження.	Pilot investigation [research].
Наші дослідження привели до попереднього висновку про те, що ...	Our investigations have led to the tentative conclusion that..
Ці дві проблеми не можна відділяти одну від іншої.	These two problems cannot be parted from each other.
Тенденцію цього процесу можна простежити з допомогою чогось.	The trend of the process might be followed with the help of <i>smth</i> .
Цей факт підтверджує правильність вибраного шляху.	This fact corroborates a correctness of the chosen path.
Цю проблему вирішити значно важче.	This problem is much more difficult to dispose of.
Математичний підхід є єдиним способом розв'язання цієї проблеми.	The mathematical approach is the only means to solve the problem.
Мета дослідження конкретизується його завданнями.	Purposes of investigation render concrete its aim.
Однією з цілей даного дослідження було щось.	One of the objectives of the present investigation was <i>smth</i> .
Ключ до вирішення проблеми.	The key to <i>a</i> problem.
Можливо, цю проблему буде вирішено.	It is possible that the problem will be solved.
Добре знати проблему.	Have a good knowledge of the problem.
Ця проблема пов'язана з багатьма іншими..	This problem is bound up with many others.
Це різні питання/проблеми.	Those are different questions/problems.
Основний недолік полягає в чомусь.	The main disadvantage is <i>smth</i> .
Впроваджувати результати наукових досліджень і розробок.	Implement the outputs of scientific research and development.
Ми підійшли до цієї проблеми з практичної точки зору.	We approached the problem from the practical point of view.
До цієї проблеми слід підійти з іншої точки зору.	The problem must be attacked from another point of view.
Ми повинні вивчити цю проблему з усіх боків.	We must study the problem from every side.
Ми усвідомлюємо важливість роботи, що виконується.	We see [understand] the significance of the work at hand.
Конкретизація проблеми	
Ми обговорили цю проблему, щоб з'ясувати суперечливі питання.	The have discussed this problem with a view to elucidating controversial issues.
Науковий проект державного значення.	Scientific project of state importance.
Координатор наукових програм.	Coordinator of scientific programmes.
Координувати наукову роботу.	Co-ordinate scientific [research] work.
Це єдина річ, про яку ви не згадали.	That is the only thing you did not mention.
У чому полягає трудність чогось?	What is the difficulty [trouble] with <i>smth</i> ?
Було б передчасно говорити про щось.	It would be premature to comment on <i>smth</i> .
Тому здається доречним показати можливості подальшої роботи у цьому напрямі.	It therefore seems appropriate to indicate the possibilities for continued work along these lines.
Чи займаються цією проблемою у вашому інституті?	Is this problem studied at your Institute?
Ви розглядали цю проблему?	Have you considered [treated] this problem?

Ця проблема є по своїй суті дуже складною.	The problem is basically a very complicated one.
Усунення помилок і недоліків у роботі.	Elimination of errors and defects in work.
Перейти до головної теми.	Proceed to the main topic.
Універсальний підхід.	Versatile approach.
Тема, що заслуговує на окреме дослідження.	A topic in its own right.
Переходити від однієї теми до іншої.	Pass over from one subject to another.
Спочатку цей підхід нам не сподобався, але пізніше ми зрозуміли, який він розумний.	At first we disliked this approach, but later on we realized what a reasonable it is.
Це далеко не проста проблема.	This problem is far from being simple.
Усе ще лишається нерозв'язаною проблема чогось.	There still remains the problem of <i>smth</i> .
До розв'язання цієї проблеми можна підійти по-різному.	The problem can be approached in various ways.
Давайте спробуємо розв'язати цю проблему по-іншому.	Let's go at this problem in a different way.
Ретельно вивчати проблему.	Explore the problem carefully.
Фактично, це досить зручна форма, в якій можна виразити нашу ідею.	This is actually a most convenient form in which to express our idea.
Досвід наукової роботи.	Academic experience.
Останнім часом його роботою почали цікавитися.	Lately people have begun to take an interest in his work.
В принципі, я не бачу тут жодної проблеми.	I see no problem here in principle.
Виконання цієї програми виявилось виключно важкою задачею.	The execution of this program turned out to be an extremely difficult task.
Ми були вимушені анулювати перші результати і розпочати все заново.	We had to scrub the first set of results and start anew.
Результати, схожі на наші, вже були одержані раніше.	Results similar to ours have previously been obtained.
Ця теза заслуговує на ретельний розгляд.	The thesis merits careful consideration.
За означенням.	By definition.
Помилкове твердження.	A statement based on fallacy.
Ці два твердження не суперечать одне іншому.	The two statements agree in substance.
Як можна визначити щось?	How can one define <i>smth</i> ?
Чому це так важливо?	Why is that so important?
Давайте уточнимо це означення.	Let us make this definition more precise.
Чітке розуміння проблеми.	Clear understanding of the problem.
Давайте спочатку визначимо, що ми розуміємо під чимось.	Let us just define what we mean by <i>smth</i> .
Це формулювання припускає очевидне узагальнення.	The formulation implies an obvious generalization.
Наведене тут формулювання має один серйозний недолік.	The formulation given here suffers from a serious drawback.
Гіпотезу про щось було запропоновано кимось.	The hypothesis on <i>smth</i> was suggested [advanced] by <i>smb</i> .
Гіпотеза наукового дослідження.	Scientific hypothesis.
Гіпотетичне твердження.	Hypothetical proposition.

Альтернативна/експериментальна/обгрунтована/робоча гіпотеза.	Alternative/ experimental/feasible/working hypothesis.
Перевірка/уточнення гіпотези.	Testing [verifying]/finalising the hypothesis.
Переглядати [Змінювати] гіпотезу/теорію.	Revise <i>a</i> hypothesis/theory.
Будувати гіпотезу.	Frame [form] <i>a</i> hypothesis.
Формулювання гіпотези.	Hypothesis formulation.
Перевіряти/прийняти гіпотезу.	Test/accept <i>a</i> hypothesis.
Підтверджувати гіпотезу експериментально.	Verify <i>a</i> hypothesis experimentally [by experiment].
За відсутності доказів гіпотезу було відкинуто.	The hypothesis was rejected for the lack of proof.
Гіпотеза узгоджується з експериментальними даними.	Hypothesis fits the experimental data.
Це видно з даних експерименту.	This is shown by the data of experiment.
Сміливий експеримент.	Bold experiment.
Експериментальні дані подано досить докладно.	The experimental data are presented in some detail.
Абстрагуючись від несуттєвих деталей, ми можемо побудувати щось.	If we abstract from inessential details we can construct <i>smth</i> .
Цей підхід є дуже важким і ще не дав очікуваних результатів.	This approach is very difficult [laborious] and has far yielded no expected results.
Що стосується мене, то я віддаю перевагу чомусь.	I personally prefer the <i>smth</i> .
Великий фактичний матеріал.	Big actual material.
Превагу слід надавати X або, що ще краще, Y	preference should be given to X or, better still, Y.
Ми помітили тісний зв'язок між цим підходом і підходом доктора X.	We have already noticed a close relationship between this approach and Dr. X.
Головна відмінність між цими двома підходами полягає у тому, що ...	The main difference between the two approaches is that...
Такий підхід виявляється надзвичайно плідним.	Such an approach proves to be extremely helpful.
Ми лише констатуємо тут найважливіші результати.	We merely state here the most important results.
Сумісний вплив усіх зазначених факторів веде до чогось.	Ccombine influence of all the factors mentioned leads to <i>smth</i> .
Цей принцип не слід абсолютизувати	the principle should not be seen in absolute terms.
Слід розглядати наш результат як попередній.	Our result should be considered preliminary.
Ці результати здаються обнадійливими.	These results look promising.
Наші результати явно свідчать на користь чогось.	Our results show strong evidence for <i>smth</i> .
Чи не вважаєте ви, що аналогічний результат можна одержати, якщо використати щось?	Don't you think that a similar result may be obtained if use is made of <i>smth</i> ?
Ці результати погано узгоджуються з чимось.	These results are poor fits to the <i>smth</i> .
Досі результати не є переконливими.	So far the results are not convincing.
Ця статистика ще є недостатньою для	The statistics are not rich enough to give

одержання остаточних результатів.	conclusive results.
Чи співпадають ці результати з результатами, одержаними у попередній роботі?	Are these results the same as those in a recent paper?
Я не думаю, що там була якась явна суперечність.	I don't think that there is any obvious discrepancy there.
Роботу виконано сумісно з Н.	The work has been carried out in collaboration with N.
Вести наукову роботу.	Carry on research [scientific] work.
Вести записи спостережень.	Keep a record of <i>one's</i> observations.
Теорія. Експеримент	
Відома/наукова/нова/сучасна теорія.	Well-known/scientific/new/modern theory.
Двофакторна теорія навчіння/пам'яті.	Two-factor [bifactor] theory of conditioning/memory.
Діяльнісна/когнітивна теорія учіння.	Cognitive/activity theory of learning.
Математична теорія учіння.	Mathematical learning theory.
Педагогічна теорія.	Pedagogical theory.
Теорія виховання/сну.	Theory of education/sleep.
Прогресивна педагогічна теорія.	Advanced [progressive] educational theory.
Бути основою теорії.	Be basic to a theory.
Висунути нову теорію.	Put forward a new theory.
Його теорія не одержала визнання серед учених.	His theory found no acceptance among scholars.
Теорії, що з'явилися останніми роками.	Theories that have sprung up in recent years.
Витримати перевірку часом (<i>про теорію тощо</i>).	Stand the test of time.
З теоретичної [практичної] точки зору ця робота представляє значний інтерес.	Such work is of considerable interest from a theoretical [practical] point of view.
Теорія, яку ми збираємося обговорювати, дає пояснення вищевказаним фактам.	The theory which we are about to discuss furnishes an explanation of the above facts.
Ця теорія ще не є науково обґрунтованою.	The theory is not yet scientifically established.
Ця теорія зводиться ось до чого.	This theory reduces to the following.
Пов'язувати теорію з практикою.	Link theory with practice.
Сполучання теорії з практикою.	Combination of theory and practice.
Дані свідчать на користь цієї теорії.	The data speak in favo(u)r of the theory.
Які експерименти пропонується здійснити для чогось?	What experiments are suggested for studying the <i>smth</i> ?
Чи можна цю теорію використовувати для чогось?	Is it possible to use this theory for <i>smth</i> ?
Відкидати хибну теорію.	Reject an erroneous [false] theory.
Спростування теорії.	Refutation of a theory.
Наша теорія ґрунтується на фактах.	Our theory is built upon facts.
Вихідний постулат теорії.	the Prime postulate of the theory.
Гармонійне поєднання теорії і фактів.	Chime of theory and facts.
Зв'язувати теорію з практикою.	Relate theory and practice.
Придатність цієї теорії для чогось обговорювалася <i>кимось</i> .	The relevance of the theory to <i>smth</i> has been discussed by <i>smb</i> .
Стверджують, що ця гіпотеза є дуже сумнівною.	This hypothesis is argued to be very doubtful.

Він наполягав на тому, що його теорія є вірною..	He insisted that his theory was sound
Лише останнім часом основні засади цієї теорії було піддано серйозним сумнівам.	It has not been until very recently that the basic assumptions of this theory have been seriously called in question.
Усі експериментальні дані свідчать на користь чогось.	All experimental evidence favours the <i>smth</i> .
Що ви можете сказати про роль чогось?	What can you say about the role of <i>smth</i> ?
Мені здається сумнівним, що(б) ...	It seems to me doubtful that...
Ця концепція є дуже привабливою.	This concept is very attractive.
У рамках старих теорій.	Within the scope [framework] of old theories.
Вийти за рамки теорії.	Go beyond the scope [framework] of the theory.
Будувати гіпотезу/теорію.	Form [frame] a hypothesis/theory.
Ця гіпотеза не мала підтвердження.	This hypothesis lacked confirmation.
Підтвердити теорію фактами.	Back up <i>a</i> theory with facts.
Підтверджувати теорію експериментально.	Verify <i>a</i> theory by experiment.
Прогресивна педагогічна теорія.	Advanced educational theory [doctrine].
Емпіричне і теоретичне пізнання явищ і процесів педагогічної дійсності.	Empirical and theoretical cognition of pedagogical reality phenomena and processes.
Ця теорія підтверджується фактами.	This theory is borne out by the facts.
Перш ніж розпочати розгляд цих теорій ...	Before proceeding to deal with these theories...
Для пояснення цих процесів слід розробити більш загальну теорію.	A more general theory must be sought to account for these processes.
Ця розвідка дозволить нам зробити теоретичні висновки.	The investigation will enable us to draw theoretical conclusions.
Істотний недолік теорії.	Essential fault of <i>a</i> theory.
Які основні припущення покладено в основу вашої концепції?	What are the basic assumptions of your concept?
Великомасштабний/вибірковий/лабораторний/науковий/пробний/сліпий експеримент.	Large-scale/sampling/laboratory/scientific/trial/blank experiment; планувати експеримент design <i>an</i> experiment.
Результати співпадають з точністю похибки експерименту.	Results agree within the experimental errors.
Лише експеримент може розв'язати це питання.	Only experiment can settle that issue.
Розбіжність у межах похибки експерименту.	Discrepancy with experimental error.
Експериментальна база наукових досліджень.	<i>An</i> experimental base for scientific research.
Експериментальна методика.	Experimental methodology.
План експерименту.	Experiment design.
Надійність експерименту.	Experiment reliability.
Необ'єктивність експериментатора.	Experimenter bias.
Перші експерименти було здійснено кількома вченими.	The early experiments were carried out by several scientists.
Квазіексперимент є поширеним інструментом дослідження у галузях, де не можна забезпечити повний контроль незалежної змінної: економіці, соціології	quasi-experiment is a common research tool in fields where full control of independent variable cannot be ensured: in economics, sociology, etc.

тощо.	
Експериментальні результати добре узгоджуються з теоретичними розрахунками.	Experimental results are in good agreement with theoretical calculations.
Розрив між теорією і практикою.	Gap between theory and practice.
Експериментатор має можливість доцільно обирати параметри.	Experimenter has a possibility to choose purposefully the parameters. Наукова чистота експерименту. Scientific purity of the experiment.
Чи варто робити цей експеримент?	Is this experiment worth while?
Додатковий експеримент.	Replicate experiment.
Цей експеримент вимагає жорстких умов.	This experiment asks for rigid conditions.
Я думаю, що це дуже виправдано.	This is, I think, well justified.
Хто бере участь у цих експериментах?	Who participate in these experiments?
За цими експериментами було одержано однакові результати.	These experiments have yielded similar results.
Ми повинні здійснити цей експеримент.	We must perform [carry out] the experiment.
Експериментальна перевірка.	Experimental verification [check, test].
Бездоганний експеримент.	Perfect experiment.
Досконалий експеримент.	Perfect experiment.
Вирішальний експеримент.	Crucial experiment.
Порядок експерименту жорстко регламентується.	Experimental procedure is rigidly regimented.
Ми не змогли одержати прийнятний результат, а також не змогли здійснити експеримент ще раз.	We could not obtain the acceptable result neither could we make the experiment once more Чи є надійними ваші дані? Are your data reliable?
Ми повинні ввести поправку на величину досліджуваної групи.	We have to offset the size of the group under investigation.
Метод. Методика	
Ефективність/помилковість методу.	Effectiveness /fallacy of a method.
Вибирати/ застосовувати/розробити метод.	Choose/apply [use]/think out a method.
Вибрати метод.	Adopt a method.
Впроваджувати нові методи.	Introduce new [novel] methods.
Вони мають власний метод підготовки працівників.	They have their own method of training people.
Метод, що добре себе зарекомендував.	Well-behaved method.
Пошуковий метод.	Searching method.
Це найкращий з відомих мені методів.	This is the best method I know of.
Чи враховували ви ефект чогось?	Have you allowed for the effects due to <i>smth</i> ?
Як ви збираєтеся вивчати щось?	How are you going to study the <i>smth</i> ?
Чи є якась можливість спостерігати щось?	Is there any possibility to observe the <i>smth</i> ?
Застосовувати/розробити/удосконалити методику.	Apply/develop [work out]/perform a technique.
Методика експерименту.	Methods of experimenting.
Які переваги нової методики?	What are the advantages of the new technique?
Цей метод має багато переваг.	This method has many advantages.
Перехід на нові методи роботи.	Change to new methods of work.

Я переконаний, що цей метод є найкращим.	I am convinced that this method is the best.
Вибір методики визначається такими обставинами.	The choice of technique is determined by the following circumstances.
Така трудомістка методика, очевидно, є непридатною для чогось.	Such a laborious procedure is obviously not suitable for <i>smth</i> .
Ця нова методика привернула до себе увагу багатьох вчителів.	This new procedure has claimed the attention of many teachers.
Вважають, що ця методика стає нормою.	This technique is believed to become a norm.
Ми спробуємо застосувати цю методику.	We'll risk [try] this technique.
Розроблювати питання методики викладання.	Work out methods of teaching.
розробляти систему вправ	Work out a system of exercises.
Цей метод є широко розповсюдженим у школі.	This method is widely used in school.
Методика передбачення помилок людини.	Techniques for human error rate prediction.
Крім того, що ця методика є дуже складною, вона потребує великих витрат.	Besides being very involved this procedure is very costly.
Раніш(е) застосування цієї методики було дуже обмеженим..	The methods heretofore have had very limited utilization
Ми випробували багато методів і зупинилися на останньому.	We have tried many methods and we have chosen the last one.
Цей метод буде описано докладніше.	This method is to be reported in more details.
Цей метод є ідентичним описаному вище.	The method is identical with that described above.
Це є вражаючим кроком уперед порівняно з класичними методами..	This is a startling advance as compared to the classical methods
Можна використати інші методи.	One may use other methods.
Усі інші методи не принесли користі.	The other methods were not useful.
Це можна зробити іншим шляхом.	There is another way to do it.
Щось можна здійснити трьома методами.	<i>Smth</i> may be brought about by three methods.
Ми використали його метод.	We followed his method.
Малопродуктивний метод.	Not very efficient method.
Впроваджувати новий метод.	Introduce a new method.
До цього часу цей метод не одержав широкого розповсюдження.	The method has not been widely used to date.
Удосконалена методика чогось.	Improved technique for <i>smth</i> .
Цей метод виправдав себе на практиці.	This method has proved its value in practice.
Хибний метод.	An unsound method.
Саме цей метод я і використовував.	It is precisely this method that I followed.
Ці два способи не є аналогічними	The two processes are not analogous with each other.
Для чого ви використовуєте щось?	What do you use <i>smth</i> for?
Чи має ця методика універсальне застосування?	Is it a technique for general use?
Перевага цієї методики перед іншими визнавалася багатьма вченими.	The advantage of this technique over others was recognized by many scientists.
Ця методика має той недолік, що вона не враховує усіх можливостей.	This technique has the disadvantage that it does not take into consideration all the possibilities.

Цей метод використовують протягом довгого часу.	This method has for long been used.
Звідси випливає, що ця методика не була ефективною.	It follows that the technique was not valid.
Прикладні педагогічні дослідження вимагають емпіричних методів дослідження.	Applied pedagogic researches require empiric methods of investigation.
Цей метод не стільки застарілий, скільки неефективний.	The method is ineffective rather than obsolete.
Тут було застосовано одну з методик, описаних у першій частині.	One of the procedures described in Part I has been followed here.
Пристосувати до нових вимог (<i>про методи тощо</i>).	Adapt to new requirements.
Модель	
Адекватна/діюча/навчальна/типова модель.	Fine/working/instruction [teaching]/typical model.
Об'єкт моделювання.	Modeled entity; simulation object.
Вимоги до моделі.	Model requirements.
Обмеження моделі.	Model restrictions.
Розробка [створення]/тестування моделі.	Model development/validation.
Конструювати модель.	Develop model.
Модель не витримує експериментальної перевірки.	Model fails the test.
У чому полягає відмінність між моделями X і Z?	What is the difference between the X and Z models?
Чи можете ви оцінити вплив X на Y?	Can you estimate the effect of the X on the Y?
Перевірка моделі на адекватність.	Model validation for adequacy.
Перевіряти адекватність моделі.	Verify model.
Якою є межа застосовності вашої моделі?	What is the range of validity of your model?
Поняття моделі слід трактувати у дуже широкому розумінні.	The concept of a model must be understood in a very broad sense.
Припущення, які лежать в основі моделі, є дискусійними.	The assumptions underlying the model are open to question.
Цифрове моделювання є найбільш корисним для пояснення процесів, які відбуваються дуже швидко чи дуже повільно.	Digital simulations are most useful in explaining processes that happen too quickly or too slowly.
Чому ця модель не виправдала себе?	Why has this model failed?
Реалістичні і вірогідні моделі.	Realistic and reliable models.
Нова модель істотно відрізняється від старої.	The new model differs essentially from the old one.
Ці результати дають вагоме підтвердження моделі.	These results give a very substantial confirmation of the model.
Яким є остаточний набір параметрів вашої моделі?	What is the final set of parameters of your model?
Цікаво розглянути цю модель з точки зору якоїсь теорії.	It is of interest to consider this model from the standpoint of the <i>such-and-such</i> theory.
У цій моделі відсутнє щось і не враховується щось.	This model contains no <i>smth</i> and contains no explicit account of <i>smth</i> .
Ця модель є надто спрощеною.	This model is oversimplified.

Уточнювати модель.	Refine model.
Швейцарський психолог Жан Піаже винайшов модель, яка пояснює, як люди збирають і упорядковують інформацію.	Swiss psychologist Jean Piaget devised a model to explain how humans gather and organize information.
Наукова стаття	
Рукопис.	Manuscript; MS
Наукові публікації.	Scientific publication.
Оглядові статті.	Survey papers [articles].
Скорочувати статтю.	Reduce <i>an</i> article.
Хто є автором цієї статті?	Who is the author of this paper?
Як зазначає автор...	As the author notes...
Стаття з'явилася під заголовком...	The article appeared under the heading...
Співавтор.	Co-author.
Анотація.	Abstract.
Назва статті.	The title of a paper.
Глава.	Chapter.
Розділ.	Section.
Заголовок розділу.	Section header.
Абзац. (<i>текст</i>)	Paragraph.
Підрозділ.	Subsection.
Посилання.	Reference.
Друкарська помилка.	Erratum.
Редакційні зауваження.	Editorial comments.
Список цитованої літератури.	References.
Віддати рукопис на рецензію.	Submit <i>a</i> manuscript for criticism.
Набирати рукопис.	Set up <i>a</i> manuscript.
Правити рукопис.	Vet <i>a</i> manuscript.
Цей рукопис не потребує скорочення.	This manuscript requires no abridgment.
За редакцією когось.	Under the editorship of <i>smb</i> .
Вступна стаття.	Introductory article.
Критична стаття.	Critical essay.
Періодичне видання.	Periodical.
Дати статтю на перегляд.	Send an article for review.
Ця стаття не містить ніякої інформації.	This article carries no information.
Інформація, ще не готова для публікування.	Information not yet ripe for publication.
Ще одна мета цієї статті полягає у тому, щоб перевірити адекватність останнього зі згаданих методів	Another object of this paper is to examine the adequacy of the latter method.
Вам треба відредагувати статтю.	You have to edit the paper.
Опрацьовувати матеріали до статті.	Work up (the materials for) an article; put an article together.
Я хочу перекласти цю статтю.	I want to translate this paper.
Перекладати статтю на англійську мову.	Do <i>an</i> article into English.
Це гарний матеріал для статті.	That would be good stuff for an article.
Вашу статтю вже опубліковано?	Has your paper [article] already been published?
Я хочу видати ці результати у вигляді статті.	I want these results to be published in the form of an article.

У цій статті робиться спроба описати у загальних рисах фундаментальні процеси дефектології у їх внутрішньому взаємозв'язку.	This article attempts to outline the fundamental processes of defectology in their intrinsic relationship.
Ця точка зору є несумісною з точкою зору, викладеною у даній статті.	This point of view is incompatible with the one developed in this paper.
Ефективність визначали у різний спосіб, залежно від того, що хотів підкреслити автор.	Efficiency has been defined in a different ways, depending on what the wrater wanted to emphasize.
У статті обговорюється ...	The paper discusses ...
Для простоти викладення...	For simplicity; for ease of presentation...
Стаття викликала широку дискусію.	The article aroused widespread discussion.
Весь наклад розпродано.	Out of print.
Попередні публікації.	Earlier publications.
Ми часто посилаємося на його статтю.	We often refer to his article.
Мою статтю буде надруковано наступного місяця.	My paper is to be published next month.
Думаю, що стаття вийде наприкінці вересня.	I think the paper will be out at the end of September.
У цій статті розглядається проблема чогось.	This paper treats the problem of <i>smth</i> .
Мене дуже зацікавила ваша стаття, присвячена проблемі чогось.	I took great interest in your paper devoted to the problem of <i>smth</i> .
Ця тема виходить далеко за межі даної статті.	This subject is quite beyond the space of the article.
Розширений варіант цієї роботи буде опубліковано в "NN".	A more complete version of this work will be published in "NN".
Це доповнене видання об'єднує статті, що стосуються зв'язків музеїв і галерей з їх відвідувачами.	This updated edition collates articles that address the relationships of museums and galleries to their audiences.
Статтю надіслано до журналу "NN".	The paper is submitted to journal "NN".
Подано до опублікування (виноска у списку літератури).	Submitted to publication
Наукові журнали.	Learned periodicals.
Якою мовою видається ваша стаття?	In what language is your paper published?
Вона видається лише українською [англійською] мовою.	It is published only in Ukrainian [English].
Це не стаття, а лише допис.	That is not a paper, it is just a moment.
Продовження статті. Continuation of <i>an</i> article.	
Як називається ваша стаття, присвячена чомусь?	What is the title of your paper which is concerned with the <i>smth</i> ?
Яким є обсяг вашої статті?	What is the size of your paper?
До якого журналу ви направили вашу статтю?	What journal did you submit your paper to?
Препринт.	Preprint.
Окремий відбиток.	Reprint; copy.
Оригінал рукопису.	Genuine manuscript
Підготовка рукопису до друку.	Preparation of copy for the press.
Майже всі попередні роботи з чогось обмежувалися дослідженням X.	Nearly all previous studies on <i>smth</i> have been limited to investigations of X.

Мені хотілося б висловити кілька критичних зауважень авторові цієї статті.	I would direct some critical remarks to the author of the article.
У цій статті буде пояснено, як з “нічого” виник матеріальний світ.	This article will explain how the material world came into existence out of “nothing”.
У цій статті повідомляються нові дані зі вказаної тематики.	The paper reports about new data on this subject.
Про цю статтю багато говорять.	This article is much spoken about.
Автори вищенаведеної статті.	The authors of the article cited above.
Рукопис з безліччю виправлень.	Manuscript fully of emendations.
Остаточна редакція	
Вдячний вам за відбиток раніше опублікованої роботи.	Thank you for the reprint of your earlier article.
Я буду вам дуже вдячний, якщо ви надішлете мені відбиток статті “NN”.	I would greatly appreciate receiving a copy of the paper “NN”.
Заздалегідь вдячний.	Thank you in advance.
З повагою.	Sincerely yours.
Він, мабуть вже закінчив писати свою роботу.	He might have finished writing his work by now.
Обмін ученими. Конференція.	Exchange of Scientists. Conference.
Угода про обмін.	Exchange agreement.
Обмін і співпраця у галузі освіти.	Education transfer and collaboration.
У цьому році я збираюся відвідати вашу країну.	This year I am planning to visit your country.
Маю надію, що у найближчому майбутньому у нас буде можливість зустрітися.	I hope we will have an opportunity to meet each other in the near future.
Взаємний обмін науковцями.	Mutual exchange of scientists.
Угода про співробітництво в галузі освіти.	Agreement on cooperation in education.
Двосторонній контракт.	Two-sided contract.
Заохочувати професійні контакти науковців.	Foster professional contacts among scientists.
Міжнародний обмін.	International exchange.
Міжнародні зв'язки.	International relations.
Науково-практична конференція.	Research and practice [Scientific-practical] conference.
Здійснення спільних програм досліджень.	The execution of joint research programmes (амер. programs).
Щорічна міжнародна конференція з чогось.	Annual international conference on <i>smth</i> .
Організувати конференцію.	Arrange [organize] a conference.
Проводити/скликати симпозіум.	Run/convene a symposium.
Підготовчий період/комітет.	Preparatory period/committee.
Конференція відбулася у жовтні.	The conference was held in October.
Запрошення на конференцію.	Invitation to a conference.
Доцільність проведення конференції.	Advisability of holding a conference.
Ви одержали запрошення на конференцію?	Have you got an invitation to the conference?
На конференції я представляю Інститут вищої освіти.	I represent the Institute of Higher Education at the conference.
Учасники конференції.	The participants of the conference.
Грант для участі у конференції.	A grant to attend a conference.
Скільки учасників приїде на конференцію?	How many participants will come to the conference?

Коли відбудеться конференція?	When will the conference be held?
Коли відбулася остання конференція з чогось?	When did the recent Conference on <i>smth</i> take place?
Підсумкова конференція з педагогічної практики.	Concluding [final] conference on teaching practice.
Позаяк його запросили на конференцію, він поїхав до Києва.	Being invited to the conference he left for Kyiv.
Конференція з питань освіти.	Education conference.
Головна мета конференції.	Main purpose of the conference.
Наукова/підсумкова конференція.	Scientific/concluding [final] conference.
Учасник конференції.	Participant in <i>a</i> conference.
Відкривати/закривати/ проводити конференцію.	Open/close/hold <i>a</i> conference.
На конференції.	At <i>a</i> conference.
Конференція розпочала роботу.	Conference got off the ground.
Напутня промова. Commencement address.	
Порядок денний є таким.	The agenda is as follows.
Виключити з порядку денного.	Remove from the agenda.
Зробити повідомлення (на науковій конференції тощо).	Read <i>a</i> communication; make <i>a</i> report.
Програма конференції є дуже насиченою.	The program of the conference is overcrowded.
Які проблеми обговорювались на конференції?	What problems were discussed at the conference?
Яка доповідь викликала найбільшу зацікавленість на конференції?	What lecture attracted the greatest attention at the conference?
Його промова справила сильне враження.	His speech came across very well.
Які у вас враження від конференції?	What is your impression of the conference?
Пленарне засідання.	Plenary session.
Питання порядку денного.	An item on the agenda.
Перше засідання.	Opening session [meeting].
Секційне засідання.	Section session [meeting].
Офіційне засідання конференції.	Regular session of the conference.
Засідання відбудеться під головуванням Н.	The session will take place under chairmanship of N.
Вступне слово.	Foreword introduction; opening address.
Заключне слово.	Closing statement.
Неофіційне засідання конференції.	Informal session of the conference.
Завершальний етап роботи конференції.	Closing stage of the session.
Урочисте закриття міжнародного освітнього форуму.	Grand closing of international educational forum.
Ми вважаємо, що організація цього неофіційного засідання може виявитися корисною.	We think it might be useful to organize this informal session.
Хто головує сьогодні на засіданні?	Who is the chairman today?
На першій сесії під головуванням проф. Н буде розглянуто проблеми чогось.	The opening session with Prof. N as chairman will be concerned with <i>smth</i> .
Переходимо до обговорення першого пункту порядку денного.	We will now proceed to the first order of business.

Кожного дня планується проводити два засідання.	It is planned to have two sessions a day.
Професор Н. виступить [візьме слово] на конференції.	Prof. N. will take the floor at the conference.
Хто виступає першим?	Who is the first to speak?
Яка наступна доповідь?	What is the next report?
Хто зараз виступає?	Who is speaking now?
Кожному доповідачеві було надано не більше 20 хвилин.	It was allotted no more than 20 minutes to each speaker.
10 хвилин надається для запитань і обговорення.	10 minutes are reserved for questions and discussions.
Якою є тема наступної доповіді?	What is the subject of the next report?
Давайте зробимо невелику перерву.	Let's have a short interval.
Внаслідок обмеженості часу ми не будемо сьогодні заслуховувати доповідь д-ра Н.	Because of the very little time available we shall not here the report of Dr. N today.
Брак часу не дозволив заслухати усі подані доповіді, але їх буде надруковано у матеріалах конференції.	Time did not allow all of the contributed papers to be presented, but they will appear in the Proceedings.
Друкувати матеріали конференції.	Print proceedings [papers] of the conference.
Доповідь	
Доповідь за запрошенням.	Invited report.
Реферативна доповідь	Rapporteur's review.
Ви збираєтеся зробити доповідь?	Are you going [about] to make a report?
Я доповім про результати (наукової роботи).	I'll report (on) the results of a research work.
Скільки часу вам потрібно для доповіді?	How much time do you need to make a report?
Мені потрібно 20 хвилин..	I need 20 minutes
Зробити коротку доповідь (на семінарі тощо).	Give a brief talk.
Коротка доповідь.	Succinct report.
Призначати теми для доповідей.	Assign topics for reports.
Ми можемо вам надати лише 15 хвилин.	We can allot you only 15 minutes.
Це ставить мене у скрутне становище.	This puts me in a embarrassing position.
Дозвольте мені почати свій виступ.	Let me start my speech.
Доповідь містить низку питань.	The report encompasses a number of problems.
Якщо дозволите, я на початку виступу зверну увагу на деякі моменти, які справили на мене велике враження.	If you allow me I will start by listing a few points, which have struck me.
Я буду говорити про щось.	I will speak about <i>smth</i> .
Переходьте до суті питання.	Come to the substance of the matter.
Ця тенденція все ще існує.	This tendency still persists.
Спочатку дозвольте мені нагадати вам, що ...	To start with, let me just remind you that...
Я дозволю собі лише коротко зупинитися на чомусь.	I will do no more than briefly mention the <i>smth</i> .
Я навів порівняльні цифри, щоб проілюструвати свою точку зору.	I gave comparative figures to illustrate my point.
Не відволікайтеся від теми.	Don't wander from the subject.
У його доповіді немає нічого свого.	There is nothing of his own in his report.

Ми знехтуємо несуттєвими подробицями.	We omit inessential details.
Внаслідок обмеженості часу я зупинюся на двох аспектах проблеми.	Because of the very limited time available, I will restrict myself to two aspects of the problem.
Дозвольте мені докладніше пояснити, що я маю на увазі.	Let me explain more fully what I have in mind.
У першу чергу я хочу розглянути проблему чогось..	I will be concerned primarily with the problem of <i>smth</i>
Я хотів би порушити одне питання.	I should like to take up one point.
Обмежувати виступ двома питаннями.	Restrict speech to two points.
Це найкраще показати на прикладі.	This can best be seen by an example.
Це найпростіший спосіб.	This is the simplest way.
Пізніше я наміряюся більш докладно зупинитися на цій темі.	I intend to expand on this theme later.
Я не буду надовго затримувати вашу увагу, я хотів лише торкнутися кількох питань.	I have not much to say, I just wanted to raise some questions.
Особливу увагу було приділено розгляду результатів чогось.	Special attention was given to the results of <i>smth</i> .
Дозвольте мені звернути увагу на одну обставину, до розгляду якої я повернуся пізніше.	Let me point out one thing to which I'll come back later.
Тепер дозвольте мені перейти до розгляду проблеми чогось.	Let me now pass to the problem of <i>smth</i> .
Я хочу ознайомити вас з методами/новими фактами/теорією.	I want to acquaint you with methods/new facts/a theory.
Говоріть про головне.	Speak of the essentials.
Ми були вимушені відмовитися від цієї думки.	We had to give up the idea.
Мені хотілося б підкреслити щось	I should like to emphasize <i>smth</i> .
Необхідно також зазначити, що ...	It should also be stated that ...
Як я вже сказав раніше ...	As I said before...
Вичерпний виклад теми.	A full treatment of <i>a</i> subject.
Цим я хочу завершити свою доповідь.	With this I'll conclude my report.
Засідання відбувалося під головуванням професора Н.	The session was with Prof. N as a chairman.
Я б хотів оголосити про деякі зміни у програмі сьогоднішнього засідання.	I should like to announce the following changes in the program for today's session.
Зараз мені хотілося б одразу перейти до вступної доповіді професора Н.	I now want to proceed right away with the introductory speaker, Professor N.
Після цього, я сподіваюся, відбудеться дискусія.	Afterwards, I hope there will be some discussion.
Зараз я хочу попросити професора Н зробити доповідь про щось.	I should now like to call on Prof. N for talk of the <i>smth</i> .
Наступну доповідь буде зроблено професором Н.	The next paper is by Prof. N.
Є дуже гарна робота, виконана кимось.	There is a very good work done by <i>smb</i> .
Я сподіваюся, що зараз доктор Н розповість нам про свої нові ідеї.	I believe that we shall presently hear from Doctor N on the latest ideas.
Чи є якісь запитання [зауваження], пов'язані з	Are there any questions [remarks] in connection

виступом професора Н?	with Prof. N's talk?
Було б дуже добре розглянути всі інші питання трохи згодом.	It would be very nice if additional points could be brought in later on.
Вам потрібен ще час?	Do you want any more time?
Доповідь про результати роботи (<i>про хід роботи</i>).	Progress report.
Тема доповіді.	The topic of <i>a</i> report.
Готуватися до доповіді.	Prepare for <i>one's</i> report.
(З)робити доповідь.	Make <i>a</i> report
Після обговорення доповідь було опубліковано.	After having been discussed the report was published.
Поповнити доповідь новими даними.	Bring the report up-to-date.
Дискусія	
Починаємо дискусію.	We open the discussion.
Після доповіді було цікаве обговорення.	The report was followed by an interesting discussion.
Почнемо дискусію?	Any discussion, please?
Жваве/коротке/плідне обговорення.	Lively [spirited]/brief/fruitful discussion.
Піддавати серйозному обговоренню.	Agitate.
Влаштувати широке обговорення <i>чогось</i> .	Hold a wide discussion of <i>smth</i> .
Виносити [ставити] <i>щось</i> на обговорення.	Submit <i>smth</i> for discussion; bring <i>smth</i> on discussion.
Теоретико-методологічне підґрунтя обговорюваної проблеми.	Theoretical and methodological background to the issue discussed.
Запропонувати <i>щось</i> на обговорення.	Bring <i>smth</i> up for discussion.
Предмет обговорення.	Subject for discussion.
Ми маємо кілька хвилин для обговорення.	We have some minutes for discussion.
На перший погляд, аргумент є беззаперечним.	The argument is quite unquestionable exteriorly.
Можливо, це краще обговорити у приватному порядку?	We should probably discuss that privately.
Ця тема є спірною з кількох причин.	This topic is open to question on several grounds.
Всебічне обговорення.	Thorough [detailed] consideration [discussion].
Виносити <i>щось</i> на обговорення.	Submit [bring up] <i>smth</i> for discussion.
Це зауваження є досить доречним.	The remark is very apropos.
Тоді вам слід було сказати про це.	Then you should have said so.
Що ще ви хочете сказати?	What else do you want to say?
Наша дискусія виходить за рамки теми.	Our discussion wanders off from the theme.
Серед недоліків можна згадати такі.	Among the disadvantages the following ones can be mentioned.
Я з вами погоджуюся.	I think with you.
Я приєднуюся до думки попереднього промовця.	I associate myself with previous speaker.
Поясніть, що це означає.	Will you explain what this means?
Це легко пояснити.	That can easily be explained.
Чим ви поясните те, що...	How do you account for (the fact that)..?
Істина народжується в суперечці.	Truth is born of arguments.

Занотовувати дебати.	Note down the proceedings.
Гіпотеза спричинила жваву дискусію.	The hypothesis sparked off a lively dispute.
Це надасть нам можливість провести більш докладні дискусії.	This will enable [allow] us to have longer discussion.
Мене дуже вразило те, що я почув.	I was deeply impressed with what I had heard.
Міркування з приводу дискусії.	Considerations regarding the discussion.
Пояснення звучить переконливо.	The explanation sounds all right.
Мені б хотілося обговорити ту саму проблему, якої торкався попередній доповідач, але під дещо іншим кутом зору.	I should like to discuss the same problem as tackled by the previous speaker, but from a somewhat different point of view.
Нашою метою не є детальне обговорення чогось.	It is not our purpose to discuss in detail <i>smth.</i>
Я можу навести докази на підтримку своїх тверджень.	I can produce testimony to my statement.
Будь-яке обговорення є корисним.	Any discussion is useful.
Подальше обговорення є непотрібним.	Further discussion is useless.
Ваша думка є дуже важливою для нас.	Your opinion is very valuable to us.
Ви можете зосередитися на головному?	Can you concentrate on the essentials?
Протягом кількох років тривала дискусія про щось.	For several years there has been discussion about the <i>smth.</i>
Допомагати підготуватися до дебатів.	Give some ammunition for the debate.
Дискусія з широкого кола питань.	Broad-ranging discussion.
Гостра/наукова дискусія.	An acrimonious [<i>a bitter</i>]/scholarly dispute.
Тема для дискусії.	A subject for discussion.
Вільна/жвава дискусія.	Free/animated discussion.
Дискусію спричинили розбіжності у науковому співтоваристві з приводу ...	Debate was prompted by disagreement among the scientific community on ...
У процесі обговорення виявилось, що ...	The discussion revealed the fact that ...
Відверта дискусія.	Candid discussion.
Тривала дискусія.	Diatribes.
Учасник дискусії.	Discusser.
Дискутувати з кимось.	Question with <i>smb.</i>
Дискусійне питання.	Debatable question [point].
Як ви це зробили?	How did you do it?
Ви повинні детальніше пояснити другий крок.	You need to be more explicit here in step two.
Віднині я ставитиму багато запитань.	From now on I'll be asking many questions
Який висновок можна зробити з цих фактів?	What conclusion can be drawn from these facts?
Я також вважаю, що це дуже сильний аргумент.	I also feel that this is a strong argument.
Я не вважаю, що наші знання є достатніми для проведення дискусій з цього питання.	I do not see that we have enough knowledge to engage in any argument on this subject.
Ми докладно обговорили це питання.	We discussed the matter at length.
Незрозуміло, що ви маєте на увазі.	It is impossible to understand what you mean.
Не можна не виразити захоплення цією роботою.	One cannot withhold admiration from this work.
Вони наполягали на тому, щоб відкласти обговорення.	They insisted on postponing the discussion.

Давайте знову розглянемо всі доводи.	Let's go through the arguments again.
Ці результати зовсім не переконливі.	The results are far from being conclusive.
Мені це важко зрозуміти.	That's hard for me to understand.
Чи можете ви ще щось додати?	Have you anything more to say?
Звідки все це береться?	Where does all this come from? What is the source of all this?
Це зрозуміло?	Is it clear?
Зрозуміло.	I see.
Я добре розумію основну ідею.	I understand the concept well.
Я не зовсім вас розумію.	I don't quite follow you.
Я задам вам навідне питання.	I'll ask you a leading question.
Ви зовсім неправильно це зрозуміли.	You've got it all wrong.
Це якраз те, що я хотів сказати.	That's just what I was going to say.
Якщо це так, а я думаю, що це дійсно так, то...	If this is so, and I think it certainly is, then...
Ви кажете, що не використовуєте концепції чогось, але...	You say that you do not utilize <i>smth</i> concept, but...
Чи є та ж сама суперечність і в чомусь?	Does the same contradiction hold for <i>smth</i> ?
Так, є.	Yes, it does.
Тут нема чого обговорювати.	There is nothing here to be discussed.
Наша дискусія є безпредметною.	Our discussion is pointless.
Безплідна дискусія.	Futile discussion.
Особисто я думаю, що нема абсолютно ніяких підстав стверджувати щось.	I personally believe that there is absolutely no reason to assert <i>smth</i> .
Неможливо обійти це питання.	This question cannot be passed over.
Ці питання вже були вичерпно обговорені.	These topics have already been adequately discussed.
Підбиваючи підсумки усьому вищевикладеному...	Taking all the aforesaid into consideration...
Я хотів би виступити проти того, що стверджував проф. Н.	I would like to speak against what Prof. N has said.
Ви повинні обгрунтувати свою позицію.	You must reason your case.
Внаслідок обмеженості часу цей виступ буде останнім у нашій дискусії.	Because of the lack of time, this will be the last contribution to our discussion.
Повернімося од теми нашої бесіди.	Let's come back to our topic.
Що стосується вашого першого запитання ...	As concerns your first question ...
Чи хоче хтось зробити якісь зауваження?	Does anyone wish to make any comments?
Дозвольте мені зауважити.	Allow me to observe.
Як мені відомо, ви займаєтеся зараз питанням чогось.	As far as I know you are working now on the problem of <i>smth</i> .
Останніми роками відновився інтерес до цього питання.	There has been a renewed interest in this question in recent years.
Огляд думок, що стосуються цього питання.	A survey of current thinking on the subject.
Ми маємо різні думки з цього питання.	We have different opinions on that subject.
Було б корисно обговорити деякі деталі експерименту.	It would be useful to discuss some experimental details.
Питання, яке нас хвилює.	Point which bothers us.
Нас цікавить саме це питання.	It is this question that we are interesting in.
Ці питання цікавлять нашу молодь.	These questions [problems] interest our youth.

Залишати питання відкритим.	Leave the question open [unsettled].
Питання залишається відкритим.	The question is left open [unsettled].
Залишатися при своїй думці.	Remain of the same opinion.
Я залишаюся при своїй думці.	I remain of the same opinion.
Ми це вже обговорили.	We have already talked it over.
Ми можемо обговорити це пізніше.	We can discuss that later.
Припиняти обговорення питання.	Dismiss the subject.
Давайте закінчувати.	Let's round off.
Запитання	
Я маю для вас запитання.	I have a question for you.
Ви дозволите задати вам запитання?	May I ask you a question?
Чи є ще якісь запитання?	Any other questions?
Для чого це все потрібно?	What's all this in add of?
Якщо більше нема запитань, то перейдемо до наступної доповіді.	If there are no more questions we shall go on to the next lecture.
Я з задоволенням відповім на ваші запитання.	I shall be very happy to answer questions.
Тут мені б хотілося задати запитання стосовно чогось.	I would like to this point to ask a question concerning <i>smth</i> .
Чергове (за)питання.	The question next in turn.
А зараз мені хочеться задати кілька запитань щодо чогось.	Now, I am going to ask you a few questions about <i>smth</i> .
На це питання немає чіткої відповіді.	There is no clear-cut answer to this question.
У мене до вас безліч запитань.	I have a lot of things to ask you.
Доречне запитання.	Appropriate question.
Запитання не стосується теми.	The question is not related to the theme.
Спроба конкретизувати неясне питання.	Attempt to give flesh and blood to nebulous question.
Нечітке запитання.	Unclear question.
Ці питання мають пріоритет над іншими.	These matters take precedence of other matters.
Я буду дуже радий, якщо на мої запитання буде дано відповіді.	I shall be very happy if my questions can be answered.
Зараз можна задати запитання?	Can one now raise the question?
На друге запитання не так легко відповісти.	The second question is not to easy to answer.
Поки що на це запитання відповіді нема.	There is no answer to this question yet.
Я дуже цікавлюся цим питанням.	I'm very much interested in the subject.
Зайняти певну позицію з якогось питання.	Adopt a definite position on <i>a</i> question.
Перш ніж перейти до розгляду питання про щось, я повинен сказати, що...	Before I enter upon the question of <i>smth</i> , I must say that...
Д озвольте мені відповісти на одне з запитань, заданих доктором Н.	Let me answer one of Doctor N's questions.
Отже, виникає запитання. ..	The question now is...
Спробую відповісти на ваше запитання.	I will attempt a reply to your question.
Швидка і стисла відповідь.	Quick and concise replication.
Спірне питання.	Debatable [disputable] question [point].
Дати повну відповідь на запитання.	Give a full reply [answer] to the question.
Важливе/другорядне/основне/спірне питання.	Important/minor/major/moot point.
Перейти до суті питання.	Come to the merit of the matter.

Питання в стадії розв'язання.	The question is about to be decided.
Для всіх інших це питання є більш суб'єктивним.	For the others the issue is more subjective.
Він порушив низку питань.	He touched on a number of questions.
Цей факт не стосується даного питання.	The fact is foreign to the matter in hand.
Це питання потребує подальшої розробки.	The matter requires amplification.
Це питання потребує серйозного розгляду.	The matter requires serious consideration.
Я так міркую про це питання.	I reason in this way on the matter.
Зупинятися на питанні.	Dwell (up)on <i>an</i> issue.
Ми не будемо спинятися на цьому питанні.	We shall not dwell upon the subject.
Припинити обговорення питання.	Dismiss the issue.
Це прямо стосується питання.	It has direct reference to the case [question].
Розглядати питання у широкому аспекті.	Put the issue in broad perspective.
Розглядаючи це питання, ми повинні посилатися на останню роботу когось.	In considering this point we must refer to the recent work by <i>smb</i> .
Це питання пов'язане з іншими.	This problem is bound up with others.
Відразу ж виникло питання.	The question immediately suggested itself.
Зараз ми не будемо чіпати питань такого характеру.	We shall not touch upon such questions now.
Дійсно важливі питання треба обговорити у першу чергу.	The really important questions must be discussed first.
Питання зараз розглядається.	The question is now under consideration.
Ці питання будуть розглянуті більш повно в наступному розділі.	The questions will be dealt with more fully in the next section.
Питання першорядної ваги.	Question of paramount importance.
Питання буде всебічно обговорено.	The issue will be thoroughly aired.
Є одне практичне питання, на яке не було звернуто достатньої уваги під час нашої дискусії.	There is a practical question which has not been emphasized enough in this discussion.
У зв'язку з цим мені хотілося б задати одне запитання.	I would like to ask one question in this connection.
Ці питання, без сумніву, є предметом широкого обговорення на цій конференції.	These questions are of course receiving intense discussion at this conference.
На це питання треба звернути серйозну увагу.	The matter craves considerable attention.
Це не має жодного відношення до даного питання.	That has no relations to the question.
Перелік питань.	List of questions.
Питання лишається відкритим.	The question is still open.
Мабуть, варто спробувати уважно вивчити це питання.	It may be worth our effort to investigate the matter.
Це досить важливе і важке питання.	The question is one of considerable nicety and difficulty.
Мені б хотілося звернути вашу увагу на одне питання, яке можна виникнути.	I would like to draw your attention to a question one can raise.
Очевидно, що головним питанням, яке розглядатиметься у цій главі, буде щось.	It is evident that the main point for consideration in this chapter will be <i>smth</i> .
Це питання вимагає ретельного розгляду.	This question requires careful consideration.
Дослідження охоплює такі питання.	The investigation embraces [covers] the

	following questions.
Н. вважають головним авторитетом у цьому питанні.	N. is regarded as the foremost authority of the subject.
У подальшому увага буде приділятися головним чином першому (з двох) питанню.	In the following notice is chiefly taken of the former point largely.
Цей опис є корисним, але навряд чи можна сказати, щоб він повністю пояснював суть питання.	This picture is useful but it can hardly be said to account completely the essence of the matter.
Зауваження	
Чи є якісь зауваження?	Have you any remarks [comments]?
Я почну з банальних зауважень.	I'll prelude with some banal remarks.
Мені хотілося зробити зауваження досить загального характеру.	I should like to make a comment of a rather general nature.
Мені б хотілося зробити ще два зауваження. Одне з них пов'язане з зауваженням, зробленим професором Н. Друге зауваження стосується питання доктора М.	I would like to make two more remarks. One is in connection with the remarks made by Prof. N. My second remarks refers to Dr. M's question.
Я маю кілька зауважень.	I have a few points to make.
Ви сплутали дві різні речі.	You mixed up two different things.
Побіжне зауваження.	Passing remark.
Тепер дозвольте мені перейти до зауваження професора Н.	Let me now come to the remark of Prof. N.
Я хочу висловити свої критичні зауваження автору цієї статті.	I will direct my critical remarks to the author of the article.
Мої зауваження є дуже короткими.	My remarks are really very short.
Ваше зауваження не є безпідставним, але воно не зовсім правильне.	Your statement is not groundless, at the same time it is not wholly true.
Мені здається, що професор Н. має зауваження з цього приводу.	Now I think Prof N. has a remark on this.
Мені хотілося б вставити важливе зауваження.	I should like to interject an important remark.

**РОЗДІЛ 3. НАУКОВА ЛЕКСИКА В ГАЛУЗІ ДЕРЖАВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ
(ЯРОШЕНКО О.Г.)**

Автономна шкільна система.	Autonomous school system.
Агітувати за реформи в освіті.	Agitate for educational reforms.
Адміністративна організація/структура.	Administrative organization/structure.
Адміністративно-управлінський апарат.	Administrative and management personnel.
Акредитація навчальних закладів.	Accreditation for educational institutions.
Активна політика на ринку праці.	Active labour (<i>амер.</i> labor) market policies.
Аналіз потреб щодо підготовки персоналу.	Training needs analysis.
Аналіз ринку праці.	Labo(u)r market analysis.
Анкета вивчення особистості.	Personality research form.
Анкета походження, кваліфікації і досвіду.	Background and Experience Questionnaire.
Анкетні дані.	Personnel particulars.
Анулювати ліцензію.	Cancel the licence (license).
Асигнування на культурні/соціальні потреби.	Allocations for cultural/social needs (service).
Атестаційна/патентна експертиза.	Attestation/patent examination.
Атестація наукових і науково-педагогічних працівників.	Certification of research and scientific-educational personnel [staff].
Атестація працівника.	Performance appraisal.
Атестувати кандидата на посаду.	Recommend a candidate for a post.
Аудіовізуальне обладнання.	Audiovisual equipment.
Багатоцільова класна кімната.	Multipurpose classroom.
Багатоцільове обладнання.	Multipurpose equipment.
Безперервне навчання і підготовка (кадрів).	Lifelong learning and training.
Безплатне навчання.	Education free of charge.
Бланк особистих даних.	Personal data sheet.
Бюджет освіти.	Education budget.
Бюджетні асигнування.	Budget appropriations.
Бюрократичні завади.	Bureaucratic hurdles.
Валідація навчального обладнання.	Validation of training equipment.
Вартість навчання.	Cost of education.
Вести документацію.	Keep [execute] service records.
Вести облік успішності учнів/студентів.	Keep a record of pupil's/student's progress.
Виведення з експлуатації.	Removal from service.
Видавати закони.	Promulgate laws.
Видатки на одного студента.	Per student expenditures.
Видатки на освіту.	Educational expenditures.
Визнання дипломів/кредитів.	Academic recognition of diplomas/credits.
Визнання і підтвердження документів про освіту.	Recognition and homologation of educational documents.
Визнання раніше отриманої освіти.	Recognition of prior learning.
Визначати пріоритети розвитку.	Determine development priorities.
Виконання наказу.	Fulfil(l)ment of <i>an</i> order.
Використання інформаційно-комунікативних технологій в адміністративній діяльності.	Use of information-communicative technologies in administrative activities.
Використання наочних засобів.	Use of visual means.
Використовувати документ як доказ чогось.	Use <i>a</i> document in evidence of <i>smth.</i>

Вимога до освітніх рівнів.	Requirement to educational levels.
Вимоги для зарахування.	Entry requirements.
Вимоги до кандидатів на робоче місце.	Job requirements.
Вимоги щодо навичок/роботи.	Skill/job requirements.
Випускати кваліфікованих фахівців.	Turn out qualified specialists.
Виробляння узгоджених заходів.	Elaboration of coordinated measures.
Виробляти єдині вимоги.	Work out uniform requirements [demands]
Висновок експертизи.	Opinion of a commission of experts.
Виставковий стенд.	Display stand.
Витяг про академічну успішність (із зазначенням дисциплін, академічних годин, одержаних оцінок).	Academic excerpt.
Виявляти рівень кваліфікації претендентів на посаду.	Check on the past experience of the applicants.
Відділ освіти.	Department of education.
Відокремлення школи від церкви.	Separation of school from the church.
Відповідність кваліфікації.	Correspondence of qualifications.
Відповідність освіти сучасним потребам ринку праці і суспільства.	Compliance of education with the modern needs in the labo(u)r market and in the society.
Відповідність освітніх послуг державним стандартам і вимогам.	Correspondence of educational services to state standards and requirements.
Відповідність посаді.	Adequacy for the job.
Він виявився прекрасним адміністратором.	He turned out an excellent administrator.
Вони мають власний метод підготовки працівників.	They have their own method of training people.
Впроваджувати уніфіковані стандарти академічної успішності.	Adopt uniform academic achievement standards.
Всеосяжний процес модернізації освіти.	Educational modernization comprehensive process.
Галузевий освітній стандарт.	Branch educational standard.
Гарантії педагогічним і науково-педагогічним працівникам.	Guarantees to educational and scientific-educational employees.
Давати [дати] інструкції з чогось.	Instruct in <i>smth</i> .
Давати звіт про щось.	Give [render, send] in the account of <i>smth</i> .
Дані про працевлаштування.	Job placement results.
Дата (по)ставлення на облік.	Date on.
Дата набуття чинності.	Date effective.
Дата одержання.	Date received.
Дата початку/закінчення (ведення документа — запис на обкладинці).	Date started/closed [completed].
Датувати документ.	Date a document.
Демократизація виховання/освіти.	Democratization of upbringing/education.
Демократизація управління освітою.	Democratization of education management.
Демократичний стиль керування.	Democratic style of management.
Державна атестаційна комісія.	State Commission for Academic Degrees and Titles.
Державна інспекція закладів освіти при	The State Inspection of Institution of

Міністерстві освіти і науки України.	Education at the Ministry of Education and Science of Ukraine.
Державна кваліфікаційна комісія.	State Qualifying Commission.
Державна освітня політика.	National education policy.
Державна політика в галузі національної освіти.	State policy in the sphere [field] of national education.
Державна символіка.	State symbolic.
Державна сімейна політика.	National family policy.
Державне замовлення.	Government [state] contract.
Державний реєстр закладів освіти.	State Register of educational establishments.
Державний стандарт обов'язкової середньої освіти.	State Standard of Compulsory Secondary Education.
Державний стандарт.	State standard.
Державні витрати на освіту.	Public education expenditures.
Державні стандарти знань з кожного предмету.	State standards of knowledge for every subject.
Детальний/повний звіт про щось.	A detailed/full account of <i>smth</i> .
Дефіцит державного бюджету.	Government deficit.
Дефіцит робочої сили.	Labo(u)r shortage.
Децентралізація управлінських функцій.	Decentralization of administrative functions.
Джерело постачання.	Source of supply.
Диплом державного звання.	State-recognized degree.
Диплом державного звання.	State -recognized degree.
Диплом з відзнакою.	Hono(u)rs degree.
Дирекція школи.	Administration of <i>a</i> school; school administration.
Діагностика освітніх і кваліфікаційних рівнів.	Diagnostics of educational and skilled levels.
Діючий на підставі статуту.	Acting ex officio; acting on the basis of the Charter.
Довідка-виклик навчального закладу.	Authorization note issued by an academic establishment.
Додавати список.	Append a list.
Додаткове освітлення.	Supplementary illumination.
Додаткове/лабораторне/навчальне/найновіше обладнання.	Ancillary/laboratory/teaching [instructional]/brand-new equipment.
Додержання демократичних принципів.	Adherence to democratic principles.
Докладно звітувати про щось.	Give <i>a</i> detailed account of <i>smth</i> .
Докорінне оновлення змісту освіти.	Fundamental reconstruction of the contest of education.
Докорінне оновлення змісту освіти.	Fundamental reconstruction of education content.
Документ про попередню освіту.	Access qualification.
Документація на програмні/технічні засоби.	Software/hardware writing.
Документація.	
Документи про освіту встановленого державою звання.	Certificates of education of the state established model.
Доповідна записка.	Memorandum.
Доповнення до диплома.	Diploma Supplement.

Допоміжне обладнання.	Ancillaries; auxiliaries.
Достатнє/недостатнє освітлення.	Adequate/inadequate lighting.
Дотримуватися інструкцій.	Adhere to the instructions.
Дублювання в підготовці спеціалістів.	Duplication in training specialists.
Економіка освіти.	Economics of education .
Економічна ефективність/криза.	Economical efficiency/crisis.
Експертиза навчально-методичних посібників.	Expert examination of study and methodological guides.
Експертна комісія.	Committee [commission] of experts.
Експлуатаційні вимоги.	Operational requirements.
Ефективність управління.	Management effectiveness.
Європейські освітні стандарти.	European standards in education.
Журнал відвідуваності.	Attendance register.
З дефіцитом.	At deficit.
З міркувань економії.	For economy reasons.
За звітний період.	For the period under review.
Забезпечення стипендіями, гуртожитками.	Providing grants, residence in hostels.
Забезпечення школи вчительськими кадрами.	Providing the school with teaching personnel.
Забезпечувати студентів гуртожитком provide.	Students with dormitory accommodations [space].
Завідувач бібліотекою.	Chief librarian.
Завідувач кафедрою.	Head of the chair.
Завідувач навчальною частиною.	Director of studies; assistant principal.
Завіряти підпис.	Certify a signature.
Законодавство про (вищу) освіту.	(Higher) education legislation.
Закономірності навчання виражають найсуттєвіше для організації навчання.	Regularities of teaching express the most essential factors for organizing educational process.
Закуплено обладнання вартістю 5000 гривень.	5000 hryvnjas worth of equipment was bought.
Заносити до списку.	Put down in the list.
Заохочувати/обмежувати капіталовкладення.	Encourage/check investments.
Заступник директора з навчальної/наукової роботи.	Assistant director for studies/research.
Зацентралізованість управління освітою.	Overcentralization of the management in education.
Заява на вступ (до ВНЗ).	Entrance application.
Заява на заміщення посади вчителя.	Application for the appointment as a teacher.
Заява на надання стипендії.	Grant application.
Заяви подаються на ім'я ректора.	Applications should be submitted to the rector.
Збільшити/зменшити асигнування.	Increase/decrease appropriations [allocations].
Збірка нормативних документів.	Regulatory collection.
Зв'язок між підготовкою кадрів і роботою.	Training-employment relationship.
Звіряти з оригіналом.	Collate with the original.
Звіт про виконання індивідуального плану (аспіранта тощо).	Report on the fulfillment of one's individual study plan.

Звіт про досягнуті результати.	Progress report.
Звіт про наукову роботу.	Report on the scientific work.
Звіт про результати обстеження.	Survey report.
Звітувати про свою роботу.	Report on <i>one's</i> work.
Згідно з інструкціями.	In accordance with the instructions.
Здійснювати капіталовкладення.	Carry out investments.
Здійснювати навчально-методичне керівництво.	Exercise educational and methodological guidance.
Здійснювати постачання вчасно.	Deliver on schedule.
Здійснювати пошук документа.	Retrieve <i>a</i> document.
Змістові компоненти стандартів освіти.	Sense components of educational standards.
Зміцнювати навчально-матеріальну базу школи.	Strengthen the physical plant of <i>a</i> school.
Зняти з обліку.	Strike off the register.
Зразкова організація праці.	Model organization of labo(u)r.
Інноваційні дослідження і освітній кластер як шлях організації інноваційної діяльності	Innovative research and education cluster as a way of organizing innovation activities
Інспектувати навчальні заклади.	Inspect educational institutions [establishments]
Інструктивні матеріали.	Instructional materials.
Інструкції	
Інструкція для технічного обслуговування.	Maintenance instruction; engineering instruction.
Інструкція до користування і догляду.	Operating and maintenance instruction.
Кадровий менеджмент.	Personnel management.
Кваліфікаційне випробування.	Aptitude test.
Керівний апарат.	Management apparatus.
Керівники органів самоврядування факультету.	Heads of civil self-government bodies of the faculty.
Керування людськими ресурсами.	Human resources management.
Керуватися інструкціями.	Go by the directions.
Класне приміщення.	Classroom.
Ключові індикатори освіти.	Key education indicators.
Колегія міністерства.	Collegium of Ministry; Ministry Board.
Комплексне використання чогось.	Diversification in the use of <i>smth.</i>
Комплектування шкіл кадрами.	Stuffing of schools.
Консультативний орган.	Advisory body.
Копія документа про середню/вищу освіту.	Copy of the document about secondary/higher education.
Ліцензований напрям.	Licensed (licensed) trend [area].
Матеріально-технічна база закладів освіти.	Logistics of educational institutions.
Матеріально-технічне постачання закладів освіти.	Material and technical supply of educational establishments.
Мати юрисдикцію над чимось.	Have jurisdiction over <i>smth.</i>
Менеджмент в освіті.	Management in education.
Менеджмент знань.	Knowledge management.
Ми одержали інструкції і діяли відповідно до них.	We were given certain instructions and acted accordingly.

Модернізація устаткування.	Modernization of equipment.
Морально і технічно застарілий.	Worn out and outdated.
На підставі заяви.	On the basis of <i>an</i> application.
Набір шкільного приладдя.	School kit.
Нагороджувати за бездоганну і багаторічну роботу у школі.	Reward for long and irreproachable service at school.
Направляти заяву.	Send in <i>an</i> application.
Наукова організація педагогічної праці ґрунтується на сучасних досягненнях науки і практики.	Scientific organization of pedagogical work is based upon modern achievements of science and practice.
Наукова/супровідна документація.	Scientific/in-line documentation.
Науково-дослідний відділ.	Research department.
Національна доктрина розвитку освіти України.	National doctrine of education development of Ukraine.
Національна доктрина розвитку освіти України.	National doctrine of education development in Ukraine.
Наявність документа про вищу освіту.	Possession of <i>a</i> document certifying.
Не обумовлений угодою пункт.	A point not stipulated by the agreement.
Незалежність освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій.	Independence of education from political parties, public and religious organizations.
Непридатний для дальшої експлуатації.	Unfit for further service.
Номенклатура робітничих професій і спеціальностей.	Nomenclature of the working professions and occupations.
Нормативна частина змісту навчання.	Standard part of the training content.
Нормативні вимоги.	Standard requirements.
Нормативні документи.	Normative documents.
Об'єднання зусиль держави і суспільства у розв'язанні проблем освіти.	Uniting efforts of the state and society in solving educational problems.
Обладнувати апаратурою.	Equip with facilities.
Облік дітей дошкільного віку.	Registration of pre-school age children.
Облік навчальної роботи учнів.	Registration of pupils' studies.
Обстеження школи.	Inspection of <i>a</i> school.
Одержати атестат.	Gain a certificate.
Одержувати постачання.	Draw supplies.
Оптимізація мережі шкіл.	Optimization of the net of schools.
Орган управління.	Control authority.
Організаційно-методичні документи.	Organizational and methodical documents.
Оригінал документа.	Original document.
Освітнє законодавство.	Educational legislation.
Освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти: кваліфікований робітник; молодший спеціаліст; бакалавр; спеціаліст; магістр.	Education qualification levels: trained worker; junior specialist; bachelor; specialist; master.
Освітня адміністрація.	Educational administration; administration of education.
Основні посади науково-педагогічних працівників.	Main positions of scientific-educational staff members.
Особиста справа студента.	Personal record(s) of <i>a</i> student.
Офіційний дозвіл.	Official authorization.

Оформлення документів.	Processing of documents [of papers]; official registration of papers; drawing up [stamping] of documents.
Переатестація наукових і науково-педагогічних кадрів.	Reattestation of research and scientific-educational staff.
Перелік категорій педагогічних працівників.	Enumeration of categories of pedagogical workers.
Перелік наукових посад.	List of scientific positions.
Перелік категорій педагогічних працівників.	Enumeration of categories of pedagogical workers.
Перелік напрямів і спеціальностей.	list of trends and trades [professions].
Перспективне працевлаштування.	Employment prospect.
Письмовий запит.	Notice of inquiry.
Письмові інструкції.	Written directions.
Підлягати атестації.	Subject to certification.
Підсумкова/проміжна атестація.	Final/ interim attestation.
Підтверджувати щось документально.	Document <i>smth</i> .
Підхоже місце для нової школи.	A suitable location for a new school.
План пришкольної ділянки.	Layout of the school grounds.
Планувати капіталовкладення.	Schedule (the) capital outlays.
Повний/щорічний звіт.	Full/annual record.
Погоджувальна комісія.	Conciliation commission.
Подати заявку на навчальне обладнання.	Submit [hand in] <i>a</i> requisition for instructional equipment.
Подати заяву про призначення на вакантну посаду професора.	Submit <i>an</i> application for the vacant post of professor.
Позашкільна освіта і виховання спрямована на забезпечення потреб людини у задоволенні інтересів та схильностей, здобуття додаткових знань, умінь та навичок, розвиток інтелектуальних потенційних можливостей.	Out-of-school education and upbringing directs at providing with a person's needs in satisfying interests and talents, getting additional knowledge, abilities and skills in developing potential possibilities.
Посадові інструкції.	Duty regulations; job description.
Постанови, накази й інструкції Міністерства освіти.	Decrees, ordinances and regulations of the Ministry of Education.
Початковим структурним компонентом системи освіти є дошкільна освіта і виховання. Вона забезпечує розвиток і виховання дітей в родині та дошкільних виховних закладах.	Pre-education and upbringing is a starting component of educational system. It provides development and educating children in the family and in the pre-schools educational institutions.
Пояснювальна записка (<i>до програми</i>).	Explanatory note.
Правильно використовувати фахівців.	Employ specialists in a proper way.
Працевлаштування випускників вищих навчальних закладів.	Job placement of graduates of higher educational establishments.
Принципи освіти – це вихідні положення, що лежать в основі діяльності усієї системи освіти в Україні та її структурних підрозділів. Цими принципами є: 1) пріоритет загальнолюдських цінностей; 2) національно-культурна основа; 3)	Principles of education are basic notions which are in the activity foundation of the all educational system in Ukraine and its structural subparts. These principles are: 1) universal human values; 2) national cultural

науковість; 4) орієнтування на світовий рівень освіти; 5) гуманізм; 6) екологічна спрямованість; 7) наступність і неперервність; 8) єдність навчання, духовного і фізичного виховання; 9) заохочення талантів; 10) обов'язковість базової освіти.	ground; 3) scientific character; 4) world educational level guidance; 5) humanism; 6) ecological predomination; 7) continuity; 8) unity of teaching, spiritual and physical training; 9) encouragement of talents; 10) obligation of basic education.
Пріоритетний розвиток освітянської галузі.	Prior development of the educational branch.
Проводити експертизу.	Carry out <i>an</i> investigation [expertise]; make [conduct] <i>an</i> examination.
Проводити/проходити державну атестацію.	Undergo/pass state attestation.
Програми професійної орієнтації.	Vocational guidance programmes.
Проектна вартість.	Estimated cost.
Проектна документація.	Design plans and specifications.
Пролонгація угоди.	Prolongation of <i>a</i> treaty.
Проміжний звіт.	Interim [intermediary] report.
Простий в експлуатації.	Simple to maintain [to service].
Професійно-технічна освіта – це система підготовки кваліфікованих робітників.	Vocational technical education is a system of qualified workers training.
Професійно-технічна освіта забезпечує здобуття громадянами певної професії відповідно до їх покликання, інтересів та здібностей, соціальну підготовку до участі продуктивній праці.	Vocational technical education provides citizens with getting education in a certain profession according to their vocations, interests and talents, social training for participating in a productive work.
Професорсько-викладацький склад і фахівці відповідної кваліфікації з інших галузей.	Faculty members and their counterparts in other fields of endeavor(u)r.
Прохання заповнити анкету, що додається.	Kindly fill out [in] the attached questionnaire.
Проходити експертизу.	Undergo <i>an</i> examination.
Публікувати звіт.	Publish <i>a</i> record.
Реєстраційні форми і анкети (для вступу до навчального закладу).	Application forms.
Результат експертизи.	Result of <i>an</i> examination.
Результати ліцензування закладів освіти.	Results of educational establishments licencing.
Ринок підготовки кадрів.	Training market.
Рівень професійної кваліфікації.	Vocational qualification level.
Робочі і дорадчі органи.	Working and advisory bodies.
Розмножувати документ.	Copy [duplicate] <i>a</i> document.
Розширити шкільну будову.	Extend <i>a</i> school building.
Свідоцтво про закінчення навчального закладу.	Leaving certificate.
Свідоцтво про закінчення школи.	Certificate on finishing school.
Свідоцтво про зарахування.	Certificate of acceptance.
Свідоцтво про народження.	Birth certificate.
Свідоцтво про стан здоров'я.	Certificate of health.
Система освіти є сукупністю освітніх установ, державних освітніх стандартів і державних освітніх програм, за якими працюють ці	System of education is an aggregate of educational institutions, state educational standards and state educational programs

установи, органи управління освітою.	according to which these institutions work, educational management bodies.
Система призначання вчителів.	System of appointment teachers.
Система професійної атестації.	Performance appraisal system.
Система шкільної інспекції.	System of school inspection.
Систематизація і організація наукової інформації.	Systematization and organization of scientific information.
Системне адміністрування.	System management.
Співробітник відділу освіти.	Education officer.
Стабільність кадрів.	Occupational stability.
Стандарти оформлення аудиторії.	Lecture hall design standards.
Стати на облік.	Be registered.
Статистичний звіт.	Statistical statement.
Створювати умови для нормальної роботи.	Provide conditions [facilities] for normal work.
Студентський гуртожиток.	Student dormitory.
Технічна документація.	Engineering specifications.
Технічний/фінансовий звіт.	Engineering [technical]/financial report/
Технічні вимоги.	Specifications.
Тимчасова інструкція.	Interim instruction.
У відповідності з законодавством.	In accordance with legislation.
У відповідності з інструкціями.	In conformity with instructions.
У довільній формі.	In arbitrary form.
У порядку, встановленому законодавством України.	According to the procedure established by the legislation of Ukraine.
У процесі експлуатації.	(While) in service [in use].
Угода про навчання.	Learning agreement.
Угода про обмін студентами.	An agreement on exchange of students.
Угода про партнерство.	Partnership agreement.
Угода про співробітництво в галузі освіти.	An agreement on cooperation in education.
Угода про утримання (дитини, інваліда тощо).	Maintenance agreement.
Укладати угоду.	Enter into a contract.
Управління науковою діяльністю.	Guidance of scientific activity.
Управлінський апарат.	Managerial staff machinery.
Факти, встановлені комісією.	Facts established by the commission.
Фінансова звітність.	Financial accounting.
Форма звіту.	Form for a report.
Формувати державне замовлення на підготовку спеціалістів з вищою освітою.	Make up state orders for specialists with higher education.
Характеристика з попереднього місця роботи.	Reference from former place of work.
Ці видатки не було включено до бюджету.	These expenses were not included in the budget.
Чинне законодавство.	Active [current] legislation.
Шкільні будівлі.	School premises.
Штучне освітлення.	Artificial lighting.
Який відповідає сучасним вимогам.	Up-to-date.

**РОЗДІЛ 4. НАУКОВА ЛЕКСИКА З ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ
(КОРОЛЬОВ Б.І., ЯРОШЕНКО О.Г.)**

Педагогіка	
Педагогіка є найдіалектичнішою, рухомою, найскладнішою і різноманітною наукою. (А. Макаренко).	Pedagogy is the most dialectical, mobile, the most complex and various science (A. Makarenko).
Педагогіка є наукою про навчання, освіту і виховання людей відповідно до потреб соціально-економічного розвитку суспільства.	Pedagogy is the science of teaching, education and upbringing of people in accordance with necessities of social-economic development of society.
Педагогіку можна розглядати як 1) самостійну науку; 2) мистецтво; 3) міждисциплінарну систему знань; 4) систему наук; 5) культуру; 6) соціокультурну цінність; 7) навчальний предмет.	One can consider pedagogy as 1) independent science; 2) the art; 3) interdisciplinary system of knowledge; 4) the system of sciences; 5) the culture; 6) socio-cultural value; 7) education subject.
Основними категоріями педагогічної науки є навчання, освіта і виховання.	The basic categories of pedagogical science are: training, education and upbringing.
Навчання є двобічним процесом діяльності вчителя і учнів, спрямованим на оволодіння знаннями, уміннями і навичками, інтелектуальний розвиток особистості, формування наукового світогляду, оволодіння методами пізнавальної діяльності.	Training is a bilateral process of a teacher and pupils' activity, directed towards mastering knowledge, skills and habits, individual development of a personality, scientific outlook formation, mastering methods of cognitive activity.
Освіта є сукупністю знань, умінь і навичок, набутих у навчальних закладах або шляхом самоосвіти, а також сам процес оволодіння знаннями.	Education is the whole complex of knowledge, skills and habits, acquired in educational institutions or by the way of self-education, and also the process of knowledge mastering itself.
Виховання є цілеспрямованим і організованим процесом формування особистості.	Upbringing is the purposeful and organized process of forming a personality.
Об'єктом педагогіки є процес виховання людини у широкому розумінні.	Person educational process in a broad sense is the object of pedagogy.
Предметом педагогіки є об'єктивні закони конкретно-історичного процесу виховання. Ці закони органічно пов'язані з законами розвитку суспільних відносин.	Objective laws of concrete historical educational process are the subject of pedagogy. These laws are organically connected with the laws of social relations development.
Ці закони є єдиним предметом педагогіки?	Are these laws the only subject of pedagogy?
Ні. Також предметом педагогіки є реальна виховна практика формування підростаючих поколінь, особливості і умови організації педагогічного процесу.	No, they are not. The real educational practice of the rising generation formation, peculiarities and conditions of pedagogical process organization are the subject of pedagogy as well.
Найважливішими завданнями педагогіки є: 1) дослідження закономірностей процесу виховання, його структури й механізмів; 2) розробка теорії й методики організації навчально-виховного процесу, його змісту,	The most important assignments of pedagogy are: 1) research of educational process laws, its structure and mechanisms; 2) elaboration of the theory and technique of educational process organization, its contents, principles,

принципів, організаційних форм, методів та прийомів.	forms of organization, methods and techniques.
Функції педагогіки є чітко окресленими напрямками і видами діяльності, пов'язаними із завданнями розвитку всебічного та гармонійного розвитку особистості.	Functions of pedagogy are associated with the assignments of all-round and harmonious personality development directions and kinds of activity are neatly described.
Функції педагогічної науки обумовлені її об'єктом, предметом і завданнями.	The functions of pedagogical science are caused of its object, subject and tasks.
Які функції є провідними?	What functions are leading?
Виділяють дві провідні функції – теоретичну і конструктивно-технологічну.	Two leading functions are marked out as theoretical and constructive-technological.
Ці функції реалізуються в органічній єдності.	These functions are realized in organic unity.
Теоретична функція педагогіки здійснюється на трьох рівнях – описовому, діагностичному і прогностичному.	Theoretical function of pedagogy is realized at three levels – descriptive, diagnostic and predictive.
На описовому рівні вивчається передовий і новаторський досвід.	Advanced and innovatory experience is studied at descriptive level.
На діагностичному рівні виявляється стан педагогічних явищ (наприклад, успішності, вихованості учнів), встановлюються умови і причини, які їх обумовлюють.	Pedagogical phenomena state (for example, of pupil's progress or breeding) manifests itself at diagnostic level, determining conditions and causes are ascertained.
На прогностичному рівні здійснюються експериментальні дослідження педагогічної дійсності і побудова моделей перетворення цієї дійсності.	Experimental research of pedagogical reality and construction of models that transform the reality are realized at predictive level.
Конструктивно-технологічна функція педагогіки також реалізується на трьох рівнях: проєктивному, перетворювальному та оцінювально-коригувальному.	The constructive-technological function of pedagogy is also realized at three levels – projective, transformative and estimative-corrective.
Проєктивний рівень пов'язаний з розробкою відповідних методичних матеріалів (навчальних планів, програм, підручників, навчальних посібників, педагогічних рекомендацій) на базі теоретичної концепції, у якій визначається план педагогічної діяльності.	Projective level is bound up with development of suitable instructional materials (curricula, study programs, textbooks, manuals, pedagogical recommendations) on a theoretical concept basis where plan of pedagogical activity is defined.
Перетворювальний рівень спрямований на впровадження досягнень педагогічної науки в навчально-виховну практику з метою її удосконалення.	Transforming level is directed at the implementation of pedagogical science achievements into educational process with the purpose of its improvement.
Оцінювально-коригувальний рівень передбачає оцінку впливу результатів наукових досліджень на педагогічну практику і наступну корекцію взаємодії наукової теорії та практики навчання і виховання.	Estimative-corrective level provides estimation of scientific investigations results influence upon pedagogical practice and further correction of interaction between the scientific theory and the practice of teaching and upbringing.

Види педагогіки	
Сурдопедагогіка займається проблемами розвитку, навчання і виховання дітей з вадами слуху.	Deaf-and-dumb pedagogics is engaged in the problems of development, teaching and educating children with defects of hearing.
Тифлопедагогіка є галуззю педагогіки про особливості навчання і виховання дітей з вадами зору.	Blind pedagogics is the field of pedagogics, associated with the peculiarities of teaching and educating children with vision defects.
Загальна педагогіка досліджує загальні для всіх вікових груп принципи, форми і методи навчання, учіння і виховання.	General pedagogy researches common for all age groups principles, forms and methods of teaching, learning and upbringing.
Вікова педагогіка являє собою групу галузей, що складається з дошкільної, всіх видів шкільної педагогіки, педагогіки професійно-технічної і вищої освіти, а також педагогіки "третього віку". Використання вікового підходу дозволило ввести певну систему класифікації окремих областей педагогіки.	Age pedagogy is a group of branches that consists of pre-school, all kinds of school pedagogy, pedagogy of vocational and high education, and "third age" pedagogy as well. Use of the age approach has enabled to introduce a certain classification system for individual areas of pedagogy.
Дошкільна педагогіка є ділянкою педагогіки, що вивчає закономірності виховання дітей дошкільного віку. Вона тісно пов'язана з дитячою психологією, віковою анатомією і фізіологією, педіатрією, гігієною і з багатьма іншими науками, включаючи лінгвістику, естетику і етику.	Preschool pedagogy is a branch of pedagogy that studies the patterns of upbringing for preschool children. It is closely associated with child psychology, developmental anatomy and physiology, pediatrics, hygiene, and a number of other scholarly fields, including linguistics, aesthetics, and ethics.
Педагогіка вищої школи є галуззю педагогіки, що досліджує закономірності професійно-особистісного становлення майбутнього спеціаліста в освітньому процесі.	High school pedagogy is a branch of pedagogy that researches patterns of vocational and personal future specialist formation in the course of educational process.
Соціальна педагогіка вивчає закономірності навчання і виховання дітей і дорослих у суспільстві і для суспільства.	Social pedagogy studies laws of children and adults education and upbringing in society and for society.
Соціальна педагогіка поєднує теорії і концепції таких споріднених наук як соціологія, психологія, філософія	Social pedagogy draws together theories and concepts from related disciplines such as sociology, psychology, philosophy
Спеціальними видами педагогіки є андрагогіка, етнопедагогіка, коректувальна педагогіка, логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка.	There are some special kinds of pedagogy such as andragogics, ethnopedagogics, correctional pedagogics, logopaedics, deaf-and dumb pedagogics, blind pedagogics.
Андрагогіка є розділом педагогіки, який досліджує принципи освіти дорослих.	Andragogy is the field of pedagogy that investigates the principles of adult education.
Етнопедагогіка – це наука, що вивчає особливості розвитку і становлення народної педагогіки.	Ethnopedagogics is the science that studies the peculiarities of development and formation of popular pedagogy.
Народна педагогіка є галуззю емпіричних педагогічних знань і народного досвіду, які відображають погляди на напрямки, форми, засоби виховання і навчання.	Popular pedagogy is the field of empirical pedagogical knowledge that presents views at trends, forms, media of upbringing and education.
Коректувальна педагогіка – це галузь	Correctional pedagogics is the field of

педагогічної науки, яка має справу з вихованням і навчанням розумово відсталих дітей.	pedagogical science that deals with educating and teaching mentally retarded children.
Логопедія є наукою, що вивчає порушення мови і займається корегуванням мовних дефектів.	Logopaedics is the science that studies articulation disfunctions and takes deal with some articulative defects correction.
Дидактика	
Дидактика – це галузь педагогіки, що розробляє теорію освіти і навчання. Іншими словами – це наука про навчання і освіту, їх мету і завдання, зміст, методи, форми, засоби, організацію, досягнуті результати.	Didactics is a field of pedagogy that elaborates the theory of education and training. In other words, it is a science dealing with teaching and educating, their goal and assignment, contents, methods, forms, tools, organization, achieved results.
Категоріями дидактики є загальні поняття, що відображають найсуттєвіші властивості і відношення предметів, явищ об'єктів світу, об'єднаних спільністю певних ознак.	Categories of didactics are general notions, reflecting the most essential characteristics and relations between things, phenomena of world objects which are connected with a joined certain characteristics.
Дидактичні категорії формують систему, що відтворює об'єктивну взаємозалежність загальних способів відношення людини до дидактичного процесу. Основним принципом побудови системи дидактичних категорій є єдність історичного і логічного, рух від абстрактного до конкретного, від зовнішнього до внутрішнього, від явища до сутності.	Didactic categories form the system that reproduces objective interdependence of general ways of the human's relation to a didactic process. The main principle of building a system of didactic categories is the unity of the historical and the logical, a movement from the abstract to the concrete, from the external to the internal, from the phenomenon to the essence.
Дидактичні категорії – це відкрита динамічна система, яка розвивається в процесі перетворення світу і людини.	Didactic categories represent an open, dynamic system which develops in the course of transformation of the world and the human.
До основних категорій дидактики належать навчання, освіта, самоосвіта, викладання, учіння, навчальна діяльність, дидактичні закономірності і принципи, процес навчання і його компоненти (цілі, завдання, зміст, форми, методи, засоби, результати навчання), знання, навички, уміння, пізнавальна активність, мотивація учіння, пізнавальні інтереси і потреби, об'єкт і суб'єкт пізнання.	The main didactic categories include training, , self-education, lecturing, teaching, educational activity, didactic patterns and principles, training process and its components (goals, objectives, content, forms, methods, means, results of training), knowledge, skills, abilities, cognitive activity, motivation of teaching, cognitive interests and needs, object and subject of learning.
Теоретичні основи навчального процесу	
Методологічною основою процесу навчання є філософська теорія пізнання.	Methodological basis of teaching process is a philosophical theory of cognition.
Рушійною силою навчального процесу є суперечність між пізнавальними і практичними завданнями з одного боку та наявним рівнем знань, умінь і навичок з іншого боку.	Motive force of teaching process is contradictions between cognitive and practical assignments in one side and actual level of knowledge, skills and habits in the other side.
Логіка навчального процесу містить ряд	Logic of teaching process includes a number of

компонентів: усвідомлення і розуміння навчальних завдань; визначення законів і правил, формування умінь і навичок, застосування знань на практиці, аналіз та оцінювання навчальної діяльності учнів.	components: perception and understanding of educational assignments; laws and rules determination; skills and habits formation; practical knowledge application; pupils' educational activities analysis and estimation.
Функції навчання передбачають виконання освітньої, виховної і розвиваючої дії.	Functions of teaching anticipate to execute educational, upbringing and developing influence.
Основний зміст освітньої функції полягає в озброєнні студентів системою наукових знань, умінь, навичок і використанні її на практиці.	The subject matter of educational function is to equip students with system of scientific knowledge, skills, habits and to use it in practice.
Здійснення освітньої функції нерозривно пов'язане з формуванням навичок роботи з книгою, довідковою літературою, бібліографічним апаратом, організації самостійної роботи, конспектування тощо.	Carrying out of educational function is inextricably connected with formation of bookwork habits, reference literature, bibliographic apparatus, organization of self-directed learning.
Виховувальний характер навчання є виразною закономірністю, що діє у будь-які епохи і у будь-яких умовах.	Upbringing character of education is an expressive regularity that operates at all times and under any conditions.
Знання	
Знання є результатом пізнавальної діяльності людини, що виявляється у вигляді засвоєних понять, законів, принципів.	Knowledge is the result of human cognitive activity that manifests itself in learned concepts, laws, principles.
Види знань: життєві, наукові, практичні, художні, раціональні, ірраціональні, особистісні.	Kinds of knowledge are: wordly, scientific, practical, art, rational, irrational, personal.
Якостями знань є систематичний характер, усвідомленість, гнучкість, мобільність, оперативність, дієвість, об'єм, точність, міцність, спрямованість та практичне використання.	Quality of knowledge are systematic character, deliberateness, flexibility, mobility, efficiency, efficacy, volume, precision, durability, premeditation to practical utilization.
Етапи засвоєння знань можна подати у такій послідовності: упізнавання, відтворення, розуміння, застосування у знайомих ситуаціях, застосування у незнайомих ситуаціях, оцінювання.	Stages of knowledge mastering can be represented in the following consequence: recognition, reproduction, understanding, application in familiar situations, application in unfamiliar situations, estimation.
Велику роль у набутті, закріпленні і розширенні знань відіграють самоосвіта та самостійна робота.	Self-education and independent work play a major role in acquisition, consolidation and enlarging of knowledge.
Гуманізація і гуманітаризація освіти	
Гуманізація є метою формування особистості, а гуманітаризація – засобом досягнення цієї мети.	Humanization is a goal of personality formation, and humanitarization – a means of attainment this goal.
Гуманізація освіти є центральною складовою нового педагогічного мислення, яка передбачає переоцінку всіх компонентів педагогічного процесу у світлі їхньої людинотворчої функції.	Humanization of education is the central component of a new pedagogical thinking that anticipates re-evaluation of all the components of pedagogical process from the standpoint of their human-constructive function.

Гуманітаризація освіти є переорієнтацією освіти з предметно-змістового принципу навчання основ наук на вивчення цілісної картини світу, на формування в молоді гуманітарного і системного мислення; системою заходів, спрямованих на пріоритетний розвиток загальнокультурних компонентів у змісті, формах і методах навчання.	Humanitarization of education is reorientation of education from subject-content principle of teaching the fundamentals of sciences towards the study of the integral pattern of the world, towards the formation of humanitarian and system thinking in youth; a system of measures, directed to the priority development of common-cultural component in the content, forms and methods of teaching.
Види навчання	
Вид навчання є способом організації розумової діяльності людини. В історії педагогіки виділились такі види навчання: догматичний, пояснювально-ілюстративний, проблемний, програмований.	Kind of teaching is a way of organizing human thinking activity. The history of pedagogy knows such types of education as dogmatic, explanatory plus illustrative, problem and programmed types.
Догматичне навчання є першим видом колективної організації пізнавальної діяльності, що виникло у середньовіччі. Воно характеризується такими особливостями: викладач повідомляє учням певну суму знань у готовому вигляді без пояснення; учні заучують знання без усвідомлення і розуміння і майже дослівно відтворюють завчене.	Dogmatic education is the first kind of collective cognitive activity organization that originated in the Middle Ages. It is defined by such peculiarities: The teacher communicates a certain sum of knowledge to the students without any further explanation. Students are expected to accept this knowledge without realizing and comprehending it, and afterwards, to give practically literal reproduction of the information they get.
Пояснювально-ілюстративне навчання є видом навчального процесу, під час якого викладач повідомляє учням певну суму знань, пояснює сутність явищ, процесів, законів, правил та інших аспектів з використанням ілюстративного матеріалу; учні повинні свідомо засвоїти пропоновану порцію знань і відтворити на рівні глибокого розуміння.	Explanatory plus illustrative teaching is the type of educational process during which the teacher communicates a certain sum of knowledge, explaining the essence of phenomena, processes, laws, rules and other aspects with the use of illustrative material; students must have a deliberate approach to the received portion of knowledge with its consequent reproduction on the deep level.
В основі проблемного навчання лежить розв'язання певної проблеми. У широкому розумінні проблема – це складне теоретичне і практичне питання, яке вимагає вивчення і розв'язання.	Solution of certain problem is the basis of problem education. In a broad sense problem is a complex theoretical and practical matter that demands investigation and solution.
Справжня проблема завжди пов'язана з наукою, вона містить явну суперечність, не має остаточної відповіді на головне питання проблеми і вимагає пошукової роботи.	The real problem is always connected with science, it includes evident contradiction, doesn't have an answer to the main question of a problem and demands searching work.
Проблемна задача передбачає низку дій, для її розв'язання студенту треба здійснити частковий пошук.	Problem task provides series of actions, to solve it student has to carry out partial searching.
Викладач організує студентів на самостійне оволодіння новою сумою знань, які є необхідними для розв'язання задачі.	Teacher organizes the students for independent acquisition of new knowledge, necessary for task solving.

Програмоване навчання є самостійним індивідуальним навчанням за заздалегідь розробленою програмою з допомогою спеціальних засобів навчання (програмованого підручника, комп'ютерів тощо).	Programmed training is a self-directed individual education according to the prefabricated program with help of special devices of teaching (programmed textbook, computer etc.).
Яку структуру можуть мати програми програмованого навчання?	What structure can programs of programming training have?
Є лінійні, розгалужені і комбіновані програми.	There are linear, ramified and mixed programs.
В лінійній програмі весь матеріал, який підлягає засвоєнню, поділяється на частини. Вивчаючи кожну частину, учень/студент одночасно виконує включені для неї завдання для перевірки. Упевнившись у правильності відповіді, учень/студент починає виконувати наступне завдання.	In linear program the whole material that is to be learned is divided into parts. Studying each part the pupil/student executes the tasks included to this program for the subsequent testing. After testing himself or herself the pupil/student passes to the next task.
У розгалуженій програмі матеріал поділяється на більш об'ємні частини. До кожного завдання дається кілька відповідей, після засвоєння дози інформації треба обрати правильну відповідь. Після цього учень/студент переходить до засвоєння наступної дози.	Ramified program presupposes division of the material into larger parts. Each task has several answer keys. After mastering a certain dose of information pupil/student must choose the right answer. If the answer is right the pupil/student passes on to the next task
Форми навчального процесу	
Види навчальних занять.	Kinds of studies.
Комп'ютерні засоби супроводження навчального курсу.	Courseware.
Спеціальний курс.	Special course of study.
Прискорений курс програмування.	A crash course in computer programming.
Оглядовий курс з математики.	A survey course in mathematics.
У цьому курсі буде викладено лише побіжний огляд давньої історії.	This course will hit the high spots of ancient history.
Виключення непотрібного матеріалу.	Exclusion of superfluous material.
Цей курс надає унікальну можливість вивчити основи екології та еволюційної біології.	This course provides a unique opportunity to study the principles of ecology and evolutionary biology.
Лекції чергуються з практичними заняттями.	Lectures alternate with practical studies.
Підбирати максимально ефективну програму занять.	Select the maximally effective program of studies.
Виклад навчального матеріалу.	Presentation of study material.
Спочатку ми повторимо старий матеріал.	First we shall review the old material.
Відбір навчального матеріалу.	Educational material selection.
Правильно застосовувати наочність у навчанні.	Make proper use of visual presentation.
Заздалегідь підготуватися до занять.	Prepare for <i>one's</i> classes in good time.

Курси	
Курси перепідготовки кадрів.	Staff retaining courses.
Сендвіч-курс (<i>навчання-стажування-навчання</i>).	Sandwich course.
Короткотермінові курси.	Short term courses.
Курси іноземних мов.	Foreign languages courses.
Курси підвищення кваліфікації.	Courses for raising efficiency; extension courses.
Курси підготовки.	Preparatory courses.
Метою підготовчих курсів є підготовка студентів до вивчення тем першого року навчання.	The preparatory courses aim to prepare students for the topics covered in the first year.
Курси професійного розвитку вчителів.	Teachers' professional development courses.
Відвідувати курси.	Attend courses.
Курси підготовки.	Training class.
Урок	
Вести заняття з математики.	Conduct classes in mathematics.
Вивчений раніше матеріал.	Material previously studied.
Повністю використовувати можливості уроку.	Fully exploit the possibilities of the lesson.
Побудова уроку.	Lesson construction.
Правильно використовувати час на уроці (<i>про вчителя</i>).	Utilize correctly <i>one's</i> time at the lesson.
Короткий/розгорнутий конспект.	Bbrief/detailed outline [notes].
Складати конспект уроку.	Make an outline of a lesson.
Розподіл часу на уроці.	Distribution of classroom time.
Користуватися конспектом (<i>про вчителя, лектора</i>).	Refer to <i>one's</i> notes.
Читати з конспекта (<i>про викладача</i>).	Teach [lecture] from notes.
У конспективній формі.	In note form.
Фіксувати увагу учнів на <i>чомусь</i> .	Focus [fix, concentrate] pupil's attention on <i>smth</i> .
Продумати і сформулювати мету уроку.	Think out and formulate the aim [purpose] of <i>a</i> lesson.
Ретельно продумувати план уроку.	Think out the plan of <i>a</i> lesson carefully.
Учитель навів кілька прикладів, щоб учні краще зрозуміли правило.	The teacher gave several examples for the pupils to understand the rule better.
На таку манеру викладання учні завжди реагують погано.	This kind of teaching the class has always responded badly.
Нерегулярне відвідування уроків/лекцій.	Irregular attendance at lessons/lectures.
П'ятий урок важчий, ніж другий.	The fifth lesson is more difficult than the second.
Насичений ілюстративним матеріалом.	Packed with illustrations.
Невміння вести урок.	Inability to conduct a lesson.
Недоступний для розуміння учнями матеріал.	Material beyond the pupil's comprehension.
Намітити мету уроку.	Set the aim [objective] of <i>a</i> lesson.
Окремі етапи уроку.	Individual steps [stages] of <i>a</i> lesson.
Підготовка до уроку.	Lesson preparation.

Попереднє пояснення нового матеріалу (до початку виконання завдання).	Pre-teaching.
На попередньому уроці.	At the previous lesson.
Уважно слухати пояснення вчителя.	Listen attentively to the teacher's explanations.
Яскрава й емоційна розповідь вчителя.	Vivid and emotional narrative by the teacher.
Пояснювання нового матеріалу.	Explaining new material.
Поуроккові розробки.	Lesson outlines.
Чи досягнуто мети уроку?	Was the aim of the lesson attained?
Повторення матеріалу попереднього уроку.	Recapitulation of the material of the previous lesson.
Пропуск уроків з поважної причини.	Executed absence.
Систематичний пропуск уроків.	Chronic absence from school.
Не турбуйтеся, якщо закінчите (урок) на кілька хвилин раніше, та не робіть це звичкою.	Don't worry if you finish a few minutes early but don't do it a habit.
Відкритий [показовий] урок.	Demonstration [open-criticism] lesson.
Вести уроки українською мовою.	Conduct lessons in Ukrainian.
Взаємовідвідування і аналіз учителями уроків один одного.	Peer observation and evaluation of lessons.
Зміст/ конспект/мета/тема уроку.	Content/ notes/aim [objective]/ topic of a lesson.
Відповідати урок.	Repeat [say] lesson.
Давати уроки математики.	Give lessons in mathematics.
Завдання на наступний урок ...	The homework for next lesson is...
Чітка організація уроку.	Clear-cut organization of the lesson.
Засвоїти урок.	Digest the lesson.
Модель побудови уроку.	Lesson planning model.
На початку уроку.	At the beginning of the lesson.
Неофіційний/офіційний аналіз уроку.	Informal/formal lesson evaluation.
Під час уроку.	During the lesson.
Поділений на уроки.	Lesson-grading.
Урок закінчено.	The lesson is over.
Урок триває сорок п'ять хвилин.	A lesson lasts forty-five minutes.
Уроки праці (у школі).	Manual training; industrial arts.
Лекція	
Викладати тему абстрактно.	Treat the subject in the abstract manner.
Безладний виклад матеріалу.	Incoherent presentation of material.
У вигляді лекцій.	In the form of lectures.
Публічна лекція.	Public lecture.
Для його лекцій характерні стислість і ясність викладу.	His lectures are characterized by brevity and clarity of presentation.
Виклад матеріалу.	Exposition [presentation] of a subject matter.
Викладати матеріал у доступній формі.	Explain the material in an understandable manner.
Послідовно викладати навчальний матеріал.	Present the material studied in the proper sequence.
Ця тема подається виключно з ознайомлювальною метою.	This theme is presented for guidance only.

Він прочитав цікаву лекцію.	He delivered an interesting lecture.
Після лекції виникли запитання.	The lecture was followed by questions.
Після лекції почалася дискусія.	Following the lecture the meeting was open to discussion.
Виправдати очікування аудиторії.	Live up to the audience's expectations.
Викладання навчального матеріалу повинно відповідати внутрішній логіці науки, яку вивчають.	Teaching process must correspond to internal logic of the studied science.
Відчуття аудиторії.	Auditory perception.
Приблизний план лекції.	Tentative lecture plan.
Пожвавлювати лекцію дотепними зауваженнями.	Animate a lecture with witty remarks.
Вміння подавати матеріал.	Presentation skills.
Змістовна лекція.	An instructive lecture.
У цій лекції я зупинюся на двох питаннях.	There are two questions of which I will address myself in this lecture.
Конспектувати лекцію.	Take down notes of a lecture.
Курс лекцій з історії/літератури.	A course of lectures in [on] history/literature.
Курс оглядових лекцій.	Course of review lectures.
Цей курс надає унікальну можливість вивчити основи екології та еволюційної біології.	This course provides a unique opportunity to study the principles of ecology and evolutionary biology.
Обов'язкове відвідування лекцій.	Compulsory attendance at lectures.
Лекція про останні досягнення науки.	A lecture on the latest developments in science.
Ми прослухали курс лекцій	We took a course of lectures
Необов'язкове відвідування лекцій.	Optional attendance at lectures.
Переваги лекції як методу викладання	
Лекція є прямим шляхом швидкої передачі знання студентам.	Lecture is a straightforward way to impart knowledge to students quickly.
Викладачі мають більші можливості навчальним процесом в аудиторії, тому що вони є єдиним джерелом інформації.	Instructors also have a greater control over what is being taught in the classroom because they are the sole source of information.
Студентам подобаються лекції як спосіб навчіння	Students find that lectures appeal to their learning style.
Лекція є методом, добре знайомим більшості викладачів, тому що вона є типовим шляхом, йти яким вони навчилися.	Lecture is a method familiar to most teachers because it was typically the way they were taught.
Позаяк більшість навчальних курсів є лекційно-орієнтованими, студенти мають досвід у цьому панівному способі подання навчального матеріалу.	Because most courses are lecture-based, students gain experience in this predominant instructional delivery method.
Аргументи проти лекцій як методу викладання	
Студентам, сильним у формах навчання, відмінних від аудиторних, буде важче внаслідок зайнятості на лекціях.	Students strong in learning styles other than auditory learning will have a harder time being engaged by lectures.
Студентам, слабким у навичках	Students who are weak in note-taking skills

конспектування, буде важко зрозуміти те, що вони повинні запам'ятати на лекції.	will have trouble understanding what they should remember from lectures.
Лекції можуть здаватися студентам нудними, що спричинить втрату інтересу до них.	Students can find lectures boring causing them to lose interest.
Студентам може не подобатися те, що вони не мають змоги задавати запитання, які виникають під час лекції.	Students may not feel that they are able to ask questions as they arise during lectures.
У викладачів може бути відсутнім відчуття, скільки студентів їх розуміють, тому що є небагато можливостей для обміну думками під час лекції.	Teachers may not get a real feel for how much students are understanding because there is not that much opportunity for exchanges during lectures.
Переривати лекцію запитанням.	Interrupt a lecture with a question.
Ця лекція була малокорисною внаслідок своєї схематичності.	The lecture had too sketchy character to be much good.
Використовувати елементи історизму на лекції.	Introduce elements of the historical approach at the lecture.
Практичне заняття. Семінар	
Виконувати лабораторні роботи.	Do laboratory work.
Перевірити підготовленість студентів до лабораторних робіт.	Test the students' preparedness for laboratory exercises
Практичні заняття.	Practical training [courses].
Приділяти багато часу практичним заняттям.	Devote much time to practical work.
Навчальний семінар.	Instruction study.
Практика	
Виробнича практика студентів.	Practical training for students.
Лабораторна практика/робота.	Laboratory routine/work.
Проходити практику.	Do one's practical training.
Ознайомитися з основами виробництва.	Become acquainted with the fundamentals of industrial production.
Педагогічна практика.	(Student) teaching practice.
Звіт про педагогічну практику.	Student teaching practice report.
Тривалість педагогічної практики.	Length of the period of student teaching practice.
Керувати педагогічною практикою.	Supervise student teaching practice.
Щоденник педагогічної практики.	Daily record of student teaching.
Позакласна/Позааудиторна робота	
Екскурсії можуть бути корисними для розвитку інтелекту учнів.	Excursions can be useful in developing the pupil's intellect.
Добре підготовлена екскурсія.	Well-prepared excursion.
Організувати екскурсію.	Arrange an excursion.
Мета екскурсії.	Aim of an excursion.
Піша екскурсія.	Pedestrian [walking] excursion.
Йти на екскурсію.	Go on excursion.
Домашнє завдання.	Homework; home assignment
Обсяг домашнього завдання.	Amount of homework.
Характер домашнього завдання.	Nature of homework.
Давати домашнє завдання.	Give [set, assign] homework.
Кількість часу, потрібна для виконання	Amount of time needed [required] to do

домашнього завдання.	<i>one's homework.</i>
Давати/призначати /проводити консультацію.	Give/appoint/hold <i>a consultation.</i>
Надавати учням час для самостійної роботи.	Allow the pupils time for independent work.
Самостійна робота студента.	Independent work [study] of a student.
Самостійне вивчення матеріалу.	Self-directed learning.
Олімпіада зі шкільних предметів.	Academic competition.
Районна олімпіада з математики.	District competition on mathematics
Позааудиторна робота.	Extra-curricular work [activities].
Позааудиторний час.	Extra-curricular time [hours].
Позакласне читання.	Reading in out-of-school hours; home reading.
Позашкільна робота з дітьми.	Out-of-school work amongst children.
Проводити позакласні заходи англійською мовою.	Conduct non-class activities in English.
Проводити заняття на відкритому повітрі.	Hold classes in the open air.
Різноманітність форм позашкільних занять.	Diversity [variety] of extra-school activities.
Поступово збільшувати складність домашнього завдання.	Gradually increase the complexity of home assignments.
Спочатку ми перевіримо домашнє завдання.	First we shall check up the homework.
Курсовий/Дипломний проект	
Дипломна робота.	Diploma [graduation] thesis.
Представляти дипломну роботу.	Present [submit] a graduation thesis
Захищати дипломний проект.	Defend the diploma [graduation] project.
Працювати над дипломним проектом.	Work on a diploma project.
Курсова робота.	Undergraduate thesis; term paper.
Він здав курсову роботу з запізненням.	He handed in his term paper after the deadline.
Курсовий проект.	Course project.
Ми рекомендуємо керівникам вносити наявні пропозиції щодо курсових проектів протягом 4 перших тижнів семестру.	We recommend that instructors make available suggestions for course projects in the first 4 week of term.
Потрібно [Бажано] заохочувати групову роботу над курсовими проектами.	Group work on course projects should be encouraged.
Викладачів треба заохочувати до розгляду альтернатив до курсових проектів. Наприклад, студенти можуть вибирати між іспитом чи проектом або між проектом і оглядом літератури тощо.	Instructors are encouraged to consider alternatives to a course project. For instance, students might choose between an exam or a project, or a project and a literature review, etc.
Методи і засоби навчання	
Метод навчання – це спільна впорядкована діяльність педагога і учня, направлена на досягнення заданої мети навчання.	Method of teaching is the joint ordered activity of a teacher and pupil aimed at attainment of the given teaching goal.
У структурі методу вирізняють прийом – елемент методу, разову дію в реалізації методу. Наприклад, метод – робота з книгою, прийом – конспектування окремого розділу чи теми.	A technique (an element of method, single action) can be distinguished in the structure of the method. For example, bookwork is the method, and making an outline of the separate part or topic is the technique.
Класифікація методів навчання	

Методи навчання групуються в залежності від джерел інформації, логіки мислення, рівня самостійності у процесі навчання.	Teaching methods are grouped in accordance with sources of information, logic of thinking, level of independence in the process of teaching.
За традиційною класифікацією (Г. Лордкіпанідзе) є такі типи методів навчання: практичні (досліди, вправи, навчальна практика тощо); наочні (ілюстрація, демонстрація, спостереження тощо); словесні (пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, лекція, дискусія тощо); робота з книгою (читання, конспектування, цитування, складання плану, реферування); відеометоди (перегляд, навчання через Інтернет, контроль).	According to the traditional classification (G. Lordkipanidze) there are such kinds of teaching methods: practical methods (experimentations, exercises, practical training, etc.); obvious methods (illustration, demonstration, observation, etc.); verbal methods (explanation, narration, conversation, instruction, lecture, discussion, etc.); bookwork (reading, making a summary, planning, abstracting); visual methods (review, learning with Internet, checking).
За мірою самостійності учнів при виконанні вправ розрізняють відтворювальні вправи (відоме відтворюється з метою закріплення) і тренувальні вправи (застосування знання в нових умовах).	According to degree of pupils/students independence one can differ replicating exercises (the known is replicated to consolidate it) and training exercises (use of knowledge in new conditions).
Вправи є ефективними, якщо дотримано таких дидактичних умов: свідомий підхід учнів/студентів до їх виконання і додержання дидактичної послідовності при виконанні вправ.	Exercises are effective if such didactic conditions are held: conscious approach of pupils/students to execution and adhering of didactic sequence in the course of exercising.
Особливий вид практичних методів навчання складають заняття з навчальними машинами і системами або тренажерами.	The special kind of practical methods are studies with training machines and systems or simulators.
Спостереження є методом навчання, який передбачає сприймання певних предметів, явищ, процесів без втручання ззовні у ці явища і процеси	Observation is an education method that presupposes perception of certain objects, phenomena, processes without any external interference into these phenomena and processes.
Розповідь – це метод навчання, що передбачає оповідну, описову форму розкриття навчального матеріалу з метою спонукання учнів до створення в своїй уяві певного образу.	Narration is an education method that presupposes narrative, descriptive form of teaching with a purpose of encouraging students to create a certain image in their imagination.
Інструктаж розкриває норми поведінки, особливості використання методів і навчальних засобів, дотримання техніки безпеки напередодні включення їх у процес виконання навчальних операцій.	Instruction uncovers behavior norms, traits of using methods and teaching facilities, observing safety measures before including teaching facilities in the educational process.
За бінарною класифікацією методи викладання поділяються на інформаційні, пояснювальні, пояснювально-спонукальні, спонукальні	According to binary classification teaching methods are divided into informational, explanatory, explanatory-motivating, motivating ones.
Цим методам відповідають виконувальний, репродуктивний, частково-пошуковий і	These methods correspond with executorial, reproductive, partial-searching and searching

пошуковий методи навчання.	methods of learning.
Методи навчання характеризують також за логікою руху змісту навчального матеріалу. За цим принципом виділяють індуктивний, дедуктивний, традуктивний, проблемний, аналітичний і синтетичний методи навчання.	Educational methods are characterized also according to logic of educational material contents moving. In accordance with this principle inductive, deductive, traductive, problematic, analytical and synthetical methods are distinguished.
Індуктивний метод передбачає вивчення предметів, явищ від одиничного до загального	Inductive method presupposes studying things, phenomena from particular instances to generalized conclusions.
Дедуктивний метод передбачає вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного.	Deductive method presupposes educational material from general premises to particular instances.
Традуктивний метод навчання передбачає рух від часткового до часткового, від загального до загального через порівняння за ознаками схожості (аналогії) або відмінності.	Traductive method of education provides motion from partial to partial, from general to general by means of comparison on the ground of similarity (analogy) or difference criteria.
Проблемний метод – це сукупність дій, спрямованих на розв'язання продуктивно-пізнавальних задач, що містять суперечності (навчальні або реальні), через активне мислення. Використання проблемного методу значною мірою залежить від наявності у викладача проблемних питань і задач.	Problem-based method means set of actions aimed at solving productively-cognitive problems containing contradictions (educational or real) via active thinking. Use of the problem-based method depends, to a substantial degree, on the availability of problem-based questions and tasks in the teacher.
Аналітичний метод передбачає розклад цілого на частини з метою вивчення суттєвих ознак цих частин.	Analytical method presupposes decomposition of the whole into different parts with the aim of studying the essential characteristics of these parts.
Синтетичний метод передбачає з'єднання виділених аналізом елементів чи властивостей предмета, явища в одне ціле.	Synthetic method presupposes unification of the objects and phenomena's elements or properties picked out with the help of analysis into a single whole.
Лабораторний метод – це навчальний метод, метою якого є організація навчального процесу з використанням спеціального обладнання та за визначеною технологією для отримання нових знань або перевірки наукових гіпотез на рівні досліджень.	Laboratory method is the educational method, which purpose is to organize educational process with the use of special equipment for acquiring new knowledge or checking scientific hypotheses on the research level.
Функції методів навчання	
У процесі навчання методи виконують такі функції: навчальну, розвивальну, виховальну, мотивувальну, контрольно-коригувальну.	In the process of teaching the methods serve such functions: educational, developmental, upbringing, supervisory-correctional. In the course of teaching the methods perform the following functions: educational, developmental, upbringing, motivational, supervisory-correctional.
Навчальна функція передбачає способи	Educational function envisages methods of

пошуків ефективного засвоєння учнями обсягу передбачених навчальною програмою знань, умінь та навичок.	efficient digestion by pupils of the scope of knowledge and skills provided by academic program.
Виховна функція реалізується у двох напрямках: 1) на основі використання виховних можливостей змісту програмового навчального матеріалу; 2) на основі вироблення у процесі досягнення навчальних цілей волевих рис характеру, формування почуттів внутрішнього порядку та завершеності.	Upbringing function is being realized in two areas: 1) by using upbringing possibilities offered by educational materials; 2) by developing volitional traits and the sense of inner order and completeness in the course of achieving educational goals.
Розвивальна функція впливає безпосередньо із суті навчальної та виховної, оскільки окремо розвивальної діяльності немає. Однак різні методи по-різному впливають на різні сфери розвитку особистості. Наприклад, на розумовий розвиток учня, його вміння здійснювати різноманітні розумові операції (аналіз, синтез, систематизація, узагальнення і т. д.) більший вплив справляють проблемні, евристичні, дослідницькі методи навчання, ніж репродуктивні.	Developmental function follows directly from the essence of educational and upbringing functions, because there is no separate developmental activity per se. However, different methods have different effect on various spheres of personal development. For example, problem-based, heuristic, research-based methods of education have greater effect on the pupil's mental development and ability to conduct various mental operations (analysis, synthesis, systemization, generalization, etc.) than reproductive methods.
Мотивувальна функція навчального методу полягає у використанні вчителем таких прийомів, дій та операцій, які здатні викликати в учня ті внутрішні імпульси, що допомагали б йому мобілізувати свою волю та увагу для досягнення поставлених цілей. Це, наприклад, досягається за рахунок використання проблемних завдань, евристичних запитань, ситуацій здивування, відкриття, показу парадоксальності в явищах.	Motivational function of educational method involves use by teacher of techniques, actions and operations capable of evoking in the pupil inner impulses that could help him mobilize his will and attention to achieve the goals set for him. It could be achieved, for example, by using problem-based tasks, heuristic questions, situations of surprise or discovery, showing paradoxicality in phenomena.
Контрольно-коригувальна функція забезпечує здійснення всіх інших функцій методів навчання. Однак до сьогодні проблематичним залишається контролювання і корекція мотивувальної, виховної та розвивальної функцій. Відносний рівень їхньої реалізації можна визначити лише на основі аналізу результатів навчальної, трудової діяльності учнів та їх поведінки.	Supervisory-correctional function provides support to all other functions of educational methods. However, supervising and correcting motivational, upbringing and developmental functions remains problematic till present time. A relative level of their realization may be determined only by analyzing results of pupils' learning and labor activities and their behavior.
Кожен метод має свій розподіл функцій. Наприклад, у лекції є слабкою контрольна функція, але сильною – навчальна.	Every method has its own function distribution. For instance, a lecture has weak check function but strong studying function.

Засоби навчання	
Засоби навчання – це об'єкти, створені людиною, а також предмети природного походження, які використовуються у педагогічному процесі як носії навчальної інформації й інструменти діяльності педагога і учнів/студентів для досягнення поставлених цілей навчання, виховання і розвитку.	Means of education are objects created by humans and items of natural origin used in pedagogical process as carriers of educational information and instruments employed by pedagogues and pupils/students to achieve the goals of education, development and upbringing.
Загальноприйнята сучасна типологія класифікує засоби навчання на такі види: друковані (підручники і навчальні посібники, книги для читання, хрестоматії, робочі зошити, атласи); електронні освітні ресурси (освітні мультимедіа, мультимедійні підручники, мережеві освітні ресурси, мультимедійні освітні енциклопедії); аудіовізуальні (слайди, слайд-фільми, навчальні кінофільми); наочні площинні (плакати, настінні карти, настінні ілюстрації, магнітні дошки); демонстраційні (гербарії, муляжі, макети, стенди, моделі в розрізі, демонстраційні моделі); навчальне приладдя (компаси, барометри, колби тощо); тренажери і спортивне обладнання.	The contemporary generally-accepted typology classifies the means of education into the following types: printed (textbooks and tutorials, reading books, chrestomathies, copybooks, atlases); electronic educational resources (educational multimedia, multimedia textbooks, network-based educational resources, educational multimedia encyclopedias); audio and visual (slides, slide films, educational films); visual planar (posters, wall maps, wall illustrations, magnetic boards); demonstrational (herbariums, replicas, models, stands, section models, demo models); educational equipment (compasses, barometers, flasks, etc.); simulators and sporting equipment.
Засоби навчання поряд з живим словом педагога є важливим компонентом освітнього процесу і елементом навчально-матеріальної бази кожного навчального закладу. У цій якості засоби навчання мають великий вплив на всі інші компоненти навчально-виховного процесу – цілі, зміст, форми, методи.	Along with the pedagogue's word, means of education represent an important component of educational process and an element of educational resource base of every educational institution. In this respect, means of education have substantial effect upon all other components of educational and upbringing process: goals, meaning, forms and methods.
Найбільш ефективний вплив на учнів/студентів мають сучасні аудіовізуальні і мультимедійні засоби навчання (електронні освітні ресурси). Терміном "мультимедіа" визначається інформаційна технологія, побудована на базі програмно-апаратного комплексу, що має своїм ядром комп'ютер з під'єднаною до нього аудіо- і відеотехнікою. Технологія мультимедіа забезпечує при розв'язанні задач автоматизації інтелектуальної діяльності об'єднання можливостей комп'ютера з традиційними для сприйняття засобами подання звукової і відеоінформації, здійснюючи синтез звуку, тексту, графіки та живого відео.	Modern audio, visual and multimedia means of education (electronic educational resources) have the greatest effect on pupils/students. The term 'multimedia' means information technology built on the basis of a hardware and software system that has at its core a computer with audio and video equipment connected to it. When solving the problems of automation of intellectual activity, the multimedia technology helps combine the capabilities of computer with conventionally-perceived means of communicating audio and video information, making the synthesis of sound, text, graphics and live video.

РОЗДІЛ 5. НАУКОВА ЛЕКСИКА З ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТЕМАТИКИ (ПРОХУР Ю.З.)

Деякі терміни і поняття з фізіології	
Безумовний подразнювач.	Unconditional stimulus.
Безумовний/умовний рефлекс [відрух].	Unconditional/conditional reflex.
Біоритм психічної активності.	Psyche's activity biorhythm.
Взаємна індукція, іррадіація і концентрація нервових процесів.	Reciprocal induction, irradiation and concentration of nervous processes.
Виробляти рефлекс.	Elaborate a reflex.
Виробляти умовні реакції на щось.	Elaborate conditioned responses to <i>smth</i> .
Внутрішнє гальмування.	Internal [inner] inhibition.
Гальмівний/збуджувальний вплив.	Impeding/stimulating influence.
Гальмування за типом зворотного зв'язку.	Back-feed inhibition.
Гальмування мети/рефлексів.	Aim/reflexes inhibition.
Гомогенне гальмування.	Homogeneous inhibition.
Динамічний стереотип.	Dynamic stereotype.
Збудливість ділянок кори головного мозку.	Excitability of various parts of the cerebral cortex.
Концентрація збудження.	Concentration of excitation.
Концепція поетапного формування розумових дій.	Conception of stage-by-stage mental activity forming.
Фізіологічне підґрунтя асоціацій.	Physiological foundation of association.
Фізіологічне підґрунтя асоціацій.	Physiological foundation of association.
Фізіологічні основи сприймання.	Physiological basis of perception.
Розмовні моделі	
Нервова система є складною мережею нервових клітин, які переносять інформацію від головного і спинного мозку до різних частин тіла і навпаки.	The nervous system is a complex network of nervous cells that carry messages to and from the brain and spinal cord to various parts of the body.
Нервова система складається як з центральної нервової системи, так і з периферичної нервової системи. Центральну нервову систему утворюють головний і спинний мозок, а периферичну нервову систему утворюють соматична і вегетативна нервові системи.	The nervous system includes both the Central nervous system and Peripheral nervous system. The Central nervous system is made up of the brain and spinal cord and The Peripheral nervous system is made up of the Somatic and the Autonomic nervous systems.
Нейрон – це нервова клітина, що є основним будівельним блоком нервової системи. Нейрони багато в чому є схожими на інші клітини людського тіла, але між нейронами та іншими клітинами існує ключова відмінність. Нейрони призначені для передавання інформації в межах усього тіла.	A neuron is a nerve cell that is the basic building block of the nervous system. Neurons are similar to other cells in the human body in a number of ways, but there is one key difference between neurons and other cells. Neurons are specialized to transmit information throughout the body.
Ці нервові клітини є відповідальними за передавання інформації як у хімічній, так і в електричній формі.	These nerve cells are responsible for communicating information in both chemical and electrical forms.
Існує також кілька різних типів нейронів,	There are also several different types of neurons

відповідальних за різні задачі в організмі людини.	responsible for different tasks in the human body.
Сенсорні нейрони переносять інформацію від клітин сенсорних рецепторів через тіло до головного мозку.	Sensory neurons carry information from the sensory receptor cells throughout the body to the brain.
Моторні нейрони передають інформацію від головного мозку до м'язів тіла.	Motor neurons transmit information from the brain to the muscles of the body.
Розподільні нейрони є відповідальними за обмін інформацією між різним нейронами у тілі.	Interneurons are responsible for communicating information between different neurons in the body.
Пластичність психіки ґрунтується на пластичності нервової системи.	Psyche plasticity is based on nervous system plasticity. Концепція поетапного формування розумових дій. Conception of stage-by-stage mental activity forming.
Динамічний стереотип – це система послідовних умовних рефлексів. Яскравим прикладом динамічних стереотипів є різноманітні рухові навички.	The dynamic stereotype is the system of successive conditional reflexes. A manifold of move habits is the perfect example of the dynamic stereotypes.
Динамічний стереотип – це строго зафіксована система почерезних умовних і безумовних рефлексів. Він є фізіологічною основою багатьох явищ психічної діяльності людини, наприклад, навичок, звичок тощо.	Dynamic stereotype is a rigid fixed system of alternative unconditioned and conditioned reflexes. It is a physiological ground of many phenomena of human activity, for instance, skills, habits etc.
Виробляти динамічний стереотип.	Elaborate the dynamic stereotype.
Перебудова динамічного стереотипу особистості.	Reformation of a dynamical personality stereotype.
Психічні функції і процеси людини	
Відчуття неповноцінності/неспокою.	Inferiority/anxious feelings.
Ілюзорне/хибне відчуття.	Illusory/false sensation.
Відчуття дискомфорту/провини/реальності.	Sense of discomfort/guilt/reality.
Взаємовплив відчуттів.	Reciprocal action of sensations.
Відчуття – це подразнення сенсорного рецептора, що породжує нервові імпульси, які мозок інтерпретує як звук, зображення, запах, смак, біль тощо. Відчуття з'являються, коли сенсорні органи поглинають енергію фізичного стимулу з довкілля. Надалі сенсорні рецептори перетворюють цю енергію у нервові імпульси і надсилають їх у мозок.	Sensation is the stimulation of a sensory receptor which produces neural impulses that the brain interprets as a sound, visual image, odor, taste, pain, etc. Sensation occurs when sensory organs absorb energy from a physical stimulus in the environment. Sensory receptors then convert this energy into neural impulses and send them to the brain.
Життєве значення відчуттів полягає в тому, що вони завжди емоційно забарвлені.	Vital significance of sensations consists in permanent emotional coloration.
Загальна закономірність взаємодії відчуттів є такою: слабкі подразнювачі в одній системі аналізу підвищують чутливість іншої системи, сильні – знижують.	Common pattern of sensations interaction is the same: weak stimulus within one analyzer system increases another system sensivity, strong stimulus decreases it.

Сприймання	
Адекватне/збіднене/комплексне/первинне/хибне сприймання.	Literal/impoverished/ intersensory/initial/false perception.
Позачуттєве/чуттєвесприймання.	Extrasensory/sensory perception.
Постійність сприймання.	Perceptual constancy.
Обсяг сприймання.	Perceptual span.
Сенсомоторна стадія розвитку.	Sensorimotor stage of development.
Сенсорне сприймання.	Sensorial perception.
Перцептивний (який стосується сфери чуттєвого сприймання).	Perceptual.
Перцептивна сторона спілкування.	Perceptual aspect of communication.
Перцептивний розвиток.	Perceptive development.
Перцептивний тренінг (виховання рис, необхідних для стосунків з іншими людьми).	Perceptual training.
Перцептивні дії.	Perceptual actions.
Перцептивні здібності немовлят.	Infant perceptual abilities.
Поведінкові детермінанти перцепції.	Behavioural (амер. behavioral) determinants of perception.
Підсвідоме сприймання.	Subliminal perception.
Реорганізація сприймання.	Perceptual reorganization.
Безпосереднє/слабке сприймання.	Direct/weak apprehension.
Розмовні моделі	
Сприймання – це психічний процес систематизування, ідентифікування і інтерпретування інформації органів чуття для того, щоб уявити і зрозуміти оточуючий світ.	Perception is the mental process of organization, identification, and interpretation of sensory information in order to represent and understand the environment.
У процесі сприймання людина відображає предмети і явища в цілому, у сукупності всіх їхніх якостей і властивостей.	In the process of perception individual represents objects and phenomena as a whole, in the aggregate of all their qualities and properties.
Розрізняють сприймання за їхніми сенсорними особливостями (зорові, слухові, нюхові, дотикові, смакові, кінестетичні, больові тощо), за відношенням до психічного життя (інтелектуальні, емоційні, естетичні), за складністю сприймання (сприймання простору, руху, часу).	Perceptions are distinguished in accordance with their sensory peculiarities (visual, hearing, rhinal, touching, tasting, kinesthetic, painful, etc.), attitude to mental life (intellectual, emotional, aesthetic), perceptual complexity (perception of space, motion, time).
Пам'ять	
Слухова пам'ять.	Auditory memory.
Декларативна [вербальна] пам'ять.	Declarative memory.
Інтерференція пам'яті.	Interference of memory.
Консолідація пам'яті.	Memory consolidation.
Сенсорний реєстр короткочасної пам'яті.	Sensory register of short term memory.
Заміщення провалу пам'яті вимислом.	Substitution of pitchy memory by invention.
Стратегії, що базуються на механізмах	Memory strategies.

людської пам'яті.	
Гіпермнезія (здатність запам'ятовувати великі обсяги інформації).	Hypermnazia.
Закон первинності. (про краще запам'ятовування першого матеріалу в серії).	Law of primacy.
Серійне запам'ятовування.	Serial memorization.
Короткочасне запам'ятовування.	Short-term memory.
Крива/швидкість запам'ятовування.	Memory curve/rate.
Мимовільне запам'ятовування.	Involuntary memorizing.
Паралелограма розвитку запам'ятовування (за Ф.М.Леонт'євим).	Memorization development parallelogram.
Швидкість забування.	Rate of forgetting.
Навмисне забування.	Intentional forgetting.
Крива забування Еббінгауза.	Ebbinghaus curve.
Вибіркове забування.	Selective forgetting.
Розмовні моделі	
У психології пам'ять – це здатність мозку запам'ятовувати і зберігати всю інформацію, що її людина одержує протягом своєї життєдіяльності.	In psychology, memory is the capability of brain to memorize and retain all information which man obtains during his life activities.
Заучування напам'ять відіграє істотну роль у розумовому розвитку дитини.	Memorizing plays an essential role in the mental development of child.
Під час заучування активно працює весь мозок, тоді як при логічних іграх і складанні мозаїк - лише ліва половина.	During memorizing the all brain works actively, whereas during playing logic games and making up the puzzles only left part of brain does.
Учитель не може залишати без уваги той механізм розуму учня, який слугує для утримання в пам'яті засвоюваного матеріалу.	Teacher can't neglect the mechanism of the pupil's mind which serves the retention of the memory material.
Учитель не має права ставити своїм учням стосовно заучування такі задачі, які виходять за межі психічних можливостей дитини.	Teacher has no right to set his pupils tasks of learning which go beyond the psychical possibilities of the child.
Учитель має знати, які впливи роблять пам'ять більш сприйнятливою або час правильного згадування – більш тривалим.	Teacher must know what influences make the memory more receptive or the time of exact recollection longer.
Чи існують якісь закономірності запам'ятовування матеріалу?	Are there some regularities of material retention?
Так, їх досить багато. Серед них, наприклад, такі: повторення кілька разів поспіль заучуваного матеріалу є менш продуктивним для його запам'ятовування, ніж розподіл таких повторень у часі, наприклад, протягом кількох годин або днів. Також нове повторення сприяє кращому запам'ятовуванню того, що було	Yes, there are a lot of them. Among them there are, for example, such as: some times retention of material committed to memory in succession is less effective for its memorizing than these retentions distribution in time, for instance, during some hours or days.

вивчене раніше.	
Уява	
Активна/жива/пасивна уява.	Active/lively/passive imagination.
Людина без будь-якої уяви.	A man of no imagination.
Неясне уявлення.	A vague conception.
Нечітке/чітке уявлення.	Dull/clear apprehension.
Відтворювальна уява.	Reproductive imagination.
Уява — це психічний процес, який полягає у створенні нових образів шляхом обробки матеріалу сприймань і уявлень, одержаних у попередньому досвіді.	Imagination is the psychic process that consists in the creation of new patterns by means of perceptions and images material processing which were received from earlier experience.
Уява спрямована на пізнання образів бажаного можливого майбутнього або образів того, що відсутнє в досвіді людини, але що може бути створено нею за певними даними.	Imagination is directed to knowledge of desired possible future images or images of the absent in the human experience that however can be created according to certain data.
Специфіка уяви як пізнавального процесу полягає в тому, що вона слугує основою створення нових предметів, які задовольняють ті чи інші потреби людини.	Imagination specificity as a cognitive process consists in providing background for creation of new objects that satisfy some or others human needs.
Мислення	
Процес мислення.	Thought process.
Абстрактне/конкретне мислення.	Abstract/concrete thinking.
Діалектичне мислення.	Dialectical mode of thinking.
Наочно-дійове/наочно-образне мислення.	Visual-active/visual-image thinking.
Стиль мислення.	Direction in thinking.
Широта мислення.	Bread of thinking.
Дедуктивне/індуктивне мислення.	Beductive/inductive reasoning.
Тести на логічне мислення.	Reasoning tests.
Негнучке/обмежене/оперативне/швидке мислення.	Rigid/arrow /operative/quick thinking.
Розвиток мислення в процесі учіння.	Development of the thinking in the process of learning.
Розмовні моделі	
Мислення — це психічний процес відображення об'єктивної реальності. Воно посідає головне місце в системі пізнавальних процесів і є вищим ступенем людською пізнання.	Thinking is the psychic process of objective reality reflection. It is uppermost in the system of cognitive processes and is the climax of human knowledge.
Пізнавальна діяльність починається з відчуттів та сприймань, а потім може перейти в мислення.	Cognitive activity begins from sensations and perceptions and then can pass to thinking.
Відчуття → сприймання → уявлення → думка — це діалектичний шлях пізнання.	Sensation → perception → imagination → thought is the dialectical path of knowledge.
Воля	
Вольові якості особистості.	Strong-willed personal qualities.
Воля — це свідоме саморегулювання людиною своєї поведінки і діяльності, що	Will is understanding self-regulation by the person his own behavior and doings that manifests itself in

виявляється у вмінні долати внутрішні та зовнішні труднощі під час здійснення цілеспрямованих дій та вчинків.	skills of inner and outer difficulties overcoming during purposeful operations and actions.
Головна функція волі полягає у свідомій регуляції активності в утруднених умовах життєдіяльності.	The main function of will consists in understanding regulation of activity in hampered conditions of life's work.
Вольова звичка є стійким способом саморегулювання діяльності.	Will habit is a strong kind of self-regulation.
Сильна воля притаманна особистостям з високими ідеалами, різнобічними інтересами.	Strong will is intrinsic to the personalities who have high ideals, all-round interests.
Сучасні психологи вважають, що слабкість волі породжується однією чи кількома з таких причин: брак підхожих цілей; брак підхожих ідеалів і стандартів; нерішучість, спричинена перемиканням уваги з однієї думки чи дії до іншої; нездатність зробити вибір з альтернативних способів дії; нездатність наполягати на прийнятому рішенні; нездатність позбуватися певних звичок; нездатність чинити опір певним бажанням, схильностям, потягам.	Modern psychologists suggest that the weakness of will may be due to one or more of the following: a lack of suitable goals; a lack of suitable ideals and standards; indecision brought about by one's attention shifting from one opinion or course of action to another; the inability to choose between alternative courses of action; the inability to stay with a decision one it is made; the inability to break habits; the inability to resist desires, impulses, and urges.
Сучасні психологи часто віддають перевагу використанню терміну "вольовий акт" замість "воля". Вольовий акт є когнітивним процесом, під час якого індивід приймає рішення і дотримується конкретного плану дій.	Modern psychologists often use the word volition in preference to "Will". Volition is the cognitive process by which an individual decides on and commits to a particular course of action.
Увага	
Активна/мимовільна/напружена/послаблена/постійна/розсіяна увага.	Active/involuntary [primary]/breathless/diminished/continuative /distracted attention.
Багато/мало уваги.	Much/little attention.
Відвернення/переключення уваги.	Distraction/switching of <i>smb's</i> attention.
Вузький обсяг уваги.	Narrow attention.
Коливання/напруженість уваги.	Fluctuation [oscillation]/strain of attention.
Фізіологічні механізми уваги.	Physiological mechanisms of attention.
Рівень уваги.	Level of attention.
Послабити увагу.	Diminish <i>one's</i> attention.
Об'єм [обсяг] уваги.	Scope of attention.
Концентрація [мобілізація] уваги.	Concentration of attention.
Нестійкість уваги.	Short span of attention.
Розмовні моделі	
За характером походження і засобам здійснення розрізняють три основних види уваги: довільна; мимовільна; післядовільна.	According to the character of origin and means of implementation three basic kinds of attention are distinguished: voluntary, involuntary, post-voluntary.
Мимовільна увага виникає і підтримується	Involuntary attention origins and keeps up

незалежно від свідомих намірів людини і без вольових зусиль з її сторони.	regardless of human voluntary intentions and without his conation.
Довільна увага – свідомо регульоване зосередження, зв'язане з свідомо поставленою метою, з вольовим зусиллям.	Voluntary attention is the consciously regulated concentration connected with the goal set consciously, with conation.
Про післядовільну увагу слід говорити тоді, коли для особистості цікавими і значними стають зміст і сам процес діяльності, а не лише її результат, як при довільній увазі. У цьому випадку діяльність так захоплює людину, що їй не потрібні помітні вольові зусилля для підтримання уваги.	It should be spoken of post-voluntary attention then the content and activity process itself become interesting and significant for personality rather than the result as in the case of voluntary attention.
Тривалість концентрації уваги – це проміжок часу, протягом якого людина здатна зосереджуватися на конкретній дії чи об'єкті.	Attention span is the length of time for which a person is able to concentrate on a particular activity or subject.
Цікаві речі найлегше пробуджують і утримують нашу увагу; увага є необхідною для роботи учня; тому ми повинні усіма засобами надавати перевагу цікавим речам.	The interesting things most easily awake and hold our attention; attention is necessary for the pupil's work; therefore we ought by all means to prefer the interesting thing.
Молодь має низький поріг нудьгування і нестійку увагу.	The youths have low boredom thresholds and short attention spans.
Мотивація	
Емоційна/когнітивна/особистісна настанова.	Emotional/cognitive/ personal attitude.
Ситуаційна/стимульна/цільова настанова.	Situatio/stimulus/goal set.
Гнучкість (психологічної) настанови.	Attitudinal flexibility.
Набір настанов.	Set of attitudes.
Негативна психологічна настанова.	Negative mental attitude.
Виявлення колективних групових настанов.	Attitude survey.
Настанова на стимул.	Stimulus attitude.
Специфіка спонуки.	Drive specificity.
Первинна/вторинна вмотивованість.	Primary/secondary motivation.
Недостатня вмотивованість.	Insufficient justification.
Мотиваційна регуляція.	Motive regulation.
Модифікація мотивації.	Modification of motivation.
Мотиватор збереження.	Conservation motivator.
Неусвідомлена/усвідомлена мотивація.	Unconscious/realized motivation.
Модель мотивації “потреба-спонука-стимул”.	“Need-incentive-drive” pattern.
Розмовні моделі	
Мотивація є провідним чинником, що регулює активність, поведінку, діяльність особистості.	Motivation is a key factor which regulates activity, behavior and work of personality.

Будь-яка педагогічна взаємодія виховача з учнем стає ефективною лише з урахуванням особливостей його мотивації.	Every pedagogical interaction between teacher and pupil becomes efficient only by taking into account his motivation peculiarities.
Під настановою розуміється готовність реагувати певним чином в однотипній ситуації.	Attitude should be understood as availability to react in some way in the situation of the same type.
Тип настанови педагога (позитивний чи негативний) визначає ефективність педагогічного впливу.	The type of teacher's attitude (positive or negative) determines pedagogic effectiveness.
Консервативність і ригідність настанов підсилюється з віком.	Conservativeness and rigidity of attitudes gain strength with ageing.
Методи стимулювання – заохочення, змагання, покарання.	Methods of stimulation – encouragement, competition, punishment; прийомы стимулювання techniques of stimulation.
Емоції	
Психічні процеси, в яких людина реагує на дію внутрішніх і зовнішніх подразників називаються емоціями.	The psychic processes where a person reacts to inner and outer stimuli are called emotions.
Базальні емоції.	Basal emotions.
Емоційний баланс/вибух/вплив.	Emotional balance/outburst/impact.
Емоційна блокада.	Emotional blocking.
Вербалізація емоцій.	Verbalization of emotions.
Емоційно неврівноважена дитина.	Emotionally instable child.
Емоційна/психологічна орієнтація.	Emotional/psychological orientation.
Емоційна/психологічна самоадаптація.	Emotional/psychological self-adaptation.
Емоційна/удавана байдужість.	Emotional/feigned indifference.
Емоційне пристосування.	Emotional/interpersonal adjustment.
Емоційна рівноваженість.	Emotional balance.
Емоційна завершеність педагогічної дії.	Emotional closing of an educational action.
Емоційна стабільність.	Emotional balance [steadiness].
Емоційне відторгнення.	Emotional denial [refusal].
Агресивна/захисна емоція.	Aggressive/defensive emotion.
Набуті/природжені емоції.	Acquired/innate emotions.
Емоційна активація.	Emotional arousal.
Емоційно-психологічний принцип.	Affective principle.
Емоційна індіферентність.	Emotional indifference.
Когнітивні теорії емоцій.	Cognitive theories of emotions.
Емоційний розрив.	Emotional divorce.
Розмовні моделі	
Емоції мають яскраво виражене суб'єктивне забарвлення і охоплюють усі види відчуттів і переживань.	Emotions have evidently outlined subjective coloring and seize all types of feelings and experiences.
Якщо невдача стосується очікувань інших (осіб), то почуття сорому є соціальною емоцією, що містить у собі самосвідомість.	The failure is relative to other's expectations, thus shame is a social emotion that involves self-consciousness.
Емоційна безпека є нормальним, адекватним і правильним сприйняттям дитиною самого себе, оточення і свого	Emotional security is a normal, adequate and right child perception of itself, environment and its place in the world.

місця у світі.	
Межа між емоціями і розумом уявляється доволі чіткою.	The line between emotion and reason seems rather sharp.
Наприкінці дня діти стомляться від такого емоційного збудження.	By day's end children will be overdosed on such excitement.
Емоційне спілкування розуміється як процес взаємного впливу емоцій партнерів по спілкуванню.	Emotional communication is conceptualized as a process of mutual influence between the emotions of communication partners.
Ідея абреакції пов'язана з концепцією катарсису. Це емоційне очищення чи послаблення духовної напруги, яке часто трапляється після, наприклад, перегляду фільму чи прочитаної книги.	The idea of abreaction is bound up in the concept of catharsis. This is an emotional cleansing or purging of the spirit that often happens second hand through experiences like watching a film or reading a book.
Апатія – це стан байдужості або відсутності емоцій.	Apathy is a state of indifference, or lack of emotions.
Апатична дитина.	Apathetic child.
Вивести когось зі стану апатії.	Startle <i>smb</i> out of his apathy.
Повна апатія стосовно чогось.	Complete apathy towards <i>smth</i> .
Настрій	
Коливання настрою.	Fluctuation of mood.
Відчуття беззахисності є психологічним комплексом – джерелом психологічної напруги і неспокою.	Feeling of defencelessness is a psychological complex, a source of psychological tension and anxiety.
Амбівалентність – це невизначеність або коливання, особливо спричинені неможливістю здійснити вибір чи одночасним бажанням висловити чи зробити дві протилежні речі.	Ambivalence is an uncertainty or fluctuation, especially when caused by inability to make a choice or by a simultaneous desire to say or do two opposite things.
Психологічна розрядка.	Psychological safety valve.
Морально-психологічний стан.	Moral and psychological condition.
Совість – це психологічний механізм, що визначає сутність особистості.	Conscience is the psychological mechanism that specifies the essence of personality.
Порушення психіки	
Вивчення відхилень у психічному та особистісному розвитку.	Study of deviations in mental and personal development.
Хронічна депресія.	Chronic depression.
Обсесивно-компульсивний розлад.	Obsessive-compulsive disorder (OCD).
Обсесії – це небажані і тривожні думки, уявні образи чи потяги, що раптово виникають у свідомості і спричиняють сильний неспокій чи напругу.	Obsessions are unwanted and disturbing thoughts, images, or impulses that suddenly pop into the mind and cause a great deal of anxiety or distress.
Компульсії – це нав'язливі вчинки (наприклад, умивання, перевіряння, наведення ладу) чи ментальні дії (наприклад, моління, рахування, повторення фраз), які виконуються для того, щоб зменшити неспокій, спричинений обсесіями.	Compulsions are deliberate behaviours (e.g. washing, checking, ordering) or mental acts (e.g. praying, counting, repeating phrases) that are carried out to reduce the anxiety caused by the obsessions.

Дезорієнтація у власній особистості.	Disorientation in own personality.
Пізнавально-чуттєві аберації.	Cognitive-perceptual aberrations.
Абулія (нездатність приймати вольове рішення) є відомою клініцистам з 1838 року.	Abulia (an inability to take decisions) has been known to clinicians since 1838.
Експресивний/імпресивний аграматизм (порушення мовлення).	Expressive/impressive agrammatism.
Уроджена аграфія (відсутність чи втрата здатності писати).	Congenital agraphia.
Психічна алалія (відсутність чи недорозвиненість мовлення).	Relative alalia.
Неповна [часткова]/уроджена/чиста алексія (нездатність оволодіння процесом читання).	Incomplete/congenital/pure alexia.
Акалькулія (втрата здатності рахувати).	Acalculia.
Акатизія (нездатність і повне небажання сидіти спокійно).	Acathisia.
Паралогія (розлад мислення).	Paralogy.
Тематична паралогія (беззмістовні відповіді на розуміння простих питань).	Thematic paralogy.
Візуальна/семантична/слухова/соціальна агнозія.	Visual/ideational/auditory/social agnosia.
Акразія (відсутність самоконтролю, нестриманість).	Acrasy; lack of self-control.
Акустичний розлад.	Acoustic disturbance.
Афект без видимої причини.	Floating affect.
Зорова/інфантильна/ретроградна/тимчасова амнезія.	Visual/infantile/retrograde [retroactive]/temporary amnesia.
Небезпека для психіки.	Mental hazard.
Когнітивна невпевненість.	Cognitive uncertainty.
Активний/пасивний негативізм.	Active/passive negativism.
Емоційна незрілість.	Emotional immaturity.
Відчуття власної неповноцінності.	Sense of one's own insufficiency.
Психічна астенія.	Mental asthenia.
Психічна атаксія.	Mental ataxy.
Депресія відчуження.	Depression of estrangement.
Відчуття неповноцінності/неспокою.	Inferiority/anxious feelings.
Аутизм (яскраво виражений дефіцит соціальної взаємодії).	Aytism.
Дитячий аутизм.	Childhood autism.
Афект неадекватності.	Nonadequacy affect.
Нав'язливе бажання.	Annoying desire.
Безвілля спричинило більше невдач, ніж брак інтелекту.	Lack of will power has caused more failure than lack of intelligence.
Бездіяльність має різні причини: брак сили волі, лінощі, тощо.	Passivity has various causes: lack of willpower, laziness, etc.
Дитяча брехня.	Child's lie.

Вивчення відхилень у психічному та особистісному розвитку.	Study of deviations in mental and personal development.
Відчуття неповноцінності/неспокою.	Inferiority/anxious feelings.
Психічна деградація.	Psychic degradation.
Втеча у хворобу.	Flight into disease.
Дезорієнтація у власній особистості.	Disorientation in own personality.
Репродуктивна інтерференція (зменшення здатності відтворення раніше вивченого матеріалу).	Reproductive interference.
Дисгармонізація стосунків між суб'єктами педагогічної взаємодії спричиняє збільшення нервових розладів учнів в процесі навчання на тлі помітного погіршення стану здоров'я дітей.	Disharmonization of relations between the subjects of pedagogical interaction produces increase of pupil's nervous disorders in the educational process against a background of observable decline in children's health.
Запобігання дидактогенії.	Prevention of didactogeny.
Дитячі неврози.	Children's neuroses.
Підвищена дратливість.	Increased irritability.
Емоційний бар'єр/розлад.	Emotional barrier/disorder [disturbance].
Затримка розвитку мовлення.	Speech delay.
Анаклізія (надмірна емоційна залежність індивіда від інших людей).	Anaclisia.
Затримка розумового [психічного] розвитку.	Mental retardation.
Клініка дитячої психокорекції.	Child guidance clinic.
Контамінація (помилкове відтворення слів).	Contamination.
Мовленнева контамінація.	Contamination of speech.
Легастенія (утруднене оволодіння вмінням читати і писати при нормальному розвитку 7behavior76).	Legasthenia.
Асоціативне гальмування – це затримка формування нових асоціацій внаслідок негативного впливу раніше утворених зв'язків. Спостерігається під час перебудови якоїсь навички чи оволодінні новою.	Associative interference is the delay of new associations formation because of formerly created connections negative influence. It is observed in the process of reformation some habit or mastering new one.
Вивчена/когнітивна безпорадність.	Trained/cognitive helplessness.
Психічна травма.	Shock.
Проблеми, пов'язані з низьким рівнем упевненості і безцільністю.	The problem associated with low self confidence and purposeless.
Бенефектанс (намагання інтерпретувати події так, щоб підсилити свою роль у позитивних подіях і применшити у негативних).	Beneffectance.
Несоціалізований розлад поведінки.	Unsocialized conduct disorder.
Розлад емоційної сфери.	Emotional disturbance.
Порушення, що характеризується дефіцитом уваги та гіперактивністю.	Attention-deficit hyperactivity disorder.

Це може спричинити психічний розлад у подальшому житті.	This may cause psychological distress in later life.
Стрес	
Велика кількість досліджень свідчить, що неперервний стрес веде до зростання рівня хворобливості і захворюваності, зменшує тривалість життя. Якщо студенти зможуть навчитися ефективно справлятися зі стресом під час навчання у виші, і зможуть використати ці навички у дорослому житті, це може спричинити ланцюгову реакцію на все подальше життя.	There is a great deal of research showing that unremitting stress leads to increased levels of illness and infection, cuts years off of people's lives. If students can learn to deal with stress effectively in high school, and can carry those skills into adulthood, it can have ripple effects throughout their entire lives.
Наслідки стресу.	Stress consequences.
Нервово-психічний стрес.	Mental stress.
Стрес від допущеної помилки.	Failure stress.
Стрес є однією з основних проблем, що сприяла зростанню проблем психічного здоров'я.	Stress is the one of the main problems that have contributed to the growing mental health problems.
Здатність розпізнавати загальні симптоми стресу може надати вам можливість керувати ними.	Being able to recognize common stress symptoms can give you a jump on managing them
Знімати стрес.	De-stress.
Умови, що спричиняють стрес.	Stress conditions.
Емоційне вигорання	
Синдром емоційного вигорання (СЕВ) – це реакція організму, що виникає внаслідок тривалої дії професійних стресів середньої інтенсивності.	Emotional burnout syndrome is the organism response that follows by long action of moderate intensity vocational stresses.
У чому полягає схожість і відмінність між синдромом вигорання і депресією?	What is the similarity and difference between burnout and depression?
Деякі симптоми, властиві вигоранню, також є притаманними і депресії. Такими є: сильне виснаження, пригнічений стан, схуднення.	Certain symptoms ascribed to burnout also occur in depression.
Позаяк ці симптоми є схожими, декому ставлять діагноз вигорання, хоча насправді вони перебувають у стані депресії. Тому треба уважно ставитися до (само)діагностування, щоб не вживати неправильних заходів. Наприклад, було б помилкою рекомендувати людині у стані депресії подовжити канікули або час відпочинку. Це може допомогти відновитися виснаженій роботою людині, але створити проблеми для людини у стані депресії, якій потрібні зовсім інші види підтримки, такі як психотерапія чи вживання ліків.	These include extreme exhaustion, feeling low, and reduced performance. Because the symptoms are similar, some people may be diagnosed with burnout although they really have depression. So people should be careful with (self)diagnosis because it might lead to taking the wrong measures. It would be a mistake, for example, to recommend someone with depression to take a longer vacation or time off work. This can help people who are only exhausted from work recover, but it might cause more problems for people with depression because they need very different types of support such as psychotherapy or drug treatment.

<p>Але деякі характеристики вигорання дуже відрізняються від притаманних депресії. Це стосується чуття розчарування, особливо стосовно роботи. При депресії негативні думки і відчуття виникають не лише щодо роботи, але й щодо всіх царин життя. Іншими типовими симптомами депресії є брак самооцінки, безпомічність, суїцидні тенденції. Вони не є типовими для синдрому вигорання. Таким чином, не кожний випадок вигорання виникає внаслідок депресії. Але симптоми вигорання можуть збільшити ризик переходу у депресивний стан.</p>	<p>Some characteristics of burnout are very different from those of depression, though. These include alienation, especially from work. In depression, negative thoughts and feelings are not only about work, but about all areas of life. Other typical symptoms of depression are lack of self-esteem, hopelessness, and suicidal tendencies. These are not regarded as typical symptoms of burnout. So not every case of burnout will have depression at its root. But burnout symptoms may increase the risk of someone getting depression.</p>
Класифікація психологічних дисциплін	
<p>Сучасна психологія є множиною психологічних дисциплін.</p>	<p>Modern psychology is a wide range of psychological disciplines.</p>
<p>Чим ви пояснюєте суть цього різноманіття?</p>	<p>How do you account for the essence of the variety?</p>
<p>Суть цього різноманіття можна пояснити: 1) особливостями вивчення психіки у конкретній діяльності (педагогічна, медична психологія, психологія праці, спорту тощо); 2) особливостями вивчення процесів розвитку психіки (вікова, спеціальна, порівняльна психологія); 3) особливостями вивчення стосунків між особистістю і суспільством (соціальна психологія, психологія особистості).</p>	<p>The essence of the variety is due to: 1) peculiarities of psyche studying in the course of concrete activity (pedagogical, medical psychology, the psychology of labor, sports psychology); 2) peculiarities of psyche development process studying (developmental, handicapped, comparative psychology); 3) peculiarities of studying personality-society relations (social, personality psychology).</p>
<p>Асоціаціонізм [асоціативна психологія] є теорією, що вважає складні психологічні явища побудованими з комбінацій простих чуттєвих і поведінкових елементів.</p>	<p>Associationism [association psychology] is the theory that explains complex psychological phenomena as built up from combinations of simple sensory and behavioral elements.</p>
<p>Біопсихологія є наукою про зв'язки між організмом [тілом] людини і її психологією.</p>	<p>Biopsychology is the science about the links between the human body and human psychology.</p>
<p>Виправна психологія вивчає психологічні основи ресоціалізації. Ресоціалізація є процесом перетворення особистості, у якому люди відчують потребу вивчити нові ролі, водночас забуваючи певні аспекти старих ролей.</p>	<p>Corrective psychology studies psychological principles of resocialization. Resocialization is a process of identity transformation in which people are called upon to learn new roles, while unlearning some aspects of their old ones.</p>
<p>У гештальт-психології вважається, що психологічні, фізіологічні і поведінкові явища не є результатом простого об'єднання перцептивних елементів, таких як відчуття чи реагування.</p>	<p>Gestalt psychology holds that psychological, physiological, and behavioral phenomena are not derivable from a simple summation of perceptual elements such as sensation or response.</p>
<p>Вислів "Ціле є більшим за суму його частин" часто використовується для</p>	<p>The phrase "The whole is greater than the sum of the parts" is often used when explaining basic</p>

пояснення базових принципів гештальт-психології.	principles of Gestalt psychology.
Глибинна психологія досліджує зв'язки між свідомим і несвідомим у мисленні і поведінці людей.	Depth psychology explores the relationship between the conscious and the unconscious in thinking and behavior of humans.
Диференціальна психологія є гілкою психології, що має справу з індивідуальними чи груповими відмінностями у поведінці.	Differential psychology is a branch of psychology that deals with individual and group differences in behaviour.
Емпірична психологія базується на досвіді і протиставляється раціональній психології, що базується на умогляді.	Empirical psychology is founded on experience and opposes to rational psychology which is based on speculations.
Індустріальна [промислова]/організаційна психологія вивчає поведінку людини у виробничому середовищі.	Industrial/Organizational (I/O) psychology studies human behavior in work settings.
Одні фахівці з промислової/організаційної психології здійснюють розвідки з кращого розуміння поведінки на роботі, інші практикують допомогу у відборі співробітників, навчають їх, допомагають організаціям здійснювати інноваційну діяльність.	Some I/O psychologists conduct research to better understand behavior at work, others are practitioners who help select employees, train them, assist organizations to innovate.
Інтроспективна психологія має багато різних назв, включаючи таку як "загальна психологія". На практиці вона робить висновки про емоційний стан людини, запрошуючи її до "інтроспекції", що приблизно означає самоспостереження для розуміння власних думок і відчуттів.	Introspective psychology is known by a lot of different names, including "general psychology". In practice it involves drawing conclusions about a person's emotional state by asking them to be "introspective" which roughly means self-observation to communicate one's thoughts and feelings.
Описова психологія досліджує індивідуальне і з допомогою розуміння і тлумачення дає можливість визначити прояв індивідуального.	Descriptive psychology investigates the individual and gives opportunity to define the manifestation of the individual with the help of understanding and interpretation.
Персоналістична психологія ставить у центр уваги цілісність особистості як структурне утворення, яке складається з частинних цілісних підструктур – органів, функцій, відношень, налаштованості на певні цілі, певні досягнення, властивостей і переживань. Ці підструктури перебувають у спільному співпорядкуванні.	Personalistic psychology focuses on integrity of personality as a structural formation which consists of partial integral substructures – organs, functions, relations, orientation to certain purposes, certain achievements, properties and emotional experience. These substructures are in common co-subordination.
Порівняльна психологія вивчає спільність і відмінність у походженні і розвитку психіки тварин і людини.	Comparative psychology studies community and difference in origin and development of psyche between animals and humans.
Головна концепція психології натовпу полягає в тому, що процеси мислення і моделі поведінки окремої особи часто відрізняються від процесів і моделей	The basic concept of mob psychology is that the thought processes and behavior patterns of the individual often vary from those of a larger group, although these same individuals often adapt to the

групи осіб, хоча ця окрема особа пристосовується до очікувань оточуючого середовища і змінює індивідуальні риси для того, щоб ідентифікуватися з натовпом.	expectations of the surrounding culture and modify individual traits in order to identify with the crowd.
Психологія особистості вивчає особистість. До сфери її уваги входять: створення чіткого уявлення про особистість та її індивідуальні відмінності; дослідження індивідуальних відмінностей, тобто, як люди відрізняються одна від іншої; дослідження людської природи, тобто, у чому є схожою поведінка всіх людей.	Personality psychology studies personality and individual differences. Its areas of focus include: constructing a coherent picture of a person and his or her major psychological processes; Investigating individual differences, that is, how people can differ from one another; investigating human nature, that is, how all people's behaviour is similar.
Психологія релігії.	Psychology of religion.
Психологія творчості.	Psychology of creation.
Споживацька психологія.	Consumer's psychology.
Структурна психологія.	Structural psychology.
Трансперсональна психологія.	Transpersonal psychology.
Трансактний аналіз, розвинутий Еріком Берном, є широко відомою складовою сучасної психології.	Transactional analysis was developed by Eric Berne and is a widely recognized form of modern psychology.
На яке підґрунтя спирається трансактний аналіз і де він застосовується?	On what ground is transactional analysis based, and where is it used?
Трансактний аналіз використовує теорію его-станів "батько (мати) – дорослий – дитина" і застосовується у багатьох галузях, включаючи медичну, терапевтичну, комунікаційну, організаційну, управління бізнесом.	Transactional analysis utilizes the 'parent adult child' ego-state theory and is applied throughout many fields, including medical, therapeutic, communications, organizational, business management.
Трансактний аналіз широко використовується на освітній арені і є тією посудиною, у якій освітні принципи і освітня філософія трансформується у щоденне життя студентів. Ця система навчає як студентів, так і викладачів, яким чином зв'язок між поведінкою, вихованням і знанням впливає на всю соціальну структуру. Цей тип коригування можна застосувати до дітей і дорослих будь-якого віку залежно від соціальних обставин. Головною метою трансактного аналізу є збільшити можливості людини досягти гарного психологічного самопочуття.	Transactional analysis is used widely in the educational arena and provides a vessel through which educational principles and philosophy can be transformed into the daily lives of students. This system teaches both students and teachers how the relationship between behavior, education and knowledge can affect the entire social construct. This type of therapy can be administered to children and adults of all ages, regardless of their social circumstances. The primary focus of transactional analysis is to empower people with the ability to achieve psychological well-being.
Практична психологія	
Поведінкова і феноменологічна парадигми є двома полюсами, двома протилежними парадигмами практичної	Two poles, two opposing paradigms in practical psychology is the behavioural and phenomenological paradigm.

психології.	
У поведінковій парадигмі важливими є поведінка і об'єктивні зовнішні чинники, все інше є суб'єктивним. Внутрішній, емоційний стан є важливим лише у тій мірі, в якій він є пов'язаним з поведінкою.	In the behavioural paradigm the behaviour and objective external factors are important, all the rest is subjective. The internal, emotional state is important only in the degree of how much it is connected with the behaviour.
Феноменологічна парадигма у центр уваги ставить внутрішнє життя: бачення, стан, емоції, досвід. Тут важливим є саме внутрішнє, що належить душі, а зовнішнє є важливим у тій мірі, в якій пов'язано з внутрішнім.	The phenomenological paradigm puts vision, state, emotions, experience in the centre of attention. It is important internally what is there in the soul, and all external things are only important in the degree of how much they're connected with the internal.
Синтон-підхід, який було розроблено для проведення психологічної тренінгової практики у сфері підготовки персоналу, з точки зору історії є абсолютно новим явищем сучасної практичної психології.	The Syntone-approach has developed during the practice of holding psychological personal trainings, from the point of view of history – an absolutely young phenomenon in modern practical psychology.
Синтон-підхід базується як на власних наукових розробках, так і розробках необіхевіоризму, когнітивної психології, сучасного психоаналізу і гуманістичної психології.	The Syntone-approach is based both upon it's own scientific outlines, and upon outlines of neobiheaviorism, cognitive psychology, modern psychoanalysis and humanistic psychology.
Синтон-підхід досліджує найвищі рівні особистісного розвитку і психічного здоров'я, а самоактуалізація особистості є однією з цінностей Синтон-підходу.	The Syntone-approach investigates top levels of personal development and mental health, and self-actualization of personality is one of the Syntone-approach values.
Гуманістична психологія – це напрям у психології, у якому основними предметами аналізу є: вищі цінності, самоактуалізація особистості, творчість, любов, свобода, відповідальність, автономія, психічне здоров'я, міжособистісне спілкування.	Humanistic psychology is the area of psychology which basic subjects of analysis are: highest values, self-actualization of personality, creative work, love, freedom, responsibility, autonomy, mental health, interpersonal communication.
Гуманістична психологія являє собою не стільки науковий напрям, скільки загальнокультурне явище.	Humanistic psychology is the general cultural phenomenon rather than scientific direction.
Гуманістична психологія сфокусована на потенціалі кожної індивідуальності і наголошує на важливості його зростання і само актуалізації особистості. Основним твердженням гуманістичної психології є те, що люди від народження є добрими, а ментальні і соціальні проблеми є результатом відхилень від цієї природної властивості.	Humanistic psychology is focused on each individual's potential and stressed the importance of growth and self-actualization. The fundamental belief of humanistic psychology is that people are innately good and that mental and social problems result from deviations from this natural tendency.
Проактивність як уявлення про природу психіки людини є властивим у першу чергу для гуманістичної психології і Синтон-підходу.	Proactivity as an notion about human psychic nature is natural to humanistic psychology and Syntone-approach in the first instance.

Проактивна поведінка.	Proactive behavior.
Проактивність припускає діяння на випередження майбутньої ситуації скоріше, ніж лише реагування на неї.	Proactivity involves acting in advance of a future situation, rather than just reacting.
Психологія освіти	
Для того, щоб зрозуміти характерні риси (психології) осіб, що навчаються, притаманні дитячому, підлітковому, дорослому, похилому віку, педагогічна психологія розвиває і застосовує теорії розвитку людини.	To understand the characteristics of learners in childhood, adolescence, adulthood, and old age, educational psychology develops and applies theories of human development.
Які теорії розвитку людини є найпоширенішими у світі?	What theories of human development are the most widespread in the world?
Це теорія еволюції Ч. Дарвіна, психоаналітична теорія З. Фрейда, теорія психосоціального розвитку Е. Еріксона, теорія пізнавального розвитку Ж. Піаже, біхевіоризм та інші.	These are: Darwin's Theory of Evolution, Freud's Psychoanalytic Theory, Erikson's Theory of Psychosocial Development, Piaget's Cognitive Developmental Theory, behaviorism, and others.
Чарльз Дарвін вважав, що малі, ненавчені діти мають багато спільних рис зі своїми попередниками, які не є людьми, і що спостереження за розвитком дитини може сприяти зрозуміти суть історії еволюції людського роду.	Charles Darwin (1809-1882) believed that young, untrained infants share many characteristics with their nonhuman ancestors and that observing child development might provide insights into the evolutionary history of the human species.
Ерік Еріксон (1902-1994) переглянув теорію Фрейда, зробивши більший наголос на соціальний вплив. За Еріксоном, оточення, у якому живе дитина, є визначальним чинником її зростання, пристосованості, джерелом самосвідомості та ідентичності.	Erik Erikson (1902-1994) revised Freud's theory by placing more emphasis on social influences. According to Erikson, the environment in which a child lives is crucial to providing growth, adjustment, a source of self-awareness and identity.
Жан Піаже (1896-1980) розглядав розвиток інтелекту як процес, що допомагає організму адаптуватися до того, що його оточує, і запропонував розглядати чотири основних періоди розумового розвитку.	Jean Piaget (1896-1980) viewed intelligence as a process that helps an organism adapt to its environment and proposed four major periods of cognitive development.
Основоположник біхевіоризму Джон Ватсон (1878-1958) вважав, що висновки про розвиток і діяльність людини повинні ґрунтуватися на вивченні зовнішньої поведінки, а не на припущеннях про позасвідомі мотиви чи пізнавальні процеси, що лишаються недоступними для спостереження.	John B. Watson (1878-1958) believed that conclusions about human development and functioning should be based on observations of overt behavior rather than on speculations about unconscious motives or cognitive processes that remain unobservable.
Психологічні складові педагогічного процесу	
Психофізіологічні і психологічні передумови педагогічних здібностей.	Psychophysiological and psychological prerequisites of pedagogical abilities.
З точки зору психології освіти, задача освіти є набагато ширшою за просте	From viewpoint of educational psychology, an educational goal is much wider of simple descent

передавання культурної спадщини від покоління до покоління.	the cultural heritage from generation to generation.
Деякі актуальні проблеми психології педагогічної діяльності: проблема творчого потенціалу педагога; проблема можливостей подолання педагогічних стереотипів; проблема професіоналізму; проблема психологічної підготовленості.	Some actual problems in psychology of pedagogical activities are: the problem of teacher's creative potential; the problem of overcoming difficulties in pedagogical stereotypes; the problem of professionalism; the problem of psychological preparedness.
Симбіоз педагогіки та загальної психології спричинив виникнення педагогічної психології.	Pedagogics-general psychology symbiosis has caused beginnings of pedagogical psychology.
Викладач повинен знати і враховувати психологічні передумови активного засвоєння знань студентами.	Lecturer have to know and take into account psychological prerequisites of active mastering knowledge by students.
Процес засвоєння залежить від власної активності тих, хто навчається.	The mastering process depends on personal activity of those who is learning.
Імпліцитне наочіння/переучування.	Implicit learning/relearning.
Психологічна стратегія взаємовідносин у навчально-виховному процесі.	Psychological strategy of relationship in teaching and educational process.
Психолого-педагогічний такт.	Psychoeducational tact.
Виконання домашніх завдань сприяє не тільки процесу навчання, але й розвитку навичок, необхідних у житті, таких як організованість, здатність до розв'язання проблем, увага, пам'ять, постановка задач, дисциплінованість і наполегливість.	Homework performance fosters not only education process but also development of necessary in life habits such as orderliness, problem solving ability, attention, memory, formulation of the problems, discipline and persistence.
Психолого-педагогічний експеримент.	Psychologic-pedagogical experiment.
Репродуктивний рівень пізнавальної діяльності.	Reproductive level of cognitive activity.
Психологічні особливості лекції	
Лекція є найважчим видом інтелектуальної праці. Вона демонструє наукове і творче мислення, ерудицію, культуру, вміння викладача керувати собою і аудиторією.	A lecture is the most difficult kind of intellectual labour. It demonstrates scientific and creative thinking, erudition, culture, skills of teacher to control himself and audience.
З психологічного боку лекція характеризується цілями, мотивами, способами, функціонуванням пізнавальних процесів, напруженням сил тощо.	On the psychological side a lecture is defined by purposes, motives, methods, functioning of cognitive processes, all-out efforts, etc.
Викладач повинен психологічно підготуватися до проведення лекції.	The lecturer ought to prepare himself mentally for delivering a lecture.
З'ясування освітніх і виховних цілей лекції допомагає викладачеві визначити план викладу, відібрати потрібний матеріал, врахувати особливості аудиторії, направити самостійну роботу студентів.	Ascertaining of educating and upbringing purposes of lecture helps to define the presentation plan by lecturer, to choose necessary material, to take into account the audience peculiarities, to direct independent study of students.
Мотивами підготовки і читання лекції викладачем є відчуття відповідальності за якість лекції, інтерес до предмету,	The sense of responsibility for lecture merits, interest in subject, wish to help students in mastering complicated material are the reasons for

бажання допомогти студентам оволодіти складним матеріалом тощо.	lecture preparation and delivering.
Чи можна якось класифікувати ці мотиви?	Can one classify these reasons in any fashion?
Мотиви можна поділити на постійні (чітке відчуття обов'язку, відчуття відповідальності) і ситуативні (розуміння задач лекції, розуміння ретельної підготовки тощо).	One can dichotomize the reasons into permanent (clear sense of duty, sense of responsibility) and situational ones (understanding of lecture tasks, understanding of thorough preparation etc.).
Способи підготовки і проведення лекції визначаються співвідношенням її цілей з конкретними умовами діяльності викладача. (кому і яка читається лекція, її зміст, навчальний і виховний результати тощо).	The methods of preparation and delivering lecture are determined by the correlation between their purposes and the teacher's activity concrete conditions.
Психологічні особливості семінару	
Викладач, що веде семінари, ставить за мету поглибити і закріпити знання студентів, одержані ними на лекції і у процесі самостійної роботи, перевірити якість знань, допомогти розібратися у найбільш складних питаннях, виробити вміння правильно застосовувати теоретичні положення до практики майбутньої професійної діяльності.	The instructor who conducts seminar set up a goal of deepening and fixing student's knowledge that they have got at the lecture and in the process of independent study, of checking knowledge quality, of helping in solving the most complex questions, , of drawing up the skills of proper application of theoretical points to the practice of the future vocational activities.
Викладачі націлюють студентів на використання не лише одержаних знань, але й добутої самостійно нової інформації, на творчий пошук оптимальних рішень досліджуваних задач.	Instructors aim the students at the using not only obtained knowledge, but also at the using of new information having been gained independently, at the creative search of optimal solutions of the problems under investigation.
Практичні заняття виявляють недоліки у розвитку у студентів професійно важливих якостей. Вивчаючи ці недоліки, викладачі вносять зміни в організацію діяльності студентів на цих заняттях, дають нові вказівки для їх подальшої самостійної роботи.	Practical training reveals the shortcomings in student's professionally important qualities development. Studying these shortcomings instructors make changes into organization of student's activities at these classes, give instructions for their further independent work.
Однією з центральних задач семінару є розвиток творчої активності і самостійності мислення студентів.	One of the central problems of seminar is to develop creative activity and thinking independence of students.
Разом з тим семінар призначений для розвитку навичок наукової роботи, застосування методології у дослідженнях з предмету, що вивчається, спонукання до активної самостійної роботи і взаємонавчання.	At the same time a seminar is intended for skills of scientific work, for application of a methodology of a subject under studying, for incentive to active independent work and peer teaching.
Під час семінару викладач виявляє і усуває формалізм і неповноту знань, дефекти мовленнєвих навичок студентів.	During the seminar the instructor brings out and obviates formalism and incompleteness of knowledge, the defects of student's speech habits.
Ведучи семінари, викладач одержує	Conducting seminars, the instructor obtains

інформацію про студентський колектив, про рівень його підготовленості, взаємовідносини, психологічну атмосферу.	information about student body, about it's level of preparedness, mutual relations, psychological atmosphere.
Викладач повинен чітко уявляти єдність пізнавальних, контрольних, стимулювальних і виховних функцій семінару. Це значною мірою визначає мотиви і способи діяльності викладача і є запорукою успіху і підвищення ефективності занять.	The teacher must realize clearly unity of cognitive, checking, stimulating and educating functions of seminar. It defines teacher's motives and activity ways to a great extent and is the guarantee of success and studies effectiveness improvement.
Мотиви, що спонукають викладача до високоякісного проведення семінарів, можна підрозділити на дві групи.	The motives that prompts the teacher to high-quality conducting of seminars can be subdivided into two groups.
Перша група – це постійно діючі мотиви, наприклад, чуття обов'язку, інтерес до цієї форми занять тощо.	The first group consists of the regular motives, for instance, feelings of responsibility, interest to this form of studies, etc.
Друга група – це ситуативні мотиви, які породжуються умовами і задачами проведення даного семінару, наприклад, розуміння необхідності поглиблення знань з певних питань, проведення організаторської роботи тощо.	The second group consists of situational motives that are generated by conditions and tasks of this seminar carrying conditions, for example, appreciation of necessity of knowledge deepening in certain areas, conducting of organizing work, etc.
Проведення семінару пов'язане з великою педагогічною і організаторською майстерністю викладача, вмільм використанням ним своїх різнобічних знань та ерудиції.	Conducting of a seminar is connected with the high pedagogical and organizing mastery of the instructor, with skillful using his all-round knowledge and erudition.
Психологічні перешкоди у навчальному процесі	
Дидактогенія (негативний психічний стан учня з вини вчителя).	Didactogeny.
Стрес очікування в автодидактиці.	Stress of waiting in selfstudying.
Стрес очікування – це стан нервової системи, обтяжений негативними емоціями, пов'язаними з уявленням про твердо встановлений термін.	Stress of waiting is the state of nervous system burdened with negative emotions connected with a firmly fixed date.
Зниження стресу очікування в автодидактиці можна досягти шляхом постановки малих цілей: заниженням тактичних задач, рухом від результату до результату і відчуттям навички, підвищенням аналітичних здібностей і відчуття переваги над собою попереднім, суміщенням з правилом переходу до наступного матеріалу без засвоєння, а лише після ознайомлення і моторного відтворення попереднього, досягнення малої цілі як гедоністичної дії.	One can reduce the stress of waiting in self-studying by means of minor goals setting: tactical tasks put low and minor goals, moving from one result to another and sensation of the skill, development of analytic abilities and sense of superiority over the former Self, observing the rule of transition to the following material without assimilation, but after acquaintance with the previous and its motoric reproduction, minor goal gaining as a hedonistic act.
Чим енергійніше проходять заняття, тим	The more energetically you study the milder is

менше стрес очікування.	stress of waiting.
Шкільна фобія – це ірраціональний страх перед школою чи шкільним оточенням.	School phobias is the irrational fear of school or school setting.
Вікова психологія	
Вікова психологія вивчає закономірності етапів психічного розвитку і формування особистості в онтогенезі.	Age [Developmental] psychology studies laws of psychic development stages and of personality forming in ontogenesis.
Вікова психологія є методологічною основою (теоретичною, прогностичною, прикладною) теорії і практики навчання і виховання.	Age psychology is a methodological basis (theoretical, prognostic, applied) of theory and practice of education and upbringing.
Вікова психологія сприяє оптимізації навчально-виховного впливу на дитячу особистість.	Age [Developmental] psychology fosters optimization of educational and upbringing impact on personality of a child.
Об'єкт виховної психології – людина та її життєвий шлях.	Human being and his way of living is the object of developmental psychology.
Якими є основні принципи вікової психології?	What are the basic principles of developmental psychology?
Основними принципами вікової психології є загальнофілософські (принцип всезагального зв'язку, принцип розвитку, принцип єдності теорії і практики, принцип конкретно-історичного підходу до аналізу явищ), загальнонаукові (принцип доповнювальності, принцип самоорганізації), методологічні (принцип детермінізму, принцип єдності психіки і діяльності, принцип єдності особистості та її життєдіяльності, принцип особистісного підходу, принцип саморозвитку, принцип системності).	The basic principles of developmental psychology are: general philosophical (the principle of universal connection, the principle of development, the principle of unity of theory and practice, the principle of concrete historical approach to analysis of phenomena), general scientific (the principle of complementness, the principle of self-organization), methodological (the principle of determinism, the principle of psychic and activity unity, the principle of personality and his vital functions unity, the principle of personal approach, the principle of self development, the principle of systemacity).
Наслідування відіграє вирішальну роль у розвитку будь-якої дитини.	Imitation plays a decisive role in the development of every child.
Психологія дошкільного віку	
Дитяча вередливість.	Child's capriciousness.
Когнітивний розвиток дитини.	Cognitive development of a child.
Особливості анатомо-фізіологічного, психічного і соціального розвитку дитини.	Peculiarities of child's anatomical and physiological, psychic and social development.
Майданчик дитячого аутотренінгу.	Auto training ground for children.
Діти з підвищеною чутливістю.	Oversensitive children.
Легко збуджувані діти.	Easily excited children.
Психічний розвиток дитини.	Mental development of a child.
Синдром незграбної дитини.	Clumsy child syndrome.
Патерналізм (зайва опіка і контроль дорослих).	Paternalism.
Егоїзм, властивий дітям.	Childish selfishness.
Егоцентризм у дітей.	Egocentrism in children.
Дитяча жорстокість.	Child's cruelty.

Згідно з Піаже, сенсомоторна стадія розвитку є першою стадією, через яку проходить дитина.	According to Piaget, the sensorimotor stage of development is the first stage that a child will pass through.
Синкретичне мислення є характерним для дітей дошкільного віку.	Syncretic thinking is typical for preschool children.
Критерії оцінювання поведінки дітей.	Criteria of marking [grading] children's behavior(u)r [conduct].
Легідне поводження з дітьми.	Gentle behavior(u)r towards the children.
Особливості впливу масової культури на психічний та особистісний розвиток дітей.	Peculiarities of mass-culture influence upon mental and personal development of children.
Спектр механізмів психологічного захисту в онтогенезі дитини.	A sprctrum of psychological defense mechanisms in ontogenesis of the child.
Російський психолог Лев Виготський ідентифікував 7 симптомів кризи трирічного віку: 1) негативізм (негативна реакція на будь-що); 2) упертість (дитина наполягає на чомусь не тому, що їй це дійсно потрібно, а тому, що ставить вимоги до дорослих і не може позбутися цього бажання); 3) норовливість (направлена проти норм системи відносин, укладу життя у родині); 4) самоволя (бажання дитини все робити самостійно); 5) протест-бунт (демонстрування бажань шляхом частих конфліктів з батьками); 6) знецінення (все в очах дитини втрачає свою цінність, навіть те, що було близьким і дорогим); 7) тенденція до демонстрування деспотизму (дитина заставляє батьків робити те, що вона хоче).	Russian psychologist Lev Vygotsky identified seven symptoms of the age crisis in 3-year-old children: 1) negativism (a negative reaction to everything); 2) stubbornness (the child insists on something not because he/she really wants it, but because he/she has demanded it from an adult and can not give up this desire); 3) obstinacy (directed against the system of relations, the way of life in the family); 4) wilfulness (the child's desire to do everything independently); 5) a protest or a riot (manifestation of the will by means of frequent conflicts with parents); 6) depreciation (everything loses its value in the eyes of the child, even though it used to be familiar and dear); 7) a tendency to demonstrate despotism (the child makes the parents do all that he/she needs).
Психологія підлітка	
Філософія виступає методологічною основою для вікової психології.	Philosophy is the methodological basis for age psychology.
Підлітковий вік є одним з найважчих періодів у житті.	Adolescence is one of the most difficult age in life.
Бунт підлітків починається як результат бажання стати незалежними.	Adolescent rebellion begins as a result of the desire to become independent.
Автоагресія у підлітковому віці.	Auto-aggression in adolescence.
Недооцінка самого себе.	Negative narcissism.
Підлітковий егоцентризм.	Adolescent egocentrism.
Ейджизм (негативний стереотип стосовно людей певної вікової категорії).	Ageism.
Інтерпретація поведінки дітей з позицій дорослих.	Adultomorphism.
Психологічні особливості учнів.	Psychological peculiarities of pupils.
Особистісна криза (особливо у підлітків).	Identity crisis.
Ми стимулюємо дітей похвалою.	We excite children by praising them.
Дисморфофобія (несприйняття власної	Dysmorphophobia.

зовнішності).	
Дисморфофобія часто виникає у підлітковому віці.	Frequently, dysmorphophobia begins during adolescence.
Психологія виховання	
Виховання є об'єктом вивчення як педагогіки, так і психології.	Upbringing is the object of study both pedagogy and psychology.
Предметом вивчення психології виховання є дослідження психологічної суті виховного процесу, його впливу на розвиток особистості.	Investigation of the upbringing process psychological essence, its influence on the personality development is the subject of study upbringing psychology.
У широкому розумінні виховання – це сума впливів на психіку людини.	In a broad sense educating is the sum of influences on a human's psyche.
Наша увага повинна бути зосередженою на групі психологічних проблем, що мають відношення до виховання.	The group of the psychological problems of education demands the focusing of our interest.
Психологія своїми власними засобами ніколи не зможе показати, у чому повинні полягати цілі виховання.	Psychology, out of its own resources, can never show what the aims of education ought to be.
Умовами формування особистості є вплив на емоційну сферу, розвиток психіки в діяльності, активність і самостійність учнів, заохочення і покарання.	The conditions of personality forming are influence on emotional sphere, development of psyche in activity, pupil activity and independence, incentive and punishment.
При виборі методів виховного впливу слід враховувати вікові особливості дітей, можливості виникнення смислових перешкод, самооцінку і рівень домагань тощо.	Choosing the methods of educational influence one have to bear in mind children the age peculiarities, possibilities of sense barriers appearance, self-estimation and claims level, etc.
Принципи психології виховання: 1. Врахування можливих наслідків тих чи інших виховних діянь у конкретній ситуації. 2. Виховні дії треба завжди узгоджувати з особливостями внутрішнього світу дитини та обставинами, у яких вона перебуває (врахування намірів дитини, ситуації у родині тощо). 3. Покарання повинно бути засобом виправлення, а не помсти.	The principles of upbringing psychology are: 1. Taking into account the possible effects of one or another upbringing action in concrete situation. 2. Upbringing actions must always be coordinated with peculiarities of child's inner world and with the situations where the child finds himself (taking into account the child's intentions, family situations, etc.). 3. Punishment must be the medium of correction rather than vengeance.
Психологія поведінки	
Звичайно науками про поведінку вважають психологію, психіатрію, соціологію, антропологію і біологію, хоча іноді сюди долучають й інші суспільні науки, такі, як економіка і політологія, а також як інструмент досліджень математику і математичну статистику.	Behavioral sciences are usually considered psychology, psychiatry, sociology, anthropology and biology, although they sometimes also include other social sciences, such as economics and political science, and also (as a research instrument) mathematics and mathematical statistics.
Реєстрація зразків поведінки.	Behavior(u)r specimen recording.
Копіювальна поведінка.	Copying behavior (<i>амер.</i> behavior).
Система форм поведінки (для досягнення однієї мети).	Activity system.

Гомологія поведінкових реакцій.	Behavioural (<i>амер.</i> behavioral) homology.
Директивна поведінка.	Directive behaviour (<i>амер.</i> behavior).
Мавпувати манери поведінки.	Ape manners.
Ініціювальні причини поведінки.	Initiating causes of behavio(u)r.
Поведінка наближення.	Approaching behaviour (<i>амер.</i> behavior).
Оперантна поведінка.	Operant behaviour (<i>амер.</i> behavior).
Каталог типів поведінки.	Behavior (<i>амер.</i> behavior) inventory.
Інстинктивна поведінка.	Instinctive behaviour (<i>амер.</i> behavior).
Поведінковий репертуар.	Behavio(u)r repertoire.
Показник наявності комплексу (у поведінці).	Complex indicator.
Стереотипна модель поведінки.	Fixed-action pattern.
Компульсивність (<i>непереборний потяг до повторення певних поведінкових актів</i>).	Compulsiveness.
Ідіодинаміка (<i>концептуальна модель поведінки особистості</i>).	Idiodynamics.
Розбіжність між когнітивним, емоційним і соціальним аспектами поведінки є чисто теоретичною.	A distinction between cognitive, emotional and social aspects of behavio(u)r is purely theoretical.
Індивідуальні відмінності поведінкових характеристик не обмежуються людськими істотами, вони властиві і тваринному світу. Дослідження поведінки представників фауни від однокліткових організмів до антропоїдних мавп свідчать про широкі індивідуальні відмінності у навчанні, мотивуванні, емоційності та інших рисах.	Individual differences in behavioral characteristics are not limited to the human species; they occur throughout the animal scale. Investigations of animal behaviour, from unicellular organisms to anthropoid apes, reveal wide individual differences in learning, motivation, emotionality, and other traits.
Психологія девіантної поведінки	
Девіантна поведінка – це поведінка людини, що відхиляється від прийнятих правових або моральних норм з їх порушенням.	Deviant behavior is a behavior of a person, who avoids the set legal, or moral norms together with violating them.
Агресивна емоція.	Aggressive emotion.
Безконтрольна агресія.	Unchecked aggression.
Аддикція до Інтернету.	Internet addiction.
Вербальна/захисна/невиправдана/пасивна агресія.	Verbal/defensive/maligne/passive aggression.
Соціально-перцептивний чинник віктимності.	Social and perceptive factor of victimity.
Гальмування агресії.	Inhibition of aggression.
Неспровокована/реактивна агресивність.	Unprovoked/reactive aggressiveness.
Психічна аномалія.	Aberration.
Прояв жорстокості.	Act of cruelty.
Схильність до жорстокості.	A vein of cruelty.
Дитяча і підліткова делінквентність.	Juvenile delinquency.
Тенденція деструктивної поведінки.	Malicious trend.
Деструктивна поведінка.	Destructive behaviour (<i>амер.</i> behavior).

Терміни “віктимність” і “психологія жертви” можна вважати синонімами.	It is reputed that terms “victimity” and “psychology of victims” are synonyms.
Важливу роль у формуванні суїцидного настрою відіграє родинне оточення. Часто це родини, де має місце хронічний конфлікт між батьками і особливо холодне, грубе поводження з дітьми, несправедливість, моральна і фізична жорстокість.	Important role in the formation of suicidal attitude plays a family environment. Often these are families with chronic conflict between parents and especially with the cold, or rude behavior towards children, abuse, moral and physical violence.
Психологічна діагностика	
Психолого-педагогічна діагностика.	Psychological pedagogical diagnostics.
Тест Гудінафа-Харіса “малювання”.	Goodenough-Harris drawing test.
Тест незавершених малюнків.	Incomplete-pictures test.
Тест послідовності малюнків.	Picture arrangement test.
Проективна психодіагностика.	Projective psychodiagnostics.
Психодіагностичне обстеження.	Psychodiagnostic inspection.
Психологічні тести можуть дуже допомогти при прийнятті рішень щодо певних життєвих ситуацій, що призводить до покращень у житті особистості.	Psychological tests can be very helpful to make decisions in certain life situations that lead to improvements in personal life.
Реалізація основних засад інтегративного підходу у системі психолого-педагогічної діагностики і коригування особистості в освітньому процесі сприяє досягненню основної її мети – забезпеченню ефективності вищої професійної освіти шляхом психолого-педагогічного супроводу особистісного і професійного становлення майбутнього спеціаліста.	Realization of main provisions of the integrated approach in the system psychological pedagogical diagnostics and correction of the person in the educational process promotes its main purpose – ensuring the effectiveness of higher professional education through the psychological-pedagogical support personal and professional formation of future specialists.
Запропонувати дитині малоцікавий психологічний тест.	Propose to a child a psychological test of little interest.
Критерії оцінювання поведінки дітей.	Criteria of marking [grading] children’s behavior [conduct].
Суть психолінгвістичного асоціативного експерименту полягає в тому, що респонденту пропонують стимули різного типу (слова, малюнки тощо) з метою викликати у нього відповідні асоціації.	The essence of psycholinguistic associative experiment consists in the fact that the respondent is proposed the stimuli of various types (words, pictures, etc.) for the purpose of giving rise to suitable associations.
Психолінгвістичні асоціативні експерименти надають у цьому відношенні досить цікаві дані.	Psycholinguistic associative experiments represent, in this respect, rather interesting data.
Шкала адаптивної поведінки Вайнленд є загальноновизнаним інструментом оцінювання і діагностування адаптації осіб з затримкою розумового розвитку чи осіб з іншими вадами розвитку. Це напівструктуроване інтерв’ю, під час якого на запитання відповідають експерти – батьки дитини або особи з її найближчого	Vineland Adaptive Behavior Scale (VABS) is a recognized evaluation and diagnostic tool for individuals who are who are mentally retarded or individuals with other handicaps. It is a semi-structured interview, during which the questions are answered by experts – child’s parents or persons of his/her surroundings.

оточення.	
Адаптивна поведінка – це навички повсякденного життя, такі як прогулянка, розмова, одягання, готування їжі, прибирання оселі тощо. Це ті навички, які особа здобуває у процесі адаптації до свого оточення.	Adaptive behaviors are everyday living skills such as walking, talking, getting dressed, going to school, going to work, preparing a meal, cleaning the house, etc. They are skills that a person learns in the process of adapting to his/her surroundings
Групова психологія	
Лекція є найважчим видом інтелектуальної праці. Вона демонструє наукове і творче мислення, ерудицію, культуру, вміння викладача керувати собою і аудиторією.	A lecture is the most difficult kind of intellectual labour. It demonstrates scientific and creative thinking, erudition, culture, skills of teacher to control himself and audience.
З психологічного боку лекція характеризується цілями, мотивами, способами, функціонуванням пізнавальних процесів, напруженням сил тощо.	On the psychological side a lecture is defined by purposes, motives, methods, functioning of cognitive processes, all-out efforts, etc.
Викладач повинен психологічно підготуватися до проведення лекції.	The lecturer ought to prepare himself mentally for delivering a lecture.
З'ясування освітніх і виховних цілей лекції допомагає викладачеві визначити план викладу, відібрати потрібний матеріал, врахувати особливості аудиторії, направити самостійну роботу студентів.	Ascertaining of educating and upbringing purposes of lecture helps to define the presentation plan by lecturer, to choose necessary material, to take into account the audience peculiarities, to direct independent study of students.
Мотивами підготовки і читання лекції викладачем є відчуття відповідальності за якість лекції, інтерес до предмету, бажання допомогти студентам оволодіти складним матеріалом тощо.	The sense of responsibility for lecture merits, interest in subject, wish to help students in mastering complicated material are the reasons for lecture preparation and delivering.
Чи можна якось класифікувати ці мотиви?	Can one classify these reasons in any fashion?
Мотиви можна поділити на постійні (чітке відчуття обов'язку, відчуття відповідальності) і ситуативні (розуміння задач лекції, розуміння ретельної підготовки тощо).	One can dichotomize the reasons into permanent (clear sense of duty, sense of responsibility) and situational ones (understanding of lecture tasks, understanding of thorough preparation etc.).
Способи підготовки і проведення лекції визначаються співвідношенням її цілей з конкретними умовами діяльності викладача. (кому і яка читається лекція, її зміст, навчальний і виховний результати тощо).	The methods of preparation and delivering lecture are determined by the correlation between their purposes and the teacher's activity concrete conditions.
Групова психологія є гілкою психології людини, що має справу з поведінкою груп і впливом соціальних чинників на особистість.	Group psychology is the branch of human psychology that deals with the behavior of groups and the influence of social factors on the individual.
Соціально-психологічний клімат.	Social-psychological atmosphere.
Внутрішньо-груповий конфлікт.	Inner-group conflict.
Стратегія/тактика поведінки в конфлікті.	Strategy/tactics of behaviour (<i>amer.</i> behavior) in conflict.

Динаміка/картографія конфлікту.	Dynamics/cartography of conflict.
Теорія внутрішнього конфлікту.	Theory of intrapsychic conflict.
Вплив групи.	Group influence.
Умова психологічної сумісності.	Compatibility condition.
Групова взаємодопомога/психотерапія.	Group counseling/psychotherapy.
Групова/колективна/особистісна ідентифікація.	Group/collective/personal identification.
Збалансована взаємодія.	Balanced interaction.
Сприятливий психологічний мікроклімат.	Pleasant psychological microclimate.
Первинна соціально-психологічна інформація.	Initial social-psychological information.
Психологічна несумісність.	Psychological incompatibility.
Розмовні моделі	
Ми будемо розглядати групову динаміку як сукупність внутрішньогрупових соціально-психологічних процесів та явищ, що характеризують весь цикл життєдіяльності малої групи і його етапи: утворення, функціонування, розвиток, стагнацію, регрес, розпад.	We shall consider group dynamics as an aggregate of inner group social and psychological processes and phenomena that characterize all the cycle of small group life's work and its stages: origin, functioning, development, stagnation, regress, disintegration.
Групова динаміка має безсумнівний інтерес для психології. Навчившись керувати механізмами групової динаміки, можна розробляти та ефективно застосовувати спеціальні технології формування, розвитку та зміни особистості і суспільних форм діяльності в навчально-виховному процесі, а також вирішувати проблеми налагодження міжособистісних стосунків у групах.	Group dynamics is of psychological interest. Having studied how to manage the mechanisms of group dynamics, one can work out and apply efficiently special technologies of formation, development and change personality and social forms of activity in the educational process and solve the problems of group interpersonal relations improving.
Моральні цінності і норми, прийняті у групі, утворюють соціально-психологічну основу всіх відносин, які складаються в ній.	Moral values and norms adopted in a group form social-psychological basis of all the relations which are formed in it.
Цінностями є те, що в цій групі найбільш значуще, важливе, цінне.	The values are the most significant, important, valuable in the group.
В управлінні діяльністю групи, норми виконують низку важливих функцій. Найістотніші з них - регулятивна, оцінювальна, санкційна і стабілізаційна.	Norms does a set of important functions in the group operations management. The most substantial functions are: regulatory, estimative, sanction and stabilization.
Групи однолітків часто надають приклади негативної і шкідливої поведінки.	Peer groups often provide an example for negative and harmful behaviors.
Коли батьки намагаються своїх дітей, умовляючи їх бути осторонь певних друзів, вони повинні усвідомлювати, що іноді це тільки провокує дітей на пошуки зразків негативних ролей.	When parents try to protect their children by telling them to stay away from certain friends, they should realize that sometimes this only encourages them to seek out negative role models.
Діти і підлітки, що не мають міцних зв'язків у родині, чи навіть позитивних	Children and adolescents without strong family connections, or at least a positive connection with

зв'язків з іншими дорослими у своєму житті, піддані підвищеному ризику негативного впливу з боку груп однолітків.	other adults in their life, face a higher risk of negative influence from peer groups.
---	--

РОЗДІЛ 6. НАУКОВА ЛЕКСИКА З ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ (НЕВМЕРЖИЦЬКИЙ О.А.)

Виховання	
Авторитарне виховання.	Authoritarian education.
Активність виховних впливів.	The activity of educating influences.
Бікультурне виховання (виховання, що базується на двох культурах).	Bicultural education.
Очікування від маленької дитини акуратності є надто високою вимогою.	Ask for tidiness is to require a great deal from a small child.
Виховний аспект педагогічного процесу.	Educational aspect of teaching process.
Мати величезне виховне значення.	Be of vast educational importance.
Виховальний вплив засобів масової інформації.	Educational effects of mass media.
Виховальні стосунки.	Educational relations.
Добре вихований.	Well-bred.
Погано вихований.	Ill-bred.
Альтернативне/багатокультурне/локальне виховання.	Alternative/multicultural/local upbringing.
Закономірності виховання.	Regularities of upbringing.
Рухливі сили виховання.	Driving forces of upbringing.
Ввічливість і увага до оточуючих – ознака гарного виховання.	Politeness and consideration for others are marks of a good upbringing.
У вузькому розумінні виховання – планомірний вплив батьків і школи на виховання.	In a narrow sense upbringing is a systematic influence of parents and school on upbringing.
Виховання характеру	Character education.
Дошкільне/моральне/статеве/фізичне виховання.	Pre-school /moral/sexual/physical education.
Афінське/римське/рицарське/спартанське виховання.	Athenian/Roman/Chivalrous/Spartan education.
Зміст/процес виховання.	Content/process of education.
Комплексний підхід до виховання.	Complex approach to education [upbringing].
Складова виховання.	Component part of education.
Володіти методами виховання та навчання.	Be skilled in the technique of education and teaching [instruction].
Виховання здорового способу життя.	training of healthy way of life.
Виховання характеру.	Character training.
Розумове і фізичне виховання.	Training of mind and body.
Бути на вихованні.	Be in care.
Виховання вдома.	Home breeding.
Виховання дитини згідно з нормами суспільства.	Acculturation.
Принципи виховання.	Educational principles.
Виховання самостійності.	Teaching self-reliance.
Соціальний вихователь.	Social educator.
Найняти вихователя для дітей.	Hire a tutor for children.
Дитячий вихователь.	Child supervisor.
Виховна технологія	Educational technology; technology of

	education.
Виховні заходи.	Educational activities [undertakings].
Використовувати <i>щось</i> із виховною метою.	Use <i>smth</i> with [for] educational purposes.
Виховна робота за місцем проживання.	Educative work in domicile.
Виховний досвід.	An educative experience.
Виховувальна взаємодія.	Educative interaction.
Виховувальне навчання.	Educative teaching [instruction].
Виховувати дітей.	Bring up children.
Виховувати засобами мистецтва.	Educate through the media of art.
Виховувальна взаємодія.	Educative interaction.
Виховувальне навчання.	Educative teaching [instruction].
Виховувати дітей.	Bring up children.
Виховувати на свій лад [кшталт].	Bring up to hand.
Виховувати засобами мистецтва.	Educate through the media of art.
Виховувати характер.	Educate character.
Виховувати повагу до старших.	Foster respect for <i>one's</i> elders.
Виховувати самостійність.	Cultivate self-reliance [self-dependence].
Виховувати художній смак.	Cultivate artistic taste.
Низький рівень вихованості характеризується низьким виявом позитивного.	low level of breeding is characterized with a weak demonstration of positive things.
Вияв невихованості.	An exhibition of bad manners.
Вплив родини і школи на формування особистості дитини.	Effects of home and school conditions upon the personality of a child.
Всебічний розвиток людини як особистості.	Comprehensive development of a human being as a personality.
Благородний/гуманний/прекрасний вчинок.	A fine/humane/magnificent gesture.
Гармонійний розвиток.	Harmonious development.
Виховання гармонійної особистості.	The upbringing of the harmonious personality.
Турбуватися про гармонійний розвиток дитини.	Attend to the harmonious development of a child.
Виховувати почуття власної гідності.	Cultivate a sense of personal dignity.
Завдання всебічного та гармонійного розвитку особистості.	Assignments of all-round and harmonious personality development.
Виховання засобами мистецтва.	Education through the media of art.
Навчання як засіб виховання.	Instruction as a medium [means] of education.
Зв'язок між навчанням і вихованням.	Connection between learning and education.
Ідейно-виховна робота.	Ideological and educational work.
Матеріальні і духовні цінності.	Material and spiritual values.
Виховні можливості уроку.	Educational possibilities of <i>a</i> lesson.
Навчально-виховний комплекс.	Educational-training complex.
Мистецтво виховання дітей.	Art of educating children.
Несумлінне ставлення до обов'язків.	Unconscientious attitude towards <i>one's</i> duties.
Організаційні засади виховання.	Organizational basis [foundation] of education.
Органічний зв'язок між набутими учнями знаннями, вміннями, навичками та формуванням їх особистості.	Organic relation between knowledge, skills and habits acquired by the pupils, and personality development process.
Особливості виховання і навчання дітей з вадами зору/слуху.	The peculiarities of educating and teaching children with defects of vision /hearing.

Пасивний опір вихованню.	Passive resistance to upbringing.
Перевиховання учня у родині/школі.	Re-education of a pupil at home/school.
Перевиховання у процесі навчання.	Re-education in the process of teaching.
Підвищення якості виховання дітей.	Improvement in the upbringing of children.
Прищеплювати дитині повагу до старших.	Impress upon a child respect for his elders.
Полеміка про роль природи і виховання в розвитку.	Nature-nurture controversy.
Коли ваша дитина стане підлітком, вона потребуватиме більшої незалежності і більшої поваги до свого особистого життя.	As your child grows into a teenager, he'll want greater independence and privacy.
Прийоми виховання.	Techniques [methods] of education [upbringing].
У широкому розумінні виховання – це сума впливів на психіку людини.	In a broad sense educating is the sum of influences on a human's psyche.
Розумове виховання є важливою складовою частиною всебічного розвитку особистості.	Intellectual educating is an important component of the all-round development of personality.
Психологічна стратегія взаємовідносин у навчально-виховному процесі.	Psychological strategy of relationship in teaching and educational process.
Таксономія виховання.	Taxonomy of upbringing.
Виховні технології особистісної орієнтації.	Upbringing technologies of a personal orientation.
Формативна функція виховання.	Formative function of education.
Виховна цінність методу.	Educative value of a method.
Чемність свідчить про добре виховання.	Courtesy is the cachet of good breeding.
Виховувати в дітях чесність.	Cultivate honesty in children.
Шляхи долаття труднощів у вихованні.	Ways of overcoming difficulties in education.
Виховання: процес і діяльність.	
Виховання з одного боку є процесом цілеспрямованого і систематичного формування особистості, а з іншого боку – цілеспрямованою професійною діяльністю педагога.	On the one hand, educating is a process of the purposeful and systematic personality's forming, on the other hand it is purposeful professional activity of the pedagogue.
Ви кажете, що виховання є професійною діяльністю педагога. А як бути з батьківським вихованням?	You say that educating is a professional activity of the pedagogue. And what about parent education?
Чим зумовлений процес виховання?	By what is the educating process stipulated?
Цей процес зумовлений змінами суспільного розвитку, дією багатьох об'єктивних і суб'єктивних чинників.	This process is stipulated by change of the social development and operations of numerous objective and subjective factors.
Що є метою виховання?	What is the purpose of the educating?
Педагог-вихователь сприяє максимальному розвитку особистості дитини, входженню дитини у контекст сучасної культури, становленню її як суб'єкта сучасного життя.	The educator is favourable for maximal development of the child's personality, the child's entrance into the context of contemporary culture, and his formation as a subject of the contemporary life.
На сучасному етапі цією метою є виховання гармонійної особистості.	On the contemporary stage the purpose is the bringing-up of the harmonious personality.

Завданням виховання є забезпечення всебічного гармонійного розвитку особистості.	Tasks of educating are to provide universal harmonious development of a person.
Якою є структура виховного процесу?	What is the structure of educating process?
Основними компонентами виховного процесу є: цільовий, змістовий, операційний, аналітико-результативний. Це логічно зв'язані компоненти, які забезпечують протікання процесу формування особистості, оволодіння правилами і нормами поведінки, формування почуттів та переконань, практичну діяльність у соціальному середовищі.	The main ingredients of educating process are: purposeful, substantive, operational and analytic-resultative. These are logically combined components which provide the life of the person creative process: seizing rules and norms of behavior, forming feelings and convictions, practice activity in social environment.
Факторами виховання є ті об'єктивні і суб'єктивні чинники, що певним чином впливають на визначення змісту, напрямків, засобів, методів, а також форм виховання.	Aducating factors are objective and subjective elements which exercise influence over defining the meaning, directions, ways and methods as well as educating forms.
Специфіка процесу виховання полягає у його довго тривалості, багатофакторності, ступневості, концентризмі змісту, двосторонності і активності, неперервності, комплексності, варіативності, непередбачуваності.	Specification of the upbringing process consists in its long-term, many factors, steps, defining of an idea, bilateral meaning and activity, continuity, complexity, variability, unforeseen doings.
Що, на вашу думку, є рушійною силою виховного процесу?	What is the motive force of the upbringing process to your opinion?
Рушійною силою виховного процесу є результатом протиріч між соціально-психічними і фізіологічними потребами та наявним рівнем вихованості особистості.	The motive force of the upbringing process is a result of contradictions between social, material and psychological needs as well as due level of person's upbringing.
Перевиховання є процесом коригування негативних рис вихованців позитивними рисами шляхом впливів на їх свідомість, почуття, волю і поведінку з метою усунення їх антисоціальної спрямованості і повернення до прийнятих у суспільстві соціальних норм.	Re-educating is the process of disciple's negative features correction by positive features by the way of influences on the consciousness, feelings, wishes and conduct with the aim of removal of their anti-social direction and returning into the social standards accepted by the society.
Функції перевиховання неповнолітніх у нашій країні покладаються на органи і заклади системи профілактики, соціального захисту і соціального обслуговування, спеціалізовані заклади соціальної реабілітації.	In our country re-educating functions for juveniles are laid upon systems of prevention, social protection, specialized establishments of social rehabilitation.
Методи і засоби виховання	
Метод виховання – це система взаємопов'язаних дій вихователя і вихованців, що забезпечує засвоєння змісту виховання.	Educating method is the system of intercommunicative actions between educator and pupils that provides learning of the education content.
Чим відрізняються методи виховання від методів навчання?	What is the difference between methods of educating and methods of teaching?
На відміну від методів навчання виховні	Upbringing methods as distinct from methods

методи сприяють не стільки засвоєнню знань, скільки набуттю досвіду використання знань, вже одержаних у процесі навчання.	of teaching facilitate to gain experience of using knowledge that have already been acquired during process of learning rather than learning.
Приємний виховання є складовою частиною методу і визначає шляхи реалізації вимог певних методів виховання.	Educating mode is a component of method, it specifies the ways of realization of certain upbringing methods.
Як класифікуються методи виховання?	How are educating methods classified?
Класифікація методів виховання на сьогоденному освітньому етапі поділяється на три групи: 1) методи організації діяльності – привчання, вправи, доручення, вимоги, створення виховних ситуацій; 2) методи формування свідомості – приклад, розповідь, бесіда, диспут, лекція; 3) методи стимулювання – заохочення, змагання, покарання.	Classification of educating methods at present education stage is divided into 3 groups: 1) methods of activity organization – accustoming, exercises, commissions, demands, creation of upbringing situations; 2) methods of consciousness formation – example, description, conversation,, dispute, lecture; 3) methods of stimulation – encouragement, competition, punishment.
Привчання передбачає організацію планомірного і регулярного виконання вихованцями певних дій з елементами примусу з метою формування стійких звичок у поведінці.	Accustoming provides systematic and regular execution organization of certain actions with constraint elements for the purpose to form lasting habits of behavior.
Вправи – це метод виховання, що передбачає планомірне, організоване, повторюване виконання певних дій з метою оволодіння вміннями і навичками поведінки.	Exercises are methods of education that include little by little, organized, repeated proving further actions to master skills and habits.
Вимога є методом педагогічного впливу на свідомість вихованця з метою викликати, стимулювати або загальмувати окремі види його діяльності.	Demand is a method of pedagogical influence on the student's [pupils'] consciousness in order to emerge, stimulate or hamper some of his doings.
Які види вимог ви знаєте?	What sorts of demands do you know?
Види вимог: вимога-покарання, вимога-довіра, вимога-схвалення, вимога-порада, вимога-натяк, умовна вимога, вимога в ігровому оформленні, вимога-осуд, вимога недовіра, вимога-погроза.	Sorts of demands are: demand-punishment, demand-trust, demand-advice, demand-hint, conditional demand, performance demand, censure-demand, distrust-demand, threat-demand.
Приклад є методом виховання, який передбачає організацію взірця для наслідування з метою оптимізації процесу соціального успадкування.	Example is the method of education, which must become the model for imitation in order to optimize the process of the social inheritance.
Бесіда передбачає використання наявного у вихованця соціального досвіду з метою його розширення і забезпечення умов для усвідомлення особистістю сутності тих чи інших правил, норм поведінки.	Conversation means of the real experience by the student for the purpose of expanding it and secure conditions for understanding the common idea, either rules or behavior standards.
Пояснення є процесом, що розкриває сутність норм і правил поведінки з метою регулювання наступної діяльності.	Explanation is a process that clears up the idea of behavior norms and rules with object of adjusting further actions.
Заохочення є методом виховання, що передбачає педагогічний вплив на	Encouragement is an educational method which aims at pedagogical influence on the person

особистість і виражає позитивну оцінку вихователем поведінки вихованця з метою закріплення позитивних якостей та стимулювання до активної діяльності.	which express positive assessment of the student's behavior in order to make stable some positive capacities and have a chance to push slightly the student be more active.
Покарання є методом виховання, що передбачає вплив педагога на особистість вихованця з метою осуду чи гальмування його негативних дій і вчинків, аби відбулося заміщення їх позитивними діями.	Punishment is a method which turns to the tutoring a pupil for the purpose of censuring and preventing his negative actions and acting to replace them with the positive ones.
Метод "вибуху" передбачає вплив педагога на вихованця засобами, які є протилежними тим, що звичайно чекає особистість від виховання.	Method of "outburst" means a tutor's influence on the pupil by means which contradict usual ones.
Національне і патріотичне виховання	
Патріотичні почуття є найважливішою складовою емоційної культури особистості. Вони спрямовуються на виконання над завдання – піднести Україну до рівня високорозвинених держав світу, що вимагає активної творчості всього українського народу.	Patriotic feelings is the most important part of person's emotional culture. They are directed at the fulfillment over and above the task – to raise the Ukraine in pace with highly developed countries of the world. This task requires active creative work of all Ukrainian people.
Військово-патріотичне виховання молоді.	Military-patriotic education of young people.
Військово-спортивна гра.	Military-sport game .
Військова дисципліна/підготовка/педагогіка.	Military discipline/training/pedagogy.
Активна участь у виробничому, громадському та культурному житті суспільства.	Active participating in the industrial, social and cultural life of the society.
Українська освіта спрямована на втілення у життя української національної ідеї. Вона підпорядкована консолідації українського народу в українську політичну націю, яка прагне жити у співдружності з усіма народами і державами світу.	Ukrainian education directed to the embodiment of Ukrainian national idea in life. It is subjected to the consolidation of Ukrainian people in Ukrainian political nation which tries to live in close co-operation with all people and countries of the world.
Живе втілення героїзму.	The living epitome of heroism.
Взаємоповага між націями і народами mutual.	Respect among nations and peoples.
Мати велике виховне значення.	Be of great educational value [significance].
Відродження національної самосвідомості.	Renaissance of national self-conscious.
Народний [національний] герой.	National hero.
Вважати за честь.	Esteem [consider] it an hono(u)r.
Загальне військово навчання.	Universal military training.
Національне виховання є історично зумовленою і створеною самим народом сукупністю ідеалів поглядів, переконань, традицій, звичаїв та інших форм соціальної практики. Усі вони спрямовані на організацію життєдіяльності підростаючих поколінь.	National educating is historically derived total sum of the ideals, opinions, convictions, traditions, customs and other forms of social practice. These all directed to the organization of vital activity of rising generations.
У процесі національного виховання засвоюється духовна і матеріальна культура	In process of national educating spiritual and material culture of nation is comprehended,

нації, формується національна свідомість і досягається духовна єдність поколінь.	national self-consciousness is formed and spiritual unity of the generations is achieved.
Національний виховний ідеал ґрунтується на загальнолюдських цінностях і містить у собі ті риси, які відповідають духовності і звичаям народу.	National educating ideal is based on values being common to all mankind and includes those characteristics that meet people spiritually and customs.
Національна гідність.	National dignity.
Національний виховний ідеал.	National educating ideal.
Національний звичай.	National custom.
Виховувати почуття національної гордості у дітей.	Foster a feeling of national pride in children.
Державний прапор.	National banner.
Під звуки державного гімну.	To the strains of the National Anthem.
Козацька педагогіка є складовою української етнопедагогіки.	Cossak pedagogy is a component part of Ukrainian ethnopedagogy.
Першу дитячу козацьку організацію в Україні було створено у м. Хмельницькому у 1992 році .	The first Cossak child organization was found in Khmel'nitsky in 1992.
Сьогодні ми маємо унікальну можливість повернутися до витоків козацької педагогіки і відродити козацькі виховні традиції.	Today we have an unique opportunity to revert to the sources of Cossak pedagogy and revive Cossak educational traditions.
Це вимагає спеціального вишколу.	It requires special training.
Сільський туризм як можливість виховання у студентів патріотичного відношення до рідного краю.	Rural tourism as an opportunity to upbringing patriotic attitude towards Motherland in students.
Мати величезне виховне значення.	Be of vast educational importance.
Виховання учнів у дусі патріотизму.	Educating the pupils in the spirit of patriotism.
Патріотичні почуття.	Patriotic feelings.
Виховувати національну свідомість.	Foster nationalism.
Вихователь повинен наповнювати виховання національним змістом, спрямованим на формування національної свідомості і національної гідності особистості; формування рис національної ментальності; виховання у молоді почуття соціальної відповідальності за збереження, примноження і життєдіяльність національної культури.	The educator has to fill upbringing with national meaning that is directed to formation of national awareness and national pride of personality; formation of the feeling of the social responsibility for the preservation, increasing and vital activity of the national culture in young people.
Громадянське виховання	
Громадянська мужність виражається в здатності при відстоюванні державно-суспільних цілей діяти рішуче, доцільно, активно в екстремальних ситуаціях.	Public courage is expressed in the ability to maintain state and social purposes to act firmly, expediently, actively in external situations.
Громадянська совість допомагає не лише осмислити наслідки поведінки, а й емоційно на них прореагувати. Якщо ці наслідки є позитивними, то громадянська совість "чиста", коли ж вони негативні, то можуть	Public's conscience helps not only to realize the consequences of behavior but to react to them emotionally. If these consequences are positive the public conscience is "clear", when they are negative they can provide "conscience trials".

спричиняти “муки совісті”.	
Громадянська освіта – це навчання людей, як жити в умовах сучасної держави, як додержуватися її законів і водночас не дозволити владі порушувати їхні права, добиватися від неї здійснення їхніх правомірних потреб, як бути громадянином демократичного суспільства.	Civil education is a teaching of people to live in conditions of modern state to keep its laws and at the same time not to permit the power to violate their rights and try to get from it the fulfillment of the equal requirements in order to be a citizen of democratic society.
Громадянське виховання передбачає формування громадянськості як інтегральної якості особистості, що дає можливість людині відчувати себе морально, соціально, політично та юридично дієздатною та захищеною.	Civil educating provides forming of civil society as an integral quality of a human being that gives a man a possibility to feel morally, socially, politically and legally capable and protected.
Громадянське суспільство є суспільством громадян із високим рівнем економічної, соціальної, політичної, культурної і моральної властивостей, яке спільно з державою утворює розвинені правові відносини; суспільство рівноправних громадян, які не залежать від держави, але взаємодіє з нею заради спільного блага.	Civil society is the society of people with high level of economic, social, political, cultural and moral peculiarities which together with the state establishes developed legal relations. The society of equal people which doesn't depend on the state but interacts with it for the sake of common well-being.
Громадянський світогляд є формою суспільної свідомості людини, через яку вона сприймає, осмислює та оцінює навколишню дійсність як світ свого буття, діяльності, визначає і сприймає своє місце і призначення в ньому.	Civil outlook is the form of man's consciousness with the help of which he takes up, comprehends and appreciates the surrounding reality as the world of its being and activity, defines and perceives his place and purpose in it.
Виховання відповідальності особистості	
Відповідальність є сукупністю внутрішніх прагнень, що узгоджуються з моральними вимогами до особистості.	Responsibility is the total sum of inside aspirations which are in accordance with the moral demands to a personality.
Ключовою особливістю відповідальності є постійність, що перетворює відповідальність в усвідомлену настанову як готовність діяти належним чином.	The key characteristic of responsibility is a constancy that transforms responsibility into the realized purpose as the readiness to act in a proper way.
За якою схемою здійснюється формування відповідальності?	In accordance with what scheme is the formation of responsibility realized?
Ця схема має вигляд: знання – почуття – діяльність.	The scheme has an aspect: knowledge – feeling – activity.
Через відповідальність особистості відбувається процес наповнення змістовно важливою повинністю, тобто у людини до всього суспільно значущого виникає ставлення повинності.	A process of filling with profoundly important obligation is realized through responsibility of personality, that is to say attitude to everything being socially significant appears in personality.
Відповідальність допомагає формувати і через неї виявляти зв'язок людини з довкіллям.	Responsibility helps to form and bring out the connection between human being and environment.
Особливості формування відповідальності	

Основою виховання відповідальності людини є система правил поведінки і діяльності, які покладено в його систему моральних ставлень передусім до себе, до інших, до праці, до Батьківщини.	A basis of responsibility cultivation of human being is the system of behavior and activity rules that put into his/her system of the moral attitudes first of all to oneself, to others, to labour, to Motherland.
Ці ставлення формуються протягом усього життя особистості, проходячи, як і всякий процес, кілька фаз.	These attitude are formed during the personality's all life, as any process passing some phases.
Які це фази?	What are these phases?
На наш погляд, є чотири фази формування: орієнтувальна, мотивувально-цільова, операційна і рефлексивна.	In our opinion there are four phases of formation: orientative, motivating-purposeful, operating and reflective.
Відносини відповідальності як суб'єктивна вибіркова позиція особистості формуються на основі системи знань про суспільне життя, про моральні вчинки і якості людини.	Responsibility attitudes as subjective selective position of personality are formed on the knowledge system base about social life, moral deeds and characteristics of human being.
Процес формування відносин відповідальності включає систему моральних почуттів, оціночних суджень, умінь застосовувати відомі навички відповідальної поведінки до окремих фактів дійсності на основі їх аналізу, порівняння і роздумів.	The process of responsibility attitude formation includes system of the moral feelings, assessment opinions, abilities to use the known skills of the responsible behavior to separate facts of the reality basing on their analysis, comparison and thoughts.
Здійснюється на основі ознайомлення вихованців з моральними поняттями, нормами, оцінками.	The formation of realized opinions system of responsible attitude is performed basing on pupils/students familiarizing with moral notions, norms, assessments .
Відносини відповідальності, будучи інтегральною позицією особистості, виступають в меті і особливо в мотивах діяльності людини, які вона обирає і використовує для досягнення бажаних цілей.	Responsibility attitudes being the integral position of personality, appear in the aim and particularly in the human activity motives that he/she selects and uses fje the desired aims achieving.
Відносини відповідальності, будучи складним виявом зв'язку з оточуючим світом і, передусім, соціальним, є поєднанням інтелектуального і емоційного, теоретичних знань і практичного досвіду поведінки, моральних цінностей і особистих суб'єктивних бажань, рівня розуміння, інтересу і спрямованості.	Responsibility attitudes being a complex manifestation of connection with the environment and first of all – the social one, is the combination of intellectual and emotional components, theoretical knowledge and practical experience of behavior, moral values and personal subjective desires, understanding level, interest and purposefulness.
Рівень відповідальності вимірюється параметрами її стійкості, мотивами діяльності та цільовою настановою на досягнення певної мети.	Responsibility level is measured with the parameters of personality endurance, activity motives and purpose setting for certain aim achieving.
Формування відповідальності здійснюється за схемою: знання – почуття – діяльність.	The formation of responsibility is realized in accordance with the scheme: knowledge – feeling – activity.
Що є чинниками формування відповідальності?	What are the factors of responsibility formation?
Факторами формування відповідальності є,	Conscience, shame and guilty, in particular, are

зокрема, совість, сором і провина.	factors of responsibility formation.
В основі совісті лежить самоконтроль, яким має оволодіти особистість.	In the basr of conscience the self-control lies that personality should acquire.
Що ви маєте на увазі?	What do you keep in mind?
Це вміння планувати свої дії, володіння певною мірою організованості, наполегливості, стійкістю проти негативних впливів, здатністю стримувати свої імпульсивні бажання.	This is the skill to plan one's actions, the ability to use to certain extent the good organization, insistence, endurance against negative influences, ability to hold one's impulse desires.
Сукупність відповідальності і совісті є "внутрішнім суддею" особистості людини.	The aggregation of responsibility and conscience is the "internal judge" of human personality.
Сором – це почуття, яке відчуває особистість, коли осуд власного вчинку виникає внаслідок зовнішніх оцінок.	Shame is the feeling that personality feels when the conviction of the one's own deed appears as the result of the outside assessment.
Провина пов'язана з осудом свого вчинку самою людиною і можливим ставленням до нього інших.	Guilt is connected with conviction of one's own deed by human being oneself and the possible attitude of others to it.
Наукові підходи до основ виховання	
Аксиологічний підхід до виховання базується на аксіології, яку можна розглядати як методологічну основу виховання. Цей підхід має метою введення особистості у світ цінностей і надання допомоги у виборі особистісно значимої системи ціннісних орієнтацій.	Axiological approach to upbringing is based on axiology that one can consider as a methodological ground of upbringing. The approach purposes entering of personality into values world and helps in choosing of personally significant value system.
Діяльнісний підхід до виховання заснований на припущенні, що діяльність як перетворення людьми оточуючого середовища слугує основою, засобом і вирішальною умовою розвитку особистості.	Activity approach to upbringing is founded on the assumption that activity as an environment transformation by men is a base, means and determinant of personality development.
Діяльністю є уся різноманітність занять людини, все те, що вона виконує. З іншого боку це спосіб буття людини у світі, здатність її вносити в дійсність зміни.	Activity is the whole variety of person activity, all his actions. On the other hand, it is the way of beings in the world, capacity to provide some changes by implementing doings.
Етнокультурний підхід до виховання визначає джерелом розвитку особистості етнічну культуру.	Ethnocultural approach to upbringing defines ethnic culture as a source of personality development.
Особистісний підхід як методологічний принцип заснований на гіпотезі, що особистість є активним суб'єктом власного становлення і розвитку.	Personal approach as a methodological principle is founded on the hypothesis that personality is an active subject of own achievement and development.
В основі системного підходу до виховання лежить поняття "система", у якій усі елементи, що її складають, працюють на кінцеву мету – формування гармонійної особистості.	The "system" concept is the basis of system approach to upbringing there all constituent elements work for end purpose – harmonious personality formation.
Цілісний підхід до виховання виділяється в силу тих обставин, що особистість, за	Integral approach to upbringing is formed to the force of circumstances that personality

висловом А.С.Макаренка, “не формується частинами”. Для досягнення цього необхідно, щоб під час виховного процесу сама особистість сприймалася як цілісність, як складна психічна система, що має свої структуру, функції і внутрішню будову.	“does not form by parts”, in A.Makarenko’s words. To achieve that it is necessary to apprehend a personality as a wholeness that has its own structure, functions and intrinsic texture.
Ми розглянемо проблему виховання патріотизму старшокласників у контексті реалізації етнокультурного, аксіологічного, діяльнісного, особистісного підходів до формування патріотично налаштованої особистості.	We’ll consider the problem of senior pupils’ patriotic upbringing in the context of realization ethnological, axiological, personal and activity approaches to a patriotically-oriented person forming.
Виховання на засадах свідомості	
Свідома людина здатна правильно розбиратися в об’єктивних закономірностях, розуміти їх і у відповідності з ними здійснювати свою діяльність.	Conscious person is capable to examine objective regularities rightly, understand them and carry out his activity in accordance with them.
Що є основою свідомості?	What is the foundation of consciousness?
Основою свідомості є формулювання і виконання реальних задач і передбачення результатів діяльності.	Formulation and execution of real tasks, activity results prediction are the foundation of consciousness.
Самосвідомість – це, по-перше, усвідомлення людини самої себе як члена суспільства, своїх взаємовідносин з оточуючим світом, іншими людьми, своїх дій і вчинків, думок і почуттів. По-друге, це усвідомлення і оцінка людиною самої себе як суб’єкта практичної і пізнавальної діяльності, як особистості, тобто своїх прав, інтересів, ідеалів, мотивів поведінки.	Firstly, self-consciousness is comprehension by the person himself as a link of society, his connection with environment, other people, his doings and acting, thought and sense. Secondly, it is understanding and assessment by the person himself as a subject of practical and cognitive doings as an individual, his own rights, interests, ideals, motives of behavior.
Усвідомлення поведінки полягає у знанні правил поведінки та встановленого порядку, розумінні необхідності їх дотримання.	Behavior understanding means to know rules of behavior and determined order to go straight.
Самовиховання особистості	
Самовиховання є систематичною і свідомою діяльністю людини, спрямованою на вироблення в собі бажаних фізичних, розумових, моральних, естетичних якостей, позитивних рис волі і характеру, усунення негативних звичок.	Self-upbringing is a personality’s systematic and conscious actions aimed at educating desirable physical, intellectual, moral, ethic qualities, some positive streaks of will and character, removing the negative one.
Самовиховання забезпечує саморозвиток, само актуалізацію, самореалізацію.	Self-upbringing guarantees self-development, self-actualization, self-implementation.
Основне визначення типового підручника подає самоактуалізацію, за Маслоу, просто як ‘реалізацію повною мірою чийогось потенціалу’.	A basic definition from a typical text book defines self actualization according to Maslow simply as “the full realization of one’s potential”.
Самовиховання має таку внутрішню структуру: 1) визначення мети (включає самопізнання, визначення ідеалу,	Self-upbringing has such an in-structure: definition of the goal (it includes self-education, determination of the ideal, self-obligations);

самозобов'язання); 2) робота, спрямована на виконання запланованого (самопереконання, самонавіювання, самосхвалення, самоаналіз); 3) підведення підсумків зробленого, визначення результатів та ефективної роботи над собою (самоконтроль і самоаналіз, порівняння тощо).	2) an activity aimed at fulfillment the planned things (self-persuasion, self-recognition, self-analysis); 3) summing-up, defining results and effectiveness of self-education (self-control and self-analysis, comparing etc.).
Перевиховання	
Перевиховання є виховним процесом, спрямованим на подолання негативних рис особистості, сформованих під впливом несприятливих умов.	Re-upbringing is an educative process directed to overcoming of personality negative streaks formed under the influence of unfavorable conditions.
Причини появи "важкої молоді" пов'язані з недоліками і помилками родинного і шкільного виховання, аморальними явищами середовища, згубним впливом низькопробної кінопродукції і літератури, порнографії тощо.	The wayward youth uprising causes are connected with shortcomings and errors of family and school educating, immoral environmental phenomena, harmful influence of B-pictures and garbage, porno, etc.
Процес перевиховання складається з таких етапів: 1) визначення рівня вихованості та причин неправильної поведінки; 2) складання програми перевиховання; 3) емоційне орієнтування і засвоєння правил і вмінь поведінки, засвоєння знань і організація досвіду суспільної поведінки.	The re-upbringing process consists of such stages: 1) the definition of breeding level and the reasons of incorrect behavior; 2) doing the re-education program; 3) an emotional orientation and mastering the rules and skills of behavior, mastering knowledge and social behavior experience organization.
Особистість у системі колективних відносин	
Колективом є соціально значима група людей, які об'єднані спільною метою, узгоджено діють у напрямку досягнення означеної мети і мають органи самоврядування.	Collective body is a social meaningful group of people, who are united by a common goal, act concordantly to achieve a defined goal and have the organs of self-government.
Первинний колектив – це група осіб, члени якої перебувають у постійному діловому, товариському і духовному спілкуванні.	Initial collective body is a group of people, which members are in permanent business, friendly and spiritual communication.
Тимчасовий колектив утворюють члени постійних первинних колективів, які об'єднуються тимчасово для виконання певних дій чи реалізації певної мети.	Temporary collective body is formed by members of permanent collective body who unite temporarily for executing certain actions or certain goal realization.
Колективізм є почуттям глибокої солідарності з колективом, усвідомлення себе частиною колективу.	Collectivism is a feeling of deep solidarity with a group, realizing oneself as a part of a group.
Актив – це група членів конкретного колективу, яка усвідомлює вимоги керівника колективу, допомагає йому в організації життєдіяльності членів колективу, виявляє певну ініціативу та самостійність, є здатною приймати рішення і брати на себе відповідальність.	The most active members are members of the specified group who percept demands of the group leader, help him in organizing the life activity of the collective body members, display a certain initiative and independence, are able to make a decision, hold the responsibility.

Лідер – це член колективу, здатний здійснювати помітний вплив на поведінку членів колективу, виявляти ініціативу в діях, брати на себе відповідальність за діяльність колективу, вести його за собою.	Leader is a member of a group who is able to conduct a considerable influence on the members behavior to display an initiative in actions, hold the responsibility for the activity of a group, to lead the group.
Органи самоврядування є уповноваженими колективу на основі демократичних виборів, які допомагають керівникові здійснювати керівні функції, підтримувати зв'язки з уповноваженими інших колективів.	Self-government bodies are individuals, authorized by the group on the basis of the democratic elections who help the chief to conduct the managing functions, maintain connection with the authorized individuals of other groups.
Стадійність розвитку колективу є вираженням внутрішньої діалектики його становлення.	The stageness of the collective body development is the expression of the inner dialectics of its attitude.
Що покладено в основу діалектики?	What is the basis of the dialectics?
В основу діалектики колективу покладено рівень взаємостосунків між членами колективу.	The basis of the dialectics is a level of relationship between the member of the group.
Найважливіша специфічна риса міжособистісних стосунків – емоційна основа.	Emotional basis is the most important specific feature of interpersonal relations.
Міжособистісні стосунки у шкільному колективі можуть спричинити серйозний вплив на формування особистості дитини.	School collective interpersonal relations can cause serious influence upon child's personality forming.
Попередження та подолання конфліктів	
Конфліктна ситуація є певною складною структурою образів, яка певним чином створюється у учасників спілкування.	Conflict situation is a certain difficult structure of images which originated between the members of communication.
Педагогічні конфлікти між педагогами і учнями у навчально-виховному процесі спричинені розбіжностями у навчальній діяльності, у поведінці, вчинках та у стосунках між ними.	Pedagogical conflicts in the educational process between the teacher and the students are caused by the non-correspondence in the educational process, behavior, acts, and in the relationship between them.
Соціальні конфлікти пов'язані з протистоянням, боротьбою великих груп людей (народів) за суспільно значущі цілі, інтереси тощо.	Social conflicts are connected with the resistance, struggle of the big groups of people (nations) for the public significant aims, interests, etc.
Інтелектуальні конфлікти пов'язані з боротьбою ідей у науці, єдністю і зіткненням таких протилежностей як істинне і хибне.	Intellectual conflicts are connected with the struggle of ideas in science, unity and collision of such opposites as the true and false.
Моральні конфлікти виникають тоді, коли реально протистоять одне одному добро і зло, справедливе і несправедливе. Вони мають глибоке коріння у практичному житті людей, їхніх стосунках між собою.	Moral conflicts appear when actually oppose good and evil, justice and injustice. They have deep roots in the practical life of people, their relationship.
Внутрішньо-особистісний конфлікт виникає всередині психічного світу особистості і є зіткненням її протилежно спрямованих мотивів.	Inner personal conflict arises inside the personality's mental world, it is a collision its opposite directed motives.

Міжособистісний конфлікт є найпоширенішим типом конфлікту. Він характеризується протистояннями між двома взаємодіючими суб'єктами, зумовленими різними ціннісно-мотиваційними орієнтаціями.	Interpersonal conflict is a most common type of conflict. It is characterized by a resistance of two interacting subjects, slip by different value-motivated orientations.
Родинне виховання	
Психологічний контакт між батьками і дітьми.	Psychological contact between parents and children.
Родинне виховання є процесом впливу на дітей з боку батьків та інших членів родини з метою досягнення бажаних результатів.	Family upbringing is the process of parents and other relatives influence upon children for the purpose of a desired results attainment .
Батьківський авторитет ґрунтується на глибокій повазі і любові до батьків, на довірі до високої значущості їхніх особистісних якостей і життєвого досвіду.	Authority of parents is based on a deep respect and love for parents, a trust to a high importance their personal capacities and life experience.
Успішність формування особистості зумовлюється, перш за все, родиною.	First of all, successfulness of personality formation is due to family.
Педагогіка розглядає виховну функцію сім'ї у сучасному суспільстві з точки зору цілей і засобів, прав і обов'язків батьків, взаємодії батьків у процесі виховання дітей з освітніми та іншими закладами.	Pedagogy considers educational function of family with regard to purposes and means, parents rights and duties, interaction of parents with educational and other establishments in upbringing process of children.
Проблеми родинного виховання у тій частині, де вони пов'язані зі школою, вивчає загальна педагогіка.	Family upbringing problems joined with school are studied by general pedagogy.
Родина здійснює соціалізацію особистості.	Family realizes personality socialization.
Специфіка виховання у родині полягає в індивідуальному впливі і врахуванні конкретних вчинків і дій дитини.	Specific of upbringing consists in individual influence on a child and taking into consideration a child's concrete actions.
Вибір методів виховання залежить від індивідуальності батьків, їх педагогічної підготовки, характеру, уявлень про життєві цінності, загальної духовної культури, стилю відносин у сім'ї.	A choice of methods of educating depends on parents' individuality, their pedagogical training, character, knowledge about life values, general spiritual culture, style of relations in the family.

РОЗДІЛ 7. НАУКОВА ЛЕКСИКА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ (КОРОЛЬОВ Б.І.)

Потрібен діалектичний синтез, а не (просто) аналіз.	One calls for dialectical synthesis and not analysis
Абстрагування в навчальній роботі.	Abstraction in teaching practice.
Настановна на сприймання в абстрактних термінах.	Abstract set.
Здатність до розуміння абстракцій.	Abstract ability.
“Ми нічого не можемо пізнати” є суттю агностичних переконань.	“We cannot know everything” is the backbone of the agnostic belief.
Термін “агностицизм” був запроваджений Т.Гакслі.	The term “agnosticism” was created by T.Huxley.
Акмеологія вивчає закономірності та механізми розвитку людини до досягнення нею найвищого рівня в цьому розвитку.	Acmeology studies regularities and mechanisms of human development up to reaching the highest level in this development.
Аксиологія – це вчення про цінності; цей термін використовувався у 19 та на початку 20 століття, але останніми десятиріччями з’явилася тенденція заміни його на термін ‘теорія цінностей’.	Axiology is the study of value; the term was used in the 19th and early 20th centuries, but in recent decades, ‘value theory’ has tended to replace it; педагогічна аксиологія pedagogical axiology.
Основне визначення типового підручника подає самоактуалізацію, за Маслоу, просто як “реалізацію повною мірою чийогось потенціалу”.	A basic definition from a typical text book defines self actualization according to Maslow simply as “the full realization of one’s potential”.
Вперше термін “акциденція” був використаний Аристотелем.	Aristotel was the first who has used the term “accidency”.
Філософська алегорія.	Philosophical allegory.
Амбівалентність – це невизначеність або коливання, особливо спричинені неможливістю здійснити вибір чи одночасним бажанням висловити чи зробити дві протилежні речі.	Ambivalence is an uncertainty or fluctuation, especially when caused by inability to make a choice or by a simultaneous desire to say or do two opposite things.
Критично аналізувати.	Analyze in a critical manner.
Антагоністичні суперечності.	Antagonistic contradictions.
Логічна/семантична/синтаксична антиномія.	Logical/semantic /syntactic antinomy.
В антропологізмі людина виступає головною світоглядною категорією.	In anthropologism, the human constitutes the major outlook category.
Антропологічно-гуманістичний принцип.	Anthropological and humanistic principle.
Антропоморфне мислення (<i>дітей, первісних людей</i>).	Anthropomorphic thinking.
Аперцепція – це здатність усвідомлювати зв’язок нових фактів з уже відомими.	Apperception is the perception of relation of new facts to facts already known.
Аперцепція у навчанні.	Apperception in teaching [education].
Логіко-філософські моделі аргументації.	Logic-philosophical models of argumentation.
Ідеї та методи біхевіоризму використовуються в освіті, і багато навчальних курсів ґрунтуються на тих самих припущеннях	Concepts and methods of behavio(u)rism are used in education, and many education courses are based on the same assumptions about man

стосовно людини, що й біхевіоризм.	as behavio(u)rism.
Термін “біхевіористичні науки” стосується всіх дисциплін, що досліджують діяльність і взаємодію у світі природи	The term “Bihavio(u)ral sciences” encompasses all the disciplines that explores the activities of and interactions among organsisms in the natural world.
Аристотель вважав, що ця теорія буде найкращим чином узгоджуватися з його загальними поглядами на природу..	Aristotle considered that this theory would best agree with his general views on nature; ми вважаємо, що це є важливим we consider it important
Відбиття об’єктивної реальності.	Reflection of objective reality.
Внутрішні закони розвитку.	Inherent laws of development.
Першочерговою метою гуманізма (в освіті) є розвиток самореалізованої, незалежної людини.	A primary purpose of humanism is the development of self-actualized, autonomous people.
Гуманістична парадигма в освіті.	The humanistic paradigm in education.
Найпопулярнішою формою деонтології є кантіанство.	The most popular form of deontology is Kantianism
Детермінізмом називають філософське вчення, яке припускає, що будь-яка подія, включаючи людське пізнання (поведінка, рішення, діяння) є причиново обумовленою попередніми подіями.	Determinism is the name of a philosophical view, which conjectures that every event, including human cognition (behavior(u)r, decision, and action) is causally determined by previous events.
Авторитарний догматизм в освіті.	Authoritarian dogmatism in education.
Дейв Гілл, автор статті “Неолібералізм, деформація освіти і протидія їй”, зосереджується на проблемі сучасного розвитку освіти в контексті домінування капіталістичної ідеології.	Dave Hill, the author of the article “Neo-Liberalism, the Deformation of Education and Resistance”, focuses on the problem of the modern development of education in the context of the dominance of the capitalist ideology
Від живого споглядання до абстрактного мислення і від нього до практики.	From live observation to abstract thinking and from it to practice.
Зв’язки та відношення зовнішнього світу.	Connections and relations of the outer world.
Гносеологічний/психологічний ідеалізм.	Absolute/epistemological/psychological idealism.
Суперечність між ідеальністю і дійсністю.	The contradiction between ideality and actuality.
Етичний/категоричний імператив.	Ethical/categoric(al) imperative.
Інтеріоризація є процесом перетворення зовнішніх, реальних дій з предметами на внутрішні, ідеальні	Interiorization is the process of transition from outside real actions with subjects into inside, ideal ones.
Абсолютна/загальновідома/об’єктивна істина.	Absolute/hackheyed/objective truth.
Критерій істини.	Criterion of truth.
Наближення до істини.	Approximate to the truth.
Критерій істинності здобутих знань.	Criterion of the gain knowledge truthfulness.
Логічний висновок.	Inference; illative result.
Філософський матеріалізм.	Philosophical materialism.
Закон збереження матерії.	Law of conservation [indestructibility] of

	matter.
Межі людського пізнання.	The limits of human understanding.
Абстрактне/конкретне мислення.	Abstract/concrete thinking.
Діалектичне мислення.	Dialectical mode of thinking.
Наочно-дійове/наочно-образне мислення.	Visual-active/visual-image thinking.
Дедуктивне/індуктивне мислення.	Deductive/inductive reasoning.
Об'єктивна істина/реальність.	Objective truth/reality.
Онтологічний аргумент.	Ontological argument.
Опосередковане відображення об'єктивної дійсності.	Mediated reflection of objective reality.
Ціннісна орієнтація особистості.	Value orientation of a personality.
Теорія пізнання.	Theory of knowledge.
Понятійно-категорійний апарат.	Conceptual and categorical apparatus.
Понятійні категорії.	Conceptual categories.
Утворення понять.	Concept formation.
Невірні посилання і помилкові тлумачення.	Blundering citation and erroneous interpretations.
Вихідний постулат теорії.	The prime postulate of the theory.
Такі цінності є провідними у нашому житті.	Such values are central to our way of life.
Єдність і боротьба протилежностей.	Unity and struggle of opposites.
Віртуальна/об'єктивна/суб'єктивна реальність.	Virtual/objective/subjective reality.
Ідеал повинен складатися з компонентів, які нам добре відомі.	The ideal must be composed of things well known to us.
Спадщина філософів давнини.	Legacy of the ancient philosophers/
Пізнавальне [когнітивне]/чуттєве [перцептивне] спотворення.	Cognitive/perceptual distortion.
Сприяти формуванню світогляду.	Contribute to the formation of outlook.
Становлення дитини як суб'єкта сучасного життя.	The child's formation as a subject of the contemporary life.
Поділ світу на суб'єкт і об'єкт.	Subject-object dichotomy.
Пізнавальна суперечність.	Cognitive contradiction.
Інтуїціоністська тавтологія.	Intuitionistic tautology.
Теорія пізнання.	Epistemology.
Біхевіоризм є течією у філософії.	Behaviourism (<i>amer.</i> behaviorism) is the trend in philosophy.
Це була точка зору, яку поділяли багато філософів.	It was a standpoint shared by many philosophers.
Філософський трактат.	Philosophical treatise.
С. Гессен трактував педагогіку як прикладну філософію.	S. Gessen interpreted pedagogy as applied philosophy.
Філософський унітаризм.	Philosophic unitarianism.
Абсолютизація необхідності веде до фаталізму.	Absolutization of necessity leads to fatalism.
Філософські основи педагогіки.	Philosophical foundations of pedagogy [education].
Філософія психології.	Metapsychology.
Формування наукового світогляду.	Scientific outlook formation.

Доречно почати з дискусії про зростання і часткове згасання аналітичної філософії освіти. Цей підхід (як прихильники, так і критики часто називають його АРЕ) домінував у цій галузі в англomовних країнах кілька десятиліть років після другої світової війни і його остаточна доля проливає світло на сучасний інтелектуальний клімат.	It is appropriate to start with a discussion of the rise and partial decline of analytic philosophy of education. This approach (often called "APE" by both admirers and detractors) dominated the field in the English-speaking world for several decades after the second world war, and its eventual fate throws light on the current intellectual climat.
У кожній із систем натурфілософії обґрунтовувалося певне загальне бачення світу.	Every system of natural philosophy substantiated certain vision of world.
Під біфуркацією розуміється поділ основи певного предмета на дві частини.	Bifurcation refers to the main body of one item splitting into two parts.
Поняття "хаосу" є одним з основних у синергетиці.	The concept of "disorder" is one of the fundamental ideas of synergetics.
Через синергетичне світобачення розкривається складна і амбівалентна природа нового.	Complex and ambivalent nature of a newness uncovers itself due to synergetic attitude.
Синергетика досліджує конкретні процеси самоорганізації і будує відповідну модель, яка дає змогу математично описати і теоретично зрозуміти ці процеси.	Synergetics studies concrete self-organization processes and builds suitable model that enables to describe and understand theoretically these processes.
Використання синергетичних моделей допомагає краще зрозуміти внутрішні механізми еволюції і самоорганізації в природі й соціальному світі.	Use of synergetic models aids to conceive inner mechanisms of evolution and self-organizing in nature and social world better.
Необхідно детально розглянути взаємозв'язок синергетики з освітою в контексті філософії освіти.	It is necessary to consider interrelation between synergetics and education within the context of educational philosophy in detail.

РОЗДІЛ 8. НАУКОВА ЛЕКСИКА З ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ (СКИБА Ю.А.)

Теоретична екологія	
Екологія.	Ecology.
Завдання екології.	Ecology objectives.
Об'єкт дослідження екології.	Ecology object of research.
Предмет дослідження екології.	Ecology subject of research.
Класифікація сучасної екології.	Modern ecology classification.
Аутекологія.	Autecology; individual ecology.
Демекологія.	Demecology.
Синекологія.	Synecology.
Біосферологія.	Biosphere ecology.
Техносфера.	Technosphere.
Біосфера.	Biosphere.
Атмосфера.	Atmosphere.
Гідросфера .	Hydrosphere.
Літосфера.	Lithosphere.
Розмовні моделі	
Літосфера складається з кори і верхньої частини мантії Землі.	Lithosphere is the crust and upper mantle of the earth.
На Вашу думку, що таке екологія?	What is ecology in your opinion?
Екологія це комплексна наука про виживання в довкіллі.	Ecology is integrated science about survivability in surrounding medium.
Якої ви думки, які завдання екології?	What is your thought about tasks of ecology?
Завданнями екології, є, по-перше, пізнання законів розвитку й функціонування біосфери як цілісної системи під впливом природних і антропогенних чинників. По-друге, моделювання і прогнозування розвитку біосфери. То-третє, визначення шляхів ефективного співіснування техносфери і біосфери.	These are, firstly, knowledge the laws of biosphere development and functioning as a holistic system influenced by natural and man-made factors. Secondly, it is modeling and forecasting development of biosphere. Thirdly, it is tracing of effective technosphere and biosphere coexistence.
Чи вважаєте ви, що об'єктом екологічних досліджень є екосистеми планети та їхні елементи?	Do you suppose that earth ecosystems and their elements are objects of ecological research?
Авжеж, це так.	Naturally, it is so.
Чи погоджуєтесь ви зі мною, що предметом екологічних досліджень є структура природних і штучних систем біосфери?	Do you accept my thought that the structure of natural and artificial biosphere systems is the subject of ecological research.
Тут Ви помиляєтесь.	You are wrong there.
Серед науковців немає спільної думки щодо структури сучасної екології. Якої ви думки з цього питання?	There is no consensus of modern ecology structure among scientists. What is your opinion of the question?
Ви маєте рацію. Проте я поділяю думку значної кількості науковців, які в сучасній екології виділяють близько 90 напрямів. You	But I share opinion of many scientists who distinguish about 90 directions in modern ecology.

make sense.	
Методи екологічних досліджень	
Методологія екологічних досліджень.	Ecologic methodology.
Методи екологічних досліджень.	Ecologic research technique.
Методи оцінки стану природного середовища.	State of environment evaluation procedures.
Польові спостереження.	Field observations.
Прямий експеримент.	Direct experiment.
Методи прикладної екології.	Methods of applied ecology.
Екологічне прогнозування.	Ecological [Environmental] forecast(ing).
Екологічне моделювання.	Ecological [Environmental] modeling.
Розмовні моделі	
Якої Ви думки про те, що є методологічною основою сучасної екології?	What is the methodological basis of modern ecology in your opinion?
Вважаю, що методологічною основою сучасної екології є компетентнісний підхід.	I suppose competence-based approach be methodological basis of contemporary science.
Скажіть, які методи використовуються в екологічних дослідженнях?	Tell me, please, what methods are used in ecological research?
Екологія використовує широкий набір методів дослідження. Методи екологічних досліджень – це шляхи [способи] вивчення екологічних явищ, які підрозділяються на польові та лабораторні.	Ecological research methods are the ways of ecological phenomena studying, which are subdivided into field and laboratory investigations.
Якому методу екологічних досліджень слід приділити особливу увагу?	What ecological research method should be given special attention [consideration]?
Основним методом екологічних розвідок є метод моделювання.	Modelling method is the basic way of ecological investigations.
Чи можна вважати, що метод моделювання є одним із основних в екологічних дослідженнях?	Can the modeling method be thought as one of basic in ecological research?
Ви маєте рацію. Цей метод дає змогу прогнозувати можливі варіанти перебігу подій, виділяти окремі зв'язки, комбінувати їх і передбачати наслідки антропогенного впливу на окремі екосистеми у біосфері загалом.	You are right. The method gives an opportunity of course of events forecasting, of individual connections extraction, its combination and foreseeing the man-made influence onto particular ecosystems in biosphere generally.
Поясніть, яке практичне значення має використання методу моделювання в екології.	Will you explain what practical importance has use of modeling method in ecology?
Я вважаю, що результати екологічного моделювання використовуються для розроблення стратегія збалансованого розвитку людства, державної і регіональної екологічної політики, планів і програми збалансованого природокористування.	I suppose that results of ecological modeling are used to work out strategy of balanced human development, state and regional ecological policy, plans and programs of balanced nature management.
Екологічні проблеми	
Екологічна криза.	Ecological crisis.
Ймовірність зміни клімату.	Climate change probability.

Забруднення атмосфери і гідросфери.	Atmosphere and hydrosphere pollution.
Деградація земельних ресурсів.	Land resources degeneration.
Зменшення генетичної різноманітності видів.	Decrease of species genetic diversity.
Погіршення здоров'я.	Health deterioration.
Запиленість атмосфери.	Dustiness of atmosphere.
Парниковий ефект.	Glasshouse effect; carbon dioxide effect.
Озонові діри.	Ozone holes.
Кислотні дощі.	Acid rains.
Теплове забруднення.	Heat (thermal) pollution.
Забруднення гідросфери.	Hydrosphere pollution.
Фізичне/Хімічне /Біологічне/Теплове забруднення гідросфери.	Physical/Chemical/Biological/ Thermal hydrosphere pollution.
Чи вважаєте ви, що забруднення навколишнього середовища спричинило глобальні екологічні проблеми?	Do you suppose environmental pollution to be the cause of global ecological problems?
Чи вважаєте ви, що причиною зміни клімату є атмосферне забруднення?	Do you believe the atmosphere pollution be the cause of climatic change?
Ви помиляєтесь. На зміну клімату впливають зростання запиленості атмосфери, зменшення вмісту озону, зміна поверхні ландшафтів і теплові забруднення.	You are wrong. There are such phenomena as increasing of atmosphere dustiness, decreasing of ozone content, changing of landscape surface and heat pollution.
Наслідком забруднення атмосфери є утворення „парникового ефекту”. Яка ваша думка з цієї проблеми?	Formation of “glasshouse effect” is a consequence of atmosphere pollution. What is your opinion of this problem?
Як ви думаєте, яка причина погіршення стану водних ресурсів?	What do you suppose about the cause of water resources state decline?
На мою думку, причиною погіршення стану водних ресурсів є надходження у водні об'єкти різних забруднювачів у кількостях і концентраціях, здатних порушити нормальні умови середовища.	In my opinion, the cause of water resources state decline is the penetration of various pollutants, whose quantity and concentration are capable to violate normal environment conditions.
Чи можете ви виділити види забруднення гідросфери?	Can you emphasize kinds of hydrosphere pollution?
Так, нині виділяють такі види забруднення гідросфери: фізичне, хімічне, біологічне і теплове.	Now, such kinds of hydrosphere pollution are emphasized: physical, chemical, biological and thermal.
Вважаю, що основними наслідки забруднення гідросфери є порушення природних процесів коло обігу речовин, погіршення якості водних ресурсів, масове цвітіння води, деградація деяких форм життя.	I believe that disturbance of natural circulation processes, water quality accident, large-scale blooming of water, degradation of some life forms are the main effects of hydrosphere pollution.